Tartu Riiklik Ülikool

NSV Liidu ajaloo kateeder

A. Pärna

TALLINNA MEREKOOLI AJALOOST AASTAIL 1919 - 1968

Diplomitöö

Juhendaja: Pedagoogika-
teaduste
kandidaat
H.Palamets

TRÜ NSV Liidu ajal. kat.
Inv. nr. 2164

Tallinn 1969

S I S S E J U H A T U S

Käesoleva töö eesmärgiks on anda ülevaade Tallinna Merekooli ajaloost selle asutamisest 1919. aastal kuni kaasajani. 50 aastat ühe kooli ajaloos on küllaltki pikk periood,pealegi kui see läbib kahte sotsiaalselt,poliitiliselt ja majanduslikult täiesti erinevat ajaloolõiku Eesti ajaloos.Selle aja jooksul on toimunud suured muutused nii merekooli materiaalses baasis kui ka õppe- ja kasvatustöös. Nõukogude merekooli ees seisavad palju suuremad ülesanded ja talle on antud ka palju avaramad võimalused nende täitmiseks, kui kodanlikus Eestis.

Merealase kutsehariduse areng Eestis pole autorile teadaolevail andmeil senini leidnud teaduslikku käsitlemist. Merekoolide arhiivid alles ootavad uurijaid. Eesti NSV ajaloolased on üldse väga vähe pööranud tähelepanu merendus- ja kalandusalastele küsimustele,kuigi nende aladega on meie rahva elu väga tihedalt seotud. Kaasajal pole mõeldav edukas meresõit ja kalapüük ilma erialase kaadrita. Seoses sellega on

küllaltki oluline tundma õppida ka merekoolide ajalugu.

Merekoolid on ühtedeks vanemateks kutsekoolideks Eestis. Nende teke on tihedalt seotud laevanduse arenguga.

Kapitalistlike suhete kujunemise ja laevanduse intensiivse arenguga XIX sajandi keskpaiku tekkis vajadus erialase ettevalmistusega laevajuhtide järele.

Kuna saksakeelseisse ja saksameelseisse Riia ning Liepaja merekooli oli lihtsatel randlastel raske pääseda, siis asutigi looma merekoole ka lihtrahva tarbeks.

Esimeseks Eesti merekooliks oli 1864. aastal loodud Heinaste Merekool. Sellele järgnesid 1873. aastal Narva; 1875. aastal Paldiski; 1884. aastal Käsmu ja 1891. aastal Kuressaare merekool. Kõik need merekoolid kokku valmistasid ette 1918. aastani kaugelt üle tuhande kapteni ja tüürimehe.

Mainitud merekoolid (peale Käsmu Merekooli) lõpetasid oma töö I maailmasõja päevil.

1919. aastal jätkas tegevust Käsmu Merekool, taastati Kuressaare Merekool ning loodi merekoolid Pärnus ja Tallinnas.

Tallinna Merekooli tegevus sõltus antud perioodi sotsiaal-poliitilistest ja majanduslikest tingimustest.

Seda arvestates on Tallinna Merekooli ajaloo kirjutamisel ajavahemik 1919-1944 jaotatud kolmeks lõiguks. Esiteks kodanliku Eesti periood 1919-1940; teiseks esimene nõukogude aasta 1940-1941 ja kolmandaks saksa fašistliku okupatsiooni aastad 1941-1944.

Kodanlikus Eestis,kapitali ülemvõimu tingimustes,nõuti merekooli lõpetajailt kitsalt erialaseid teadmisi ja kuulekust laevaomanike suhtes. Merekooli majanduslikud ja õpilaste elu-olustikulised tingimused olid küll sageli kõne all,kuid nende muutmiseks ei võetud midagi olulist ette.

Esimene nõukogude aasta 1940-1941 oli liiga lühike aeg,et selle jooksul saanuks koolis suuremaid muudatusi ette võtta. Küll anti merekoolile kasutada head kooliruumid, võimaldati toetust õpilastele ning asuti õppe- ja kasvatustöö ümberkorraldamisele.

Saksa fašistliku okupatsiooni aastail töötas Tallinna Merekool edasi,kuid erilist tähelepanu tema tegevusele ei osutatud.

Peale Nõukogude Eesti vabastamist 1944. aasta sügisel hakati Tallinna Merekooli arengule osutama suurt tähelepanu. Merekool sai hea majanduslikku baasi,tugevdati õppe- ja kasvatustööd ning kursantidele anti põhjalik teoreetiline ja praktiline ettevalmistus.

Erilist tähelepanu pööratakse kursantide poliitilisele ning moraalsele kasvatamisele. Nõukogude meremees peab olema heade teoreetiliste ja praktiliste teadmistega; moraalselt ja poliitiliselt kindel; igakülgselt arenenud, laia silmaringiga spetsialist. Sellise kaadri ettevalmistamine meretranspordile nõuab pedagoogidelt teadmisi ja oskusi.

Tallinna Merekooli areng on tihedalt seotud Eesti laevanduse üldise arenguga.

Kahekümnendate aastate alguses olid Eestis ülekaalus purjelaevad. Nii koosnes Eesti kaubalaevastik 1922. aasta lõpul 243 purjelaevast, 68 aurulaevast, 23 mootor-purjelaevast ja 6 mootorlaevast.[1] 1940. aastal olid vastavad arvud 101, 153, 49 ja 11.[2]

Purjelaevad vajasid tunduvalt vähem laevajuhte kui aurulaevad ja üldse mitte laevamehaanikuid. Sellest tingituna pööratigi kodanliku Eesti algusaastail nii vähe tähelepanu laevamehaanikute ettevalmistamisele. Alles kolmekümnendail aastail, kui auru- ning mootorlaevade arv kasvas, hakati ka laevamehaanikuid ettevalmistama suuremal hulgal.

---

1. Eesti Vabariigi laevade register, Tallinn 1923, lk. 115.
2. Eesti kaubalaevastik, Tallinn 1940, lk. 110.

Ohutu meresõidu tagamiseks peab igal laeval olema raadiojaam ja seda teenendav raadiotehnik. Kodanlikus Eestis korraldati laevajuhtidele kursusi, kus nad omandasid raadiotehniku kutse. Töölevõtmisel eelistasid laevaomanikud selliseid tüürimehi, kuna need täitsid laeval ka raadiotehniku ülesandeid. Laevaomanikud võisid aga raadiotehniku palga võrra suurendada oma kasumeid.

Nõukogude korra tingimustes on igal laeval ettenähtud raadiotehniku koht ja nende ettevalmistamisele asuti Tallinna Merekoolis juba 1940. aastal. See jätkus ka peale sõda.

Suur Isamaasõda laastas tunduvalt Eesti Merelaevandust, kus 1945. aastal oli vaid 15 töökõlbulikku laeva.[3] Suurt puudust tunti ka erialasest kaadrist. Nii omasid 1945. aastal üheteistkümnel kaugesõidulaeval nõutavat diplomit vaid kuus kaptenit ja seitse vanemmehaanikut.[4]

Kiiresti asuti parandama sõjahaavu. 1955. aasta lõpuks oli Eesti Merelaevandusel juba 35 laeva, suuremas osas uued mootorlaevad.[5] 1968. aasta lõpuks oli kasvanud Eesti Merelaevanduse laevade arv 74-ni.

---

3. Eesti Riiklik Meremuuseum (MM), f. 1339:17, l. 1 ja 2.

4. MM, f. 1339:2, l. 8.

5. MM, f. 1344:15, l. 1 ja 2.

Peale Eesti Merelaevanduse on praegu veel suur laevastik Kalatööstuse Eesti Tootmisvalitsusel, kel püügi-, transport- ja külmutuslaevade arv ulatub 86-ni.

Koos laevade arvu kasvuga suurenes nõudmine ka spetsialistide järele. Seda vajadust on täitnud Tallinna Merekool koos teiste merekoolidega.

Käesoleval ajal on Eesti Merelaevanduse laevadel umbes 60 % kaptenitest ja 70 % vanemmehaanikutest Tallinna Merekooli lõpetanud.

Peaaegu kõik,kes on saanud lähetuse ellu Tallinna Merekoolist, on end näidanud tublide meremeestena. Neljale neist; F.Voolensile (1906-1966),P.Rohtlaanele, L.Songile ja R.Alandile on omistatud sotsialistliku töö kangelase aunimetus. Väga paljusid lõpetajaid on autasustatud ordenite ja medalitega.

Käesolev töö Tallinna Merekooli ajaloost on jaotatud kolme peatükki, arvestates pöördepunkte Tallinna Merekooli elus.

Esimeses peatükis on leidnud kajastamist põhiliselt kodanliku Eesti periood. Sinna on lisatud ka esimese nõukogude aasta ja saksa fašistliku okupatsiooniaegse perioodi käsitlus.

Teises peatükis on käsitletud Tallinna Merekooli tegevust sõjajärgsel perioodil kuni 1955. aastani.

Kuna alates 1955. aastast jäi Tallinna Merekool edasi töötama vaid kahe - laevajuhtimise ja laevamehaanika erialadega, siis on kolmandas peatükis leidnud kajastamist periood peale 1955. aastat.

Tallinna Merekooli ajaloo koostamisel on põhiline materjal saadud arhiividest. Tallinna Merekooli arhiivi aastaist 1919 - 1944 pole säilinud. Kodanluse aegsetest Haridusministeeriumi ja Veeteede Valitsuse arhiividest saadud materjal on aga küllaltki lünklik. Ka nõuavad need arhiivid veel täiendavat uurimist.

Sõjajärgse perioodi kohta leidub Tallinna Merekooli arhiivis rohkesti andmeid, kuigi sageli lünklikke. Käesoleva töö kirjutamisel on kasutatud iga-aastaseid õppetöö aruandeid, merekooli ülema käskkirju ja kvalifikatsioonikomisjoni aruandeid. Vastavad materjalid alates 1964/65. õppeaastast on käesoleva ajani kooli arhiivis arvele võtmata.

Õppetöö aruanded on sageli puudulikud ja lünklikud, nad on koostatud erinevate isikute poolt, kes on esile tõstnud ükskord üht, teinekord teist külge merekooli elus. Statistilised andmed õpilaste ja õpetajate , õppeedukuse ja käitumise kohta on puudulikud. Väga nõrgalt on esitatud aineringide töö, õppepraktika läbiviimine ja isetegevusalane töö. Üsna lühidalt on leidnud kajastamist ühiskondlike organisatsioonide

tegevus. Selle kohta on napilt andmeid ka mujal arhiivides. Nende küsimuste valgustamiseks on põhiliselt kasutatud endiste õpilaste ja õpetajate mälestusi.

Kirjandust leidub Tallinna Merekooli tegevuse kohta väga vähe. Teoses "Ülevaade Eesti merekoolidest 1864 - 1935" [6] saab andmeid vaid merekooli organiseerimise ja asukoha kohta. Detailsemaid andmeid pakub 1936/37. õppeaasta kohta vastav brošüür.[7] Merekoolide alal ilmunud seadused ja määrused on äratoodud "Riigi Teatajas".

Küllaltki palju andmeid Tallinna Merekooli kohta annab ajakirjandus, eelkõige ajakiri "Laevandus" (mõnedel aastatel "Laevandus ja Kalaasjandus"). Kõik see materjal puudutab põhiliselt kodanliku Eesti perioodi. Järgnevate perioodide kohta puuduvad igasugused teosed. Ajakirjanduses leidub vaid vähesel määral üldsõnalisi kirjutusi. Ülevaade ajavahemikust 1940. - 1944. ongi koostatud põhiliselt tolleaegsete õpetajate ja õpilaste mälestuste põhjal. Mälestusi on kasutatud ka teiste perioodide valgustamiseks.

Töös on kasutatud lühendeid: EVK - ettevalmistav klass; F - fakultatiivne; l/j - laevajuhtimise

---

6. Ülevaade Eesti merekoolidest 1864 - 1935, Tallinn 1938. (edaspidi "Ülevaade ... ").
7. Tallinna Merekooli tegevuse aruanne 1936/37. õppeaasta eest ja muid andmeid kooli kohta, Tallinn 1937. (edaspidi "Tallinna Merekooli ...").

eriala; l/m - laevamehaanika eriala; l/eh. - laevaehituse eriala ja r/t - raadiotehnika eriala.

Käesolev töö ei pretendeeri täiuslikkusele. Kindlasti leidub arhiivides ja ajakirjanduses veel avastamata materjale. Käsitlust piirab ka diplomitöö maht. Selle tõttu jääb nii mõnegi küsimuse analüüs pinnapealseks ja vajab edasist uurimist.

Jäägu käesolev töö autoripoolseks katseks jäädvustada osagi oma kunagise kooli ajaloost.

I peatükk

TALLINNA MEREKOOL AASTAIL 1919 - 1944

1. TALLINNA MEREKOOL 1919 - 1940

a. Tallinna Merekooli asutamine

Merekooli rajamise küsimus Tallinna kerkis üles 1917. aasta algul. Selle initsiaatoriks oli pärast Veebruarirevolutsiooni Eesti kodanlike tegelaste ja laevaomanike loodud "Merekaubanduse ja Laevasõidu Edendamise seltsi "Laevandus" (lühendatult - "Laevanduse" selts) poolt 26.aprillil 1917. aastal moodustatud merekoolide komisjon.[1]

Komisjoni eesmärgiks oli merekoolide töö organiseerimine ja vastavalt vajadusele uute merekoolide asutamine. Üheks esmaseks ülesandeks peeti just merekooli loomist Tallinna.

---

1. Ülevaade ... , lk. 18.

Tallinna Merekooli loomise küsimusega pöörduti Tallinna linnavalitsuse ja Venemaa Kaubandus-Tööstusministeeriumi poole. Avaldati soovi ühe I maailmasõja algul Venemaa sisekubermangudesse evakueeritud merekooli tagasitoomiseks ja töölerakendamiseks Tallinna.

Merekooli komisjoni tööst ei tulnud aga esialgu midagi välja.

Ajutise Valitsuse ebastabiilne olukord ja Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni järel nõukogude võimu kehtestamine sundisid Eesti kodanlust tegelema oma mõjuvõimu säilitamiseks palju tähtsamate küsimustega. Alles 1918. aastal, saksa okupatsiooni tingimustes, mil Eesti kodanlus läks koostööle saksa okupantidega, hakati taas mõtlema merekooli loomisele Tallinna.

10. augustil 1918. a. toimus merekooli komisjoni koosolek, millest võtsid osa kodanliku Eesti merelaevastiku ja laevanduse tegelased W.Dampf, J.Feldhuhn, W.Horst, J.Pitka, Siiman+ ja Tomasson+. [2]

Koosolekul otsustati asutada Tallinna Merekool nii laevajuhtimise kui laevamehaanika erialaga. Viimaseid senini Eestis ette ei valmistatud. Merekooli materiaalse baasi loomiseks taheti tuua Tallinna Narva

---

2. Ülevaade ... , lk. 19.

+ Siimani ja Tomassoni eesnime pole senini õnnestunud väljaselgitada.

Merekooli inventar ja õppevahendid. Merekool kavatseti avada 1. jaanuaril 1919. Kõigeks selleks saadi vastav luba Saksa okupatsioonivõimudelt.

1919. aasta 1. jaanuariks olid aga saksa okupandid Eestist lahkunud ning Eesti kodanluse enda olukord muutunud äärmiselt ebakindlaks. Suurem osa Eesti territooriumist oli vabastatud Punaarmee poolt ja seal kuulutati välja Eesti Töörahva Kommuun. Rakendades kõiki jõude oma naha päästmiseks, ei olnud kodanlusel järjekordselt aega tegelda merekoolidega. Alles 1919. a. kevadel,peale seda,kui välisimperialistide abiga õnnestus tagasitõrjuda Punaarmee pealetung ja seejärel haarata taas võim kogu Eestis, hakati uuesti mõtlema Tallinna Merekooli loomisele.

Koos "Laevanduse" seltsiga asus tegelema merekooli loomisega ka Kaubandus-Tööstusministeeriumi merenduse osakond.

1919.a. juuniks töötati ühiselt välja merekoolis õpetamisele tulevate ainete õppeprogrammid.

Vajalik inventar ja õppevahendid saadi Tallinna evakueeritud Narva Merekoolilt,mida uuesti avada ei kavatsetud. Kuni W.Russovi saabumiseni oli Tallinna Merekooli ajutiseks juhatajaks endise Narva Merekooli õpetaja J.Treiburg. Seega võime pidada Tallinna Merekooli teatud määral jätkuks Narva Merekoolile.

Tallinna Merekool hakkas tööle Haridusministeeriumi süsteemis. Teda toetasid nii aineliselt kui ka muu abiga merendusorganisatsioonid. Tegevust alustati ettevalmistava, I ja II klassiga laevajuhtide väljaõpetamiseks. III klass loodi alles 1923.a. Laevamehaanikute ettevalmistamiseks asutati iseseisev kool Tallinna Tehnikumi juure.

Ilmselt oli selle põhjuseks juurdunud harjumus näha merekooli üksnes laevajuhte ettevalmistava õppeasutusena. Aurulaevade suhtelise vähesuse tõttu alahinnati laevamehaanikute osatähtsust. Arvesse tuleb ka vajaliku õppemateriaalse baasi puudumine Tallinna Merekoolil ja selle olemasolu Tallinna Tehnikumil.

b. Tallinna Merekooli areng

Õppetöö Tallinna Merekoolis algas 27.oktoobril 1919.a.[3] Koolil oli pidevalt raskusi ruumidega ja kodanlikus Eestis, vaatamata kodanlike merendusringkondade püüetele, ruumi küsimus lõplikult ei lahenenudki.

Eesti kodanliku vabariigi valitsus tegeles eeskätt oma poliitilise korra kindlustamisega ja Lääne kapitalistlike suurriikidele meelepärase majandus-

---

3. Tallinna Merekooli ... , lk. 6.

liku tegevuse arendamisega. Merekoolide tegevus ei omanud sealjuures peaaegu mingisugust tähtsust. Seda väljendas isegi "Laevanduse" selts oma märgukirjas Eesti Vabariigi peaministrile 15. oktoobril 1920.a., kus oli öeldud: "Raske on uskuda, et E(esti) V(abariigi) pealinnas ühele merekoolile ruumi ei leidu, kuna omal ajal neid igasugu P.Lääne (s.o. vene valgekaartlaste A.P.) ministeeriumidele, asutustele ja ametkondadele küllalt leidus."[4]

Kodanliku valitsuse sellises ükskõikses suhtumises avaldusid ilmekalt kapitalistliku korra sisemine vastuolulisus ja lahkhelid üksikute kapitalistlike gruppide vahel.

Esimest õppeaastat alustati praeguse Tallinna I Keskkooli hoones Nooruse tänaval. Paaris väikeses ruumis töötas merekool seal kuni 8.veebruarini 1921.a. Ruumid ei vastanud sugugi vajalikele tingimustele. Õppetöö toimus õhtuti, mil hoonet enam ei köetud. Merekooli klassidele sooja andmiseks tuli kütta kogu maja keskkütet. Selleks ei jätkunud aga kütet ja nii istusid õpilased sageli tunnis palitutes ja kinnastes.

---

4. "Laevanduse"seltsi märgukiri Vabariigi peaministrile 15.okt.1920. - "Laevandus", 1920, nr.7-8, lk. 94-95.

Rasketest tööoludest ja merekooli varanduse hoidmise tingimustest kirjutas tolleaegne merendusalane ajakiri "Laevandus" küllaltki selgelt: "Terve kooli inventar on kuhjatud ühte tillukesse tuppa, seal on kõik segamini ... instrumendid ja riistad ja ka raamatukogu. Peale selle on see ruum veel ka kantseleiks ja õpetajate toaks." [5] " ... kuidas nimetada merekooliks seda, mis asub Tallinnas Nikolai gümnaasiumi kolmandal korrusel,kus isegi lauad puuduvad,kuhu peale võiksid õpilased merekaarte laotada,et kirjalikku tööd nende peal teha.

Kahju on ka õpilastest,kes endi silmi seal poolpimedas töötades rikuvad,silmi, mille teravuse peale merel nii palju rõhku pannakse." [6]

8.veebruaril 1921.a. saadi ruumid eramajja Narva mnt. 47. Sealt koliti juba 1.oktoobril 1923.a. Poska (Leineri) tn. 8. ja 1.jaanuaril 1925.a. uuesti Narva mnt. 47. 1.oktoobrist 1927.a. saadi ruumid"Meremeeste Kodus"(praegu "Mereklubi")Uus-Sadama tn. 14. Kuna ruumide eest "Meremeeste Kodus" tuli tasuda, siis viidi merekool 1. juunist 1933 Koplisse, endise Vene-Balti Laevaehitustehase peahoonesse, (praegu Tallinna

---

5. Meremeeste haridus Eestis.- "Laevandus",1920, nr. 7-8 , lk. 11.
6. Merekoolid Eestis.-"Laevandus", 1920, nr. 2, lk.5.

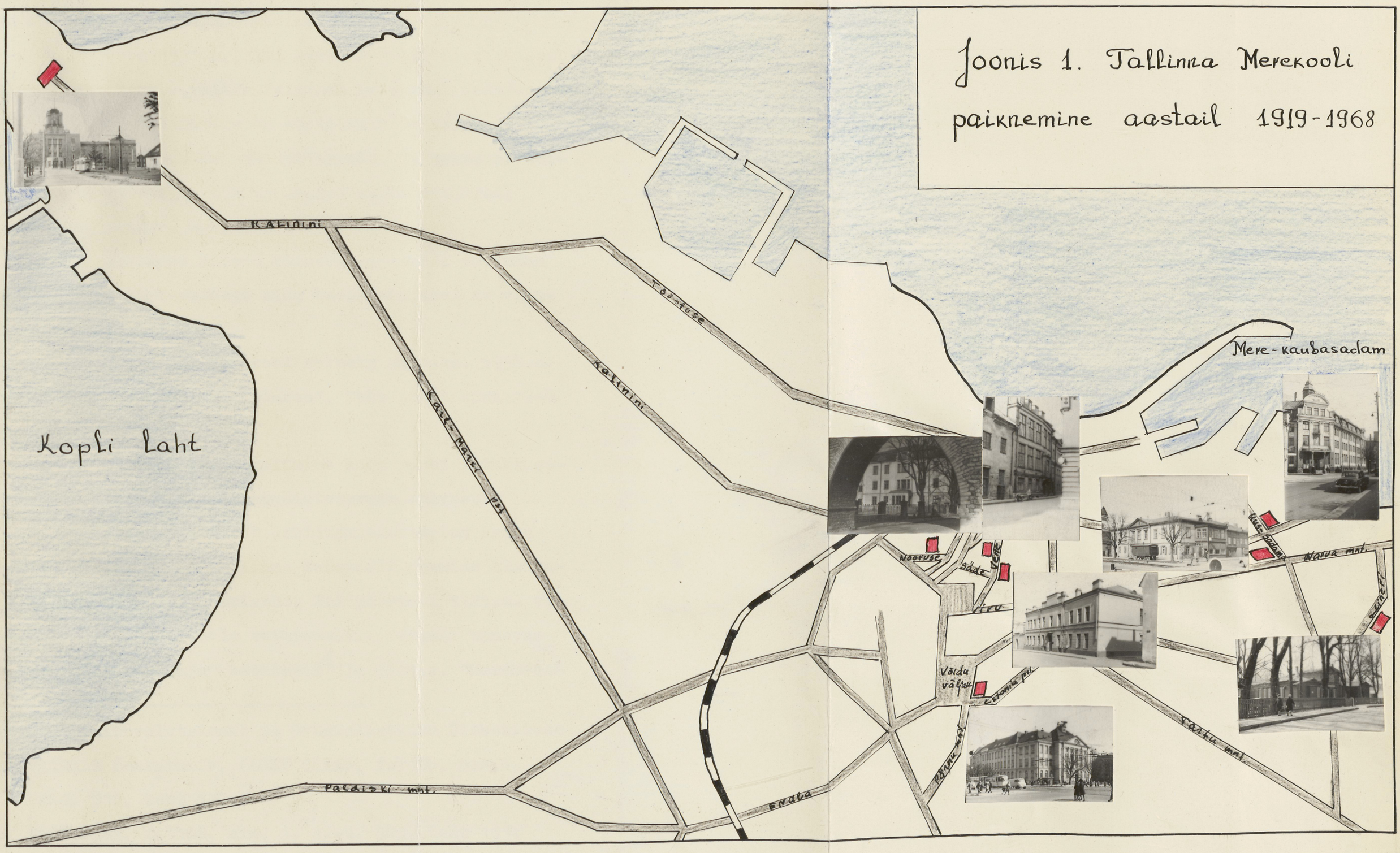
Joonis 1. Tallinna Merekooli paiknemine aastail 1919-1968

Polütehnilise Instituudi õppehoone Kalinini tn. 101), mis kuulus Haridusministeeriumile.

Juba 1931.a., kui küsimus kooli üleviimisest Kopli üles kerkis, väitis Tallinna Merekooli pedagoogika nõukogu, et : " 1)Koplis on kooliskäimine kauge ja tülikas nii õpetajaile kui ka õpilastele; 2) raske on leida vahese tundidega õpetajaid, kes sinna sõidavad; 3) katkeb kontakt sadamaga ." [7]

Õpilased käisid pidevalt laevadel tutvumas seadmete ja süsteemidega ning teostasid seal ka vajalikke praktilisi töid.

Kopli jäi merekool kolmeks aastaks. 1936.a. asuti taas "Meremeeste Kodusse", kuhu jäädi kuni 1940. aastani.

Selline pidev kolimine koos ruumi kitsikusega mõjus õppetööle enesestmõistetavalt halvasti.

Peab mainima, et Haridusministeerium astus mitmel korral samme Tallinna Merekooli ruumide küsimuse põhjalikuks lahendamiseks. Nii pöörduti 1925.a. vabariigi valitsuse poole ettepanekuga Vaksali tänavas asuva "Tööliste Maja" ostmiseks[8] ja 1931.a. "Meremees-

---

7. Oktoobrirevolutsiooni ja Sotsialistliku Ülesehituse Riiklik Keskarhiiv, (ENSV ORKA), f.1108, nim.4, s.-ü. 518, leht 130.
8. ENSV ORKA, f.1108, nim. 1, s.-ü. 303, leht 113.

te Kodu" ostmiseks. Viimasel juhul paluti eraldada selleks 240 000 krooni.[9] Valitsus keeldus vastavate summade puudumise tõttu. Samal ajal leidis aga valitsus 1935.a. raha kindral Laidoneri suurte, miljoneisse ulatuvate võlgade kustutamiseks.[10]

Kuid mitte ainult ruumikitsikusega ei tulnud tegelda. Ka merekoolide asukoht Eestis, nende arv ja klassikomplektide hulk oli sel ajal pidevalt arutlusobjektiks.

1921.a. oli märgata õpilaste arvu langust Eesti merekoolides. Eestis töötas sel ajal neli merekooli - Tallinnas, Pärnus, Kuressaares ja Käsmus. Ühesgi neist ei olnud õpilaste arv suur. Kuna oli tekkimas laevajuhtide üleproduktsiooni oht, otsustatigi vähendada merekoolide arvu. Selleks suleti Pärnu Merekool. Haridusministeeriumist tuli isegi ettepanek sulgeda kõik merekoolid peale Tallinna Merekooli, kuna nii palju merekoole "... on palju väikese riigi kohta. Üks elujõuline merekool suudaks küllalt nii palju õppivaid meremehi produtseerida, kui neid vaja."[11]

---

9. ENSV ORKA, f. 1108, nim.4, s.-ü. 518, leht 193.
10. Eesti NSV ajalugu, Tallinn 1957, lk. 482.
11. ENSV ORKA, f. 1108, nim. 4, s.-ü. 403, leht 481.

Selline seisukoht oli põhimõtteliselt õige ja oleks tulnud kasuks,kuna siis oleksid avanenud suuremad võimalused merekooli õppetöö ja majandusliku olukorra parandamiseks.

Seoses majanduskriisiga 1929-1933. aastail, halvenes ka meretranspordi olukord. Kaubavedu vähenes tunduvalt. Meremeeste seas andis tunda tööpuudus. Kõigile merekoolide lõpetajaile ei jätkunud tööd. Nii teatas ajakiri "Laevandus ja Kalaasjandus" juba 1927.a. , et "... kolmest koolist kokku tuli välja ...43 diplom(eeritud) meremeest. Kuna kodumaal kohtade puudus valitseb, siis kavatsevad paljud merekooli lõpetajad välismaale kohta otsima minna."[12]

Veel teravamalt märkis olukorda sama ajakiri 1934.a., öeldes,et selle aasta augustikuus, s.o. navigatsiooni hooajal , oli tööta 169 laevajuhti. Neile töö leidmiseks soovitati sulgeda kõik merekoolid seitsmeks aastaks.[13]

Meremeeste tooöpuudus oli sel ajal tõesti suur. Nii oli 1934.a. 24.augustil ainuüksi "Meremeeste

---

12. Merekoolid töö lõpetanud.-"Laevandus ja Kalaasjandus", 1927, nr.5, lk. 143.

13. Tööta kaptenite ja tüürimeeste küsimus.-"Laevandus ja Kalaasjandus", 1935, nr. 1/2, lk.11.

Kodus" registreeritud 44 tööta kaugesõidukaptenit, 58 kaugesõidutüürimeest, 26 ligisõidukaptenit, 41 ligisõidutüürimeest, kaheksa I järgu mehaanikut, viis II järgu mehaanikut ja kaksteist III järgu mehaanikut.[14]

Ka õpilaste arv merekoolides oli tunduvalt vähenenud. Kui 1919/20. õppeaastal õppis neljas merekoolis kokku 204 õpilast, siis 1929/30. õppeaastal oli kolmes merekoolis kokku veel vaid 91 õpilast.[15] Õpilaste arvu vähenemine oli tingitud majanduskriisist, merekaubanduse ja laevasõidu langusest ning meresõidu kõrgendatud nõuete rakendamisest merekooli astujaile.

Sellest kõigest olenevalt kerkis üles vajadus sulgeda mõni merekoolidest. Kuna Kuressaare Merekool töötas kahe põhiklassiga eramerekoolina ja sai riigilt vaid toetust, siis tuli lahendada küsimus Tallinna ja Käsmu merekoolide vahel.

Haridus-Sotsiaalministeeriumi poolt esitati 27. mail 1930.a. kolm ettepanekut:

1) Sulgeda Käsmu Merekool.
2) Sulgeda Käsmu Merekoolis II klass ja Tallinna Merekoolis ettevalmistav ja I klass. Mõlemad koolid oleksid moodustanud nagu ühise kooli.

---

14. ENSV ORKA, f. 1091, nim. 1, s.-ü. 3204, leht 158.
15. ENSV ORKA, f. 1108, nim. 4, s.-ü. 518, leht 87.

3) Jätta Tallinna Merekooli vaid III klass.[16]

11.juulil toimunud merendusorganisatsioonide ühisel koosolekul avaldati soovi, et Tallinna jääks täielik merekool ja temaga liidetaks ka Laevamehaanikute kool. Sellist seisukohta toetasid ka haridusminister, teedeminister ja riigivanem, keda külstasid merendusorganisatsioonide esindajad.

Seda ootamatum oli, et 1930.a. sügisel, riikliku kokkuhoiu ettekäändel tükeldati täieliku merealase kutsehariduse saamine kahe merekooli vahel.

Ilmselt läks vabariigi valitsus kompromissile. Tallinna Merekooli täielik töölejätmine eeldas Käsmu Merekooli sulgemist. Selleks, et vältida Käsmu laevaomanike protesti püütigi olukorda lahendada merekoolide tükeldamise teel. See aga kutsus esile väga energilise vastuseisu merendusorganisatsioonide poolt, kes esindasid peamiselt Tallinnas koondunud laevaomanike huve.

Kuna vabariigi valitsus keelduskküsimust uuesti arutamast, siis otsustati avada Tallinnas eramerekool ettevalmistava ja I klassiga. Vormiliseks avajaks ja ülalpidajaks jäi "Laevanduse" selts. Eramerekooli toetasid Harju maavalitsus, Kaubanduskoda, Börsikomitee, Laevaomanike Üning, Laevajuhtide Selts, Laevamaakle-

---

16. ENSV ORKA, f. 1108, nim. 4, s.-ü. 518, leht 87.

rite Üking, üksikud laevaomanikud ja Tallinna linn.

Tallinna linnavalitsuse vastavas ettepanekus Linnavolikogule on märgitud, et "... sarnast koolide pooltamist ning eriti Tallinna Merekooli lõhkumist loevad meresõidu ja majandusringkonnad suureks ja lubamata tagasimineku sammuks meie merehariduse alal."[17]

Tallinna Eramerekooli avamiseks anti luba 4.oktoobril 1930.a. Tegevust alustati 15.oktoobril "Meremeeste Kodus". Mööbel ja õppeabinõud üüriti Tallinna Merekoolilt. Õpetajatena tootasid samuti Tallinna Merekooli õpetajad.

Kuna rahalisi vahendeid oli vähe, siis avati ainult I klass, kuhu sügisel astus 25 õpilast. Kevadel lõpetas klassi 18 noormeest.

Riik keeldus andmast isegi ruume tasuta. Samal ajal anti Kuressaare Merekoolile, kus kolmes klassis õppis kokku vaid 34 õpilast, tasuta ruumid, õppeabinõud ja 8 600 krooni rahalist toetust aastas.[18] Ilmselt ei leidnud merendusorganisatsioonide otsus eramerekooli avamise kohta valitsuse poolt hoidu.

Samal ajal jätkusid püüded tervikliku merekooli taastamiseks Tallinna. 14.jaanuaril 1931.a. käisid

---

17. Tallinna Linna Riiklik Arhiiv (TLA), f. 52, nim.1, s.-ü. 368, leht 32.
18. Tallinnas avati eramerekool.-"Laevandus ja Kalaasjandus", 1930, nr. 10, lk. 180.

Laevaomanike Ühingu, Laevajuhtide Seltsi ja Kaubandus-tööstuskoja laevasõidu sektsiooni esindajad koos Tallinna linna haridusosakonna esindajaga vastava ettepanekuga riigivanema juures. Soovitati liita Tallinna Merekooliga ka Laevamehaanikute kool.

Esialgu oldi valitsuses endise olukorra säilitamise poolt. Alles peale seda, kui Haridus- ja Sotsiaalministeeriumi, merekoolide ja merendusorganisatsioonide esindajad 23.märtsil 1931.a. toimunud suuremal nõupidamisel uuesti protesteerisid tekkinud olukorra vastu ja nõudsid ühtse merekooli loomist Tallinna, andis valitsus järele, ning 1931.a. sügisel hakkaski Tallinna Merekool taas töötama kõigi klassidega.[19] Selle hinnaks oli aga Käsmu Merekooli täielik sulgemine sama aasta sügisel. Oma tegevuse lõpetas ka Tallinna Eramerekool, mille järele nüüd vajadust enam polnud.

Sama aasta sügisel liideti Tallinna Merekooliga ka Laevamehaanikute kool,mis senini oli töötanud Tallinna Tehnikumi juures.

Kuni 1920.a. ei valmistatud ette Eestis laevamehaanikuid. Oktoobris 1919 alustasid õppetööga Tallinna Tehnikumi ettevalmistuse osakonnas 80 tulevast laevamehaanikut.[20] Järgmisel aastal astusid nad kõik esimesele

---

19. ENSV ORKA, f. 1108, nim. 4, s.-ü. 518, lehed 293-303

20. Tallinna tehnikumis.- "Tallinna Teataja", 1920, 2. veebruar.

kursusele Laevamehaanikute koolis, mis jäi töötama Tallinna Tehnikumi juures iseseisva koolina oma põhikirja alusel.

Vajadus sellise kooli järele oli suur. Paljud laevadel töötavatest mehaanikutest olid praktikud. Kool suutis leevendada vajadust laevamehaanikute järele, kuigi õpilaste arv ei olnud alati suur. Nii õppis näiteks 1927.a. II järgu mehaanikuks 12 õpilast ja III järgu mehaanikuks 37 õpilast, neist esimesel kursusel 20 ja teisel 17 õpilast. III järgu mehaanikuks tuli õppida kaks aastat.[21]

Tallinna Merekooli ja Laevamehaanikute kooli ühendamise järel 1931.a. töötasid mõlemad koolid esialgu iseseisvatena, oma põhikirjade alusel. Mõlemal koolil oli vaid ühine juhataja. Alles 1935.a. merekoolide seadus liitis mõlemad koolid ühiseks navigatsiooni- ja mehaanika-osakonnaga merekooliks.

Kuna Tallinna Merekool asus 1936.a. ka lõplikult "Meremeeste Kodusse" ning kooli struktuuris edaspidi erilisi muudatusi ei toimunud, siis võib seda aastat lugeda merekooli lõpliku väljakujunemise aastaks.

---

21. ENSV ORKA, f. 1108, nim. 1, s.-ü. 576, leht 161.

c. Merekoolide seadus

Tallinna Merekool -samuti ka teised merekoolid - ei saanud töötada, ilma, et oleks täidetud eritingimusi ja -nõudeid õpilaste vastuvõtul. Samuti oli vaja kindlaks määrata merekooli igapäevase elu eeskirjad ja nõuded. Vastavad nõuded, tingimused ja eeskirjad leidsid kajastamist "Merekoolide seaduses", mille väljakujunemine kodanlikus Eestis oli kaunis pikaajaline protsess. Alles 1935.a. merekoolide seadus vastas kõigile tolleaja nõuetele.

Üheks tähtsamaks osaks selles seaduses olid vastuvõtutingimused, millised olid filtriks, mis võimaldas vastu võtta ainult neid noormehi, kes omasid küllaldast haridust , olid kokkupuutunud merega ega kartnud neid raskusi ja ohte, mida meremehe elukutse sel ajal küllaltki ohtralt pakkus.

Merekoolide töölerakendamiseks 1919.a. sügisel koostati ajutised vastuvõtu tingimused. Need avaldati ametlikult 28.oktoobril 1919.a., s.o. päev hiljem pärast tegeliku õppetöö algust Tallinna Merekoolis.[22] Faktiliselt kasutati neid juba enne ametlikku avaldamist.

Vastuvõtu tingimustes määrati kindlaks vanaduse, hariduse ja meresõidu nõuded igasse klassi astumiseks.[23] Nii võeti ettevalmistavasse klassi 15 aasta-

22. "Riigi Teataja", 1919, nr. 84, lk. 666.

23. Vaata lisa 1.

seid tolleaegse keskkooli kolmanda klassi lõpetajaid. I klassi astujate vanus pidi olema vähemalt 18 aastat ning nõuti juba ka kaheksa kuud meresõitu. II ja III klassi astujad pidid olema lõpetanud alama klassi merekoolis ning omama teatud arvu kuid meresõitusid.

Iga põhiklassi lõpetaja võis kevadel sooritada eksami vastava kutse saamiseks; I klassi lõpetajad ligisõidutüürimehe kutsele; II klassi lõpetajad ligisõidukapteni või kaugesõidutüürimehe kutsele ning III klassi lõpetajad kaugesõidukapteni kutsele. Vastava diplomi sai lõpetaja aga alles nõutava meresõidu staaži omamisel. Nii nõuti ligisõidutüürimehe diplomi saamiseks 24 kuud meresõitu, sellest vähemalt 12 kuud purjelaevas.

Seega kui õpilane I klassi sisseastumisel omas vaid vajalikku kaheksa kuud meresõitu, pidi ta peale klassi lõpetamist sõitma veel 16 kuud, et saada ligisõidutüürimehe diplom ja sellega veel 12 kuud, et saada õigus astuda merekooli II klassi.

III klassi astuja pidi omama kaugesõidutüürimehe diplomi ja 36 kuud meresõitu.

Nende näidete varal näeme, et merekooli kõigi klasside lõpetamiseks võis minna kuus-seitse, vahel aga ka rohkem aastaid. Nii see tegelikult ka oli. Suur osa merekooli õpilastest sõitsid purjelaevadel, millised

talvel seisid sadamais. Seisuaega aga ei loetud.

Järgnevatel aastatel alandati küll mõnevõrra põhiklassidesse vastuvõetavate vanusemäära, kuid samal ajal tõsteti tunduvalt meresõidu nõuet.

See vähendas merekooli astujate arvu, millega välditi üleproduktsiooni oht. Samuti omasid nüüd lõpetajad tüsedamaid praktilise töö kogemusi, millest olid huvitatud laevaomanikud. Praktilise töö oskus oli positiivne nähe ja selle tulemusena hinnati eesti meremehi ka välisriikides kui tublisid spetsialiste. Kahjuks sulges selline kvalitatiivse külje rõhutamine nii mõnelegi tublile meremehele edasise tee erihariduse saamiseks.

Väga suurt rõhku osutati õpilaste vastuvõtmisel tervisele. Eriti nõuti head nägemist ja kuulmist.

Kohe asuti välja töötama ka merekoolide seadust, mille esialgse kava avaldamise järel 1920.a. kevadel tekkis elav arvamustevahetus. Eriti avaldati soovi, et rannasõidu laevu võiksid juhtida laevajuhid diplomi alusel, mille saamiseks esitatud nõuded oleksid väiksemad. Selline soov oli tingitud paljude väikeste rannasõidupurjekate olemasolust kahekümnendate aastate esimesel poolel. Seaduse kava arutati mitmes komisjonis ja instantsis. Üksikutes küsimustes tekkis tõsiseid lahkarvamusi. Selle tulemusena venis seaduse vastuvõtmine. Alles 9.novembril 1923.a. võeti esimene merekoolide

seadus Riigikogu poolt vastu. Kehtima hakkas seadus 1. jaanuarist 1924.

Merekoolide seadus määras kindlaks merekoolide struktuuri, asutamise ja ülalpidamise korra, õppeaja, järelvalve töö üle, õppeained, kooli vastuvõtu tingimused, nõuded merekooli juhtkonna ja pedagoogilise kaadri kohta, pedagoogilise nõukogu ning hoolekogu ülesanded ja kohustused.

Merekoolide seaduses olid nõuded meresõidu osas küllaltki suured ja neid ei rakendatud kohe ellu. Nii näiteks nõuti 1924.a. sügisel ettevalmistavasse klassi astujailt meresõitusid 32 kuu asemel kuus kuud; I klassi astujailt 36 kuu asemel 16 kuud; II klassi astujailt 48 kuu asemel 28 kuud ja III klassi astujailt 24 kuu asemel kaheksa kuud.[24]

Igal aastal kehtestati erieeskirjad, milledes meresõidu nõuet tõsteti seaduses ettenähtu suunas. Esialgu toimus see üsnagi aeglaselt. Alles 1931.a. hakati tõstma meresõidu nõuet põhjalikumalt seaduses ettenähtud taseme saavutamiseks.

Laevamehaanikute kool töötas oma põhikirja alusel, mis kinnitati üheaegselt kooli loomisega 18. mail

---

24. "Riigi Teataja", 1924, nr. 47, lk. 333.

1920.a.[25] Oma sisu poolest oli see sarnane merekoolide seadusele.

1931.a. kui Laevamehaanikute kool toodi Tallinna Merekooli juure, tehti möningaid parandusi merekoolide seaduses,kus nüüd märgiti ka laevamehaanikute ettevalmistamist. Õppetöö praktilisel läbiviimisel laevamehaanikute koolis arvestati aga samuti 1920.a. kehtestatud põhikirja.

Seoses mõlema kooli kavatsetava liitmisega üheks kooliks, kerkis üles küsimus uue merekoolide seaduse väljaandmisest,kus oleks leidnud kajastamist vahepeal toimunud muutused merekoolide elus.

Vastava seaduse projekt töötati välja Haridus- ja Sotsiaalministeeriumis 1932. aastal. Sõnini teadmata põhjustel seda esialgu ei kinnitatud. Kinnitamine toimus alles 2. jaanuaril 1935.a.

Uus merekoolide seadus oli palju põhjalikum eelmisest. Selle seaduse alusel liideti Tallinna Merekool ja Laevamehaanikute kool ühiseks merekooliks kahe - navigatsiooni ja mehaanika - osakonnaga.

Uus merekoolide seadus käsitles põhiliselt samu küsimusi,mis 1923.a. seaduski. Uudsena oli sissetoodud klassikursuste lõpueksamite sooritamise kord.

---

25. "Riigi Teataja ", 1920, nr. 83/84, lk. 653-654.

Õpilaste vastuvõtmisel navigatsiooni osakonda kehtisid meresõidu nõude osas peaaegu samad tingimused, mis olid esitatud 1923.a. Nüüd nõuti ainult ettevalmistavasse klassi astujatelt meresõidu praktikat 32 kuu asemel 24 kuud ning II klassi astujaile oli muudetud nõue, sõita vajalikust 48 kuust vähemalt 12 kuud madrusena purjelaeval, nõudeks, sõita 48 kuust vähemalt kuus kuud tüürimehena või kaptenina. [26]

Mehaanika osakonnas kehtestati endise alam- ja ülemastme asemel navigatsiooniosakonnaga analoogiliselt I, II ja III klass. Nähti ette, et I klassi lõpetaja saab õiguse III järgu, II klassi lõpetaja II järgu ja III klassi lõpetaja I järgu laevamehaaniku diplomi saamiseks.

Laevamehaanikutele kooli vastuvõtmisel senini erilisi nõudeid meresõidu alal ei esitatud. Uue seadusega kehtestati ka nende suhtes kindlad nõuded.

Samuti oli seaduses kindlaks määratud I klassi astujate vanuseks 19 aastat.

Uues merekoolide seaduses ei olnud midagi öeldud kutsediplomite saamisest. Peale klassi lõpetamist

---

26. M.Nõmmik. Merekool ja kaubalaeva juhtkonna kutsediplomite omandamine, Tallinn 1935, lk. 14.

eksamitega, anti õpilastele vaid tunnistused selle kohta. Kutsediplomi saamise kord ja nõuded olid aga esitatud "Kaubalaeva juht- ja meeskonna kutseomandamise seaduses," mis võeti vastu ja avaldati üheaegselt merekoolide seadusega 1935.a.

Kuna 1923.a. merekoolide seaduses ettenähtud meresõidu nõuete täitmiseni poldud veel jõutud, avaldati ka nüüd eriline korraldus meresõidu nõuete täielikuks kehtestamiseks nelja aasta jooksul.[27]

Seega näeme, et nõuded meresõidu kohta olid neis seadustes üle pakutud ega vastanud tegelikkusele. Selle tulemusena ei jõutudki kodanlikus Eestis seadusega kehtestatud nõuete täitmiseni.

Õpilaste elutingimusi seadus ei käsitlenud. Iga merekooli õpilane pidi ise muretsema oma korteri, toidu ja riiete eest. Samal ajal said Tallinna Tehnikumi mereinsener-mehaanika osakonna õpilased, keda valmistati ette kodanliku Eesti sõjalaevastiku tarbeks riigilt täieliku ülalpidamise, tasuta korteri ja nad olid vabastatud õppemaksust.[28]

Eeltoodu on üheks näiteks kodanliku Eesti haridus-poliitikast, kus kõige rohkem kardeti haritud inimeste

---

27. M.Nõmmik, op. cit., lk. 22-23.

28. "Riigi Teataja", 1920, nr. 89/90, lk. 705.

üliküllust, ja kus püüti igati takistada hariduse omandamist.

d. Õppetöö

Õppetöö merekoolis toimus esimestel aastatel õhtuti, hiljem päeval. Tunnid algasid kell kaheksa hommikul ja lõppesid kell kolm peale lõunat. Iga tunni kestvus oli 50 minutit, vaheaeg 10 minutit. Igal päeval oli tavaliselt seitse tundi. Ülejäänud aeg kulus õpilastel koduste ülesannete lahendamiseks. Kuna merekooli õpilased, eriti II ja III klassis omasid juba teatud meresõidu kogemusi, siis kergendas see tunduvalt õppetööd eriainetes.

Õppeaasta algas harilikult 1. oktoobril ja lõppes kevadel aprilli lõpus nädala jooksul toimunud lõpueksamitega.

Pikemad vaheajad õppetöös olid jõulupühade puhul 21.detsembrist 3. jaanuarini ja kevadel Ülestõusmispühade ajal ühe nädala ulatuses.

Milliste õppeplaanide ja tunnikavadega alustati õppetööd 1919.a. sügisel , pole teada. Esimene teadaolev õppeplaan pärineb 1921/22. õppeaastast.[29] Peab ütlema, et olulisi muutusi selles hiljem ei toimunud.

Peale 1923.a. merekoolide seaduse ilmumist toimus vastavalt sellele seadusele 10. ja 11. oktoobril

---

29. Vaata lisa 2.

1924.a. Haridusministeeriumis merekoolide ja mereasjandustegelaste ühine nõupidamine,kus vaadati põhjalikult läbi olemasolevad õppeplaanid. Uued õppeplaanid võeti kohe ka kasutusele, kuigi ametlikult nähti selleks ette 1.jaanuar 1924. [30]

Pedagoogikanõukogu sai õiguse oma äranägemise järgi teha õppeplaanides muudatusi ettevalmistavas klassis kahe tunni ja põhiklassides ühe tunni ulatuses nädalas.

Võrreldes 1921/22. õppeaasta õppeplaaniga suurenes nüüd nädalatundide arv nelja tunni võrra, ulatudes 40 tunnini I ja II klassis ning 41 tunnini III klassis; ettevalmistavas klassis aga vähenes ühe tunni võrra ,olles 35 tundi nädalas.[31]

Ka 1935. aastal,peale uue merekoolide seaduse kehtestamist koostatud õppeplaanis ei toimunud erilisi muudatusi. Eriti väikesed olid need navigatsiooniosakonnas. Seal suurendati mõningal määral mereasjanduslikele ainetele eraldatud tundide arvu kaubanduslike ainete tundide arvel.

Laevamehaanikute ettevalmistamise osas toimus teatud kvantitatiivne muutus õppeainete sisus. Seoses

---

30. ENSV ORKA, f. 1108, nim. 1, s.-ü. 276, leht 27.

31. "Riigi Teataja", 1924, nr.149, lk.896.

nii õppetaseme üldise tõusuga kui ka tehnilise arenguga laeva jõuseadmete alal, olid peale 1935. aastat õppeprogrammid tunduvalt sisukamad ja põhjalikumad varasematest.

Kõiki õpitavaid aineid võis jagada kolme gruppi: üldhariduslikud, mereasjanduslikud ja kaubanduslikud ained. Viimaseid oli vaid navigatsiooniosakonnas 2-4 tundi nädalas.

Üldhariduslikke aineid õpetati ettevalmistavas klassis täielikult ning teistes klassides umbes veerandi ulatuses nädala tundide arvust. Pearõhk põhiklassides oli asetatud mereasjanduslikele ainetele.

Õppetöös osutati eriti tähelepanu meresõidus ettetulevate praktiliste ülesannete lahendamisele kui ka vajalike teoreetiliste teadmiste omandamisele. Üldhariduslikke õppeaineid õpetati sellisel kujul, et nad haarasid meresõidus ettetulevaid praktilisi vajadusi.

Õpperaamatuid kõigis ainetes otseseid ei olnud. Nii puudusid õpikud navigatsiooniosakonnas 1922.a. meteoroloogias ja okeanograafias; mereseaduste kohta; merepraktikas; navigatsioonis; deviatsiooni teoorias; laevaehituses ja aurulaeva mehaanikas.[32]

---

32. ENSV ORKA, f. 1091, nim. 1,1 , s.-ü. 599, leht 21.

Kolmekümnendate aastate lõpuks olukord mõnevõrra paranes.

Vajalike õpikute ja raamatute väljaandmist piiras vähene nõudmine. Kirjastused keeldusid trükkimast selliseid õpikuid, kuna neid osteti vähe. Ühtlasi olid õpikute hinnad küllaltki kõrged. Nii maksis A.Gustavsoni "Navigatsiooni õpperaamat " I ja II jagu (kokku 210 lehekülge) 4 krooni 50 senti; E.Kägi "Astronoomia merekoolidele" (168 lehekülge) 3 krooni 50 senti jne.[33]

Enesestmõistetavalt ei suutnud kõik õpilased neid endile muretseda ja sellepärast suurem osa õpilasi kasutas konspekte, milliseid muretseti endiste õpilaste käest või valmistati ise tunnis õpetaja loengute alusel.

Õppeaasta lõpul tunnistati ettevalmistava klassi õpilased klassikursuse lõpetanuteks jooksva õppetöö põhjal. Neile anti vastav tunnistus. Nõrgalt edasijõudnuile määrati järeleksamid või nad jäeti kordama klassikursust.

I,II ja III klassi lõpetajad,kes soovisid omandada vastava kutsediplomi,pidid sooritama klassi lõpueksamid eksamikomisjoni ees,kuhu kuulusid esindajad

---

33. Eesti laevanduse aastaraamat, Tallinn 1936,lk.131.

merekoolist, Haridusministeeriumist ja Veeteede Valitsusest. Eksamitele pääsemise eest tuli tasuda 10 krooni.[34]

Eksamid olid kõigis õpitavais aineis ja need tuli sooritada ühe nädala jooksul. Sealjuures olid eksamid küllaltki rasked. Igas aines esitati 4 - 5 küsimust, milledele tuli anda põhjalikud vastused.

Harilikult oli kaks eksamit päevas, üks hommikupoole ja teine õhtupoolikul. Keskmiselt tuli teha 10 kuni 13 eksamit. Näiteks 1927.a. sooritasid navigatsiooniosakonna II klassi õpilased alljärgnevad eksamid kuue päevaga.

1. Astronoomia kirjalik; navigatsiooni kirjalik. (Esimene enne lõunat, teine peale lõunat).
2. Astronoomia suuline; kaubanduslikud ained.
3. Merepraktika ja signalisatsioon; navigatsiooni suuline.
4. Eesti ja inglise keel; aurulaeva mehaanika.
5. Meteoroloogia ja okeanograafia; merekaubandusseadused.
6. Laevaehitus; tervishoid.[35]

Eksamite selline tempo tuli õpilaste soovist pääseda kiiremini laevadele. Aprilli lõpus algas navi-

---

34. M.Nõmmik, op. cit., lk. 24.

35. ENSV ORKA; f. 1108, nim. 4, s.-ü. 505, lent 389.

gatsioon ja selleks ajaks pidid eksamid olema seljataga.

Juhul,kui õpilane ei suutnud põhiklassi lõpetada kahe aasta jooksul, loeti ta koolist lahkunuks.

e. Õpetajad

Õppetöö olenes paljus õpetajate teoreetilistest ja praktilistest teadmistest.

Tallinna Merekooli esimeseks õpetajaks ja juhataja ajutiseks kohustetäitjaks määrati 1.augustist 1919.a. Jakob Treiburg.

Tallinna Merekooli juhatajaks valitud Wolfgang Russov saabus Inglismaalt Tallinna 8.septembril 1919.a. ja 20.septembril 1919.a. määrati ta merekooli juhatajaks alates 1.augustist.[36]

W.Russov oli sündinud 1868.a. Tartus, Tartu Ülikooli botaanikaprofessori pojana. 18 aastase noorukina läks ta madrusena merele. 1898.a., olles lõpetanud Riia Merekooli , asus tööle kaptenina kaugesõidu laevadel. 1906.a. valiti ta Riia Merekooli juhatajaks. 1917.a. lahkus W.Russov Lätist Inglismaale, kust ta "Laevanduse" seltsi kutsel ja kulul tuli Tallinna.[37]

---

36. ENSV ORKA, f. 1108, nim. 4, s.-ü. 505, leht 17.
37. Laevandustegelane Wolfgang Russov.- "Kaubandus-Tööstuskoja teataja", 1938, nr. 16, lk. 374.

Samal ajal ei leitud raha, et aidata J.Treiburgil kolida Tallinna ning Narva Merekooli endisele juhatajale K.Lepinile, kes haigena ja teenistuseta pöördus abipalvega Merejõudude juhataja J.Pitka poole, vastas viimane: "... ei näe ma võimaliku olema h-ra Lepini kui endise Vene riigi ametniku ja muulase käekäigust osa võtta."[38]

Merekooli õpetajate ettevalmistamiseks organiseeriti vastavad kursused, mis algasid 11.augustil 1919. Osavõtt sellest oli kohustuslik kõigile merekooli eriainete õpetajatele ja eesti keelt puudulikult valdavatele üldhariduslike ainete õpetajatele. Kursused kestsid kahe kuu jooksul 150 tunni ulatuses.[39]

1919.a. sügisel, enne õppetöö algust, asuti komplekteerima ka õpetajate kaadrit. 10.oktoobril valiti merekooli hoolekogu poolt õpetajateks P.Ederberg, A.Gustavson, L.Kenn, R.Nieman, O.Ottas, E.Peterson, M.Püüman ja I.Tamm.[40]

Õpetajate koosseis muutus esialgu peaaegu igal õppeaastal.[41] Kolmekümnendatel aastatel see enam-vähem

---

38. ENSV ORKA, f. 1108, nim. 4, s.-ü. 504, leht 153.
39. Merekooliõpetajate kursused.-"Tallinna Teataja", 1919, 5.juuli.
40. Ülevaade ... , lk. 93-94.
41. Vaata lisa 3.

stabiliseerus. Üldse oli õpetajateks aastatel 1919 - 1940 55 inimest.

Õpetajate hariduslik tase tõusis kolmekümnendatel aastatel küllaltki kõrgele. Nii omasid 1934/35. õppeaastal 18 õpetajast kõrgema hariduse 15 õpetajat. Tööstaaž oli keskmiselt 12 aastat.[42]

Merekooli õpetajatele maksti palka üldise õpetajate palgaseaduse alusel. Sealjuures kahekümnendate aastate keskpaigani maksti merekooli eriainete õpetajatele veel 50 % lisatasu.

Palga suurus aga ei rahuldanud õpetajaid, endisi meremehi- kaugesõidukapteneid, kes kuidagi ei tahtnud leppida sellega, et merekoolis maksti neile vähem, kui laeval sai III tüürimees.

Tegelikult palgad nii väga väikesed ei olnudki. Kõrgema haridusega õpetaja palk kolmekümnendatel aastatel ulatus 200 kroonini.

Võrdluseks võib märkida, et sel ajal merekooli asjaajaja sai 75 krooni kuus.[43]

f. Õpilased Tallinna Merekool muutus kiiresti üheks suuremaks merekooliks õpilaste arvu poolest. Juba esimesel õppeaastal

---

42. ENSV ORKA, f. 1108, nim. 1, s.-ü. 842, lehed 180-181

43. Sealsamas, lk. 180 -181.

astus merekooli küllaltki palju õpilasi.

Tabel 1

Andmeid õpilaste kohta 1919/20. õppeaastal

Klass	Esitas avalduse	Ei võetud vastu: Nägemine	Ei võetud vastu: Tervis	Ei võetud vastu: Haridus	Võeti vastu	Lahkus õppeaastal	Jäi teiseks aastaks	Järeleksam	Lõpetas kevadel
EVK	48	4	1	2	19	4	-	13	2
I	47	-	1	-	36	10	7	3	16
II	21	-	-	-	19	1	5	-	13
Kokku	116	4	2	2	74	15	12	16	31 (44

Kevadel lõpetas neist ainult ligikaudu 42 %. Järgnevail aastail lõpetajate protsent suurenes tunduvalt. Nii lõpetas 1925.a. 78 % õpilastest [45] ja 1930.a. 83,3 %.[46]

Merekooli võeti vaid meessoost isikuid. Tallinna Merekoolis on käesoleva ajani õppinud vaid üks naissoost õpilane. Selleks oli 1938/39. õppeaastal navigatsiooniosakonna I klassi õpilane Aleksandra Laas. Lõpetanud 1939.a. klassi ning omandanud ligisõidutüürimehe diplomi, sõitis ta mitmetel kaubalaevadel tüürimehena.

---

44. ENSV ORKA, f. 1108, nim. 4, s.-ü. 504, leht 301.
45. ENSV ORKA, f. 1108, nim. 4, s.-ü. 511, leht 72.
46. ENSV ORKA, f. 1108, nim. 4, s.-ü. 518, leht 105.

Merekooli astusid peamiselt õpilased mereäärsetest maakondadest. Hea ülevaate sellest annab alljärgnev diagramm, kus on vaadeldud teada oleva 159 õpilase kodukoha andmeid. Näeme, et kõige rohkem oli õpilasi Tallinnast, kuna sisemaakondadest oli õpilasi vaid 7,5% Tallinna selline suur ülekaal tuli arvatavasti ka sellest, et paljud viimaste klasside õpilased, kes juba töötasid Tallinnas asuvate laevakompaniide laevadel, lugesid end tallinlasteks.

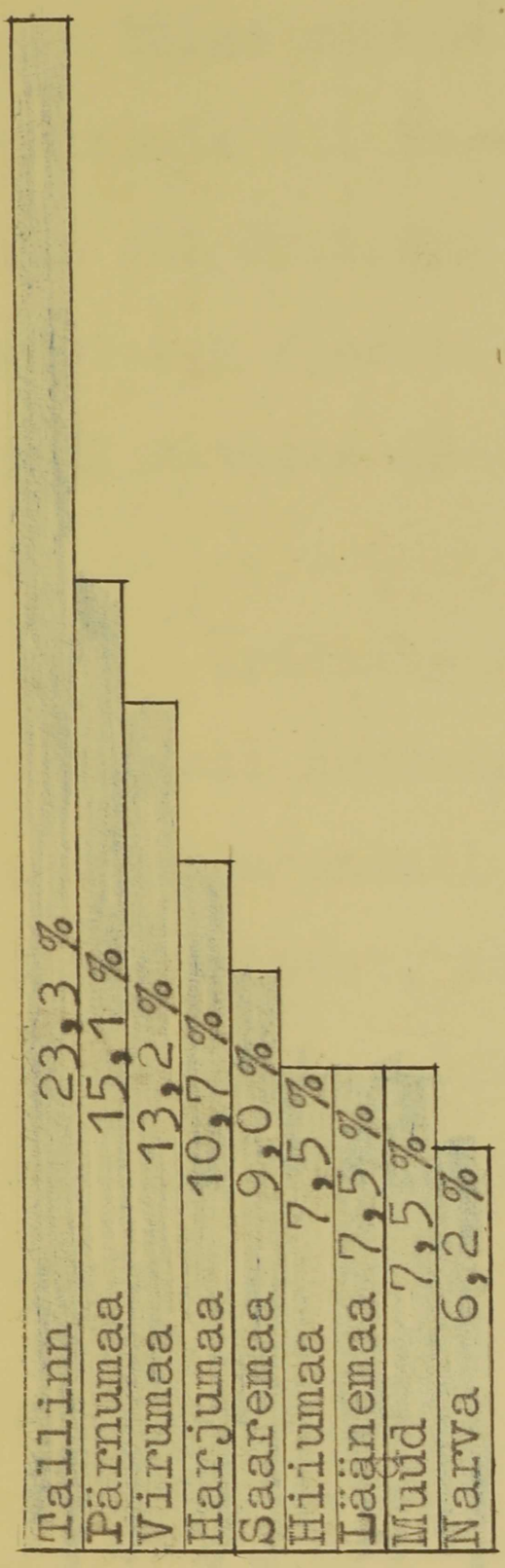

Joonis 2. Õpilaste päritolu kodukoha järgi

Teatava ülevaate sellest annab ka töötava laevajuhtkonna päritolu vaatlemine. Nii oli 1932.a. registreeritud tekijuhtkonnast pärit Läänemaalt 24,3 % Tallinnast 17 %, Virumaalt 16,6 %, Parnumaalt 16,7 %, Harjumaalt 9,9 %, Saaremaalt 10,4 % ja ülejaänud maakondadest 5,1 %. Sealjuures olid umbes 70 % laevajuhtidest pärit maarajoonidest ja 30 % linnadest. Mehaanikutel oli see vastupidine. Nemad päri-

nesid peamiselt linnadest, sealjuures 40 % Tallinnast.[47]

Vaadeldes õpilaste vanuselist koosseisu,näeme, et kõige rohkem oli neid 17-28 aasta vanuses.Vanemas klassis oli ka õpilaste keskmine vanus suurem. Keskmiselt oli õpilaste vanuseks vaadeldaval perioodil ettevalmistavas klassis 17-21 aastat; I klassis 19-24 aastat; II klassis 22-27 aastat ja III klassis 24-28 aastat.

Õpilaste keskmine vanus kahekümnendail ja kolmekümnendail aastail oli erinev. Nii oli õpilaste vanuseks kahekümnendail aastail ettevalmistavas klassis keskmiselt 20 aastat, kõikudes 16-30 aastate vahel; I klassis 21 aastat, kõikudes 18-28 aasta vahel; II klassis 24 aastat, kõikudes 20-35 aasta vahel ja III klassis 26 aastat, kõikudes 22-40 aasta piirides. 1936/37.õp-

Tabel 2

Õpilaste vanus aastates 1936/37. õppeaastal

klass	Navigatsiooni-osakond	Mehaanika-osakond	keskmine
EVK	22,4	24,6	23,5
I	26,0	25,3	25,6
II	28,4	25,7	27,0
III	31,2	27,6	29,4

(48

47. Piigert,M. E.L.S. Eesti kaubalaevastik ja tema teenijaskond. - "Merendus", 1933, nr. 1, lk.15.

48. Tallinna Merekooli ... , lk. 10.

peaastaks, mille kohta on andmed, oli see tunduvalt suurem. Sel õppeaastal oli õpilaste keskmiseks vanuseks 26, 3 aastat. Õpilaste vanused osakondade ja klasside lõikes on toodud tabelis 2.

Õpilaste koosseisu vananemine tulenes ilmselt meresõidu nõude tunduvast tõstmisest kolmekümnendatel aastatel. Vastavalt sellele pikenes ka vahe üksikute klasside vahel.

Tabel 3

Andmeid järgmisse klassi astunute kohta

Klass	Vaadeldud õpilasi	Samal aastal		1.a. pärast		2.a. pärast		3.a. pärast		Hiljem, või mitte	
		Arv	%	Arv	%	Arv	%	Arv	%	Arv	%
EVK	86	20	23,3	9	10,5	2	2,3	4	4,7	51	59,2
I	113	29	24,8	12	10,6	4	3,5	0	0,0	68	61,1
II	75	11	14,7	8	10,7	7	9,3	5	6,7	44	58,6
Kokku	274	60	21,9	19	7,0	13	4,9	9	3,2	163	64,0

274 vaadeldud õpilasest ettevalmistavast, I ja II klassist asus edasiõppima samal aastal vaid 60 õpilast ehk 21,9 %. Järgnevatel aastatel veel vähem.

Suur merepraktika nõue ja õppimiseks raha kogumise vajadus venitas õppeaja küllaltki pikaks.

Nii näiteks oli 1939.a. Tallinna Merekooli navigatsiooniosakonna III klassi lõpetanud 18 õpilasest vaid kolm õppinud kõikides klassides Tallinna Merekoolis. Ettevalmistavasse klassi astus neist üks 1927.a., teine 1928.a. ja kolmas 1929.a.; I klassi vastavalt 1929.a. 1929.ja 1932.a.; II klassi 1933., 1930.ja 1933.a. ning III klassi astusid nad kõik 1938.aastal. Seega näeme, et nelja klassi läbimiseks kulus kõige ronkem 12 aastat, kõige vähem kümme.

Andmeid õpilaste sotsiaalse päritolu kohta on olemas vaid 1936/37. õppeaastast. Selle alusel näeme, et 102 õpilasest oli meremeeste lapsi 25 (24,5 %), ametnike 21 (20,6 %), tööliste 18 (17,6 %), käsitööliste 13 (12,7 %), põllumeeste 12 (11,7 %), ärimeeste 5 (4,9 %) ja teadmata 8 (7,8 %) [49]

Siit ilmneb, et ligi veerand õpilastest jätkas oma isa eluteed.

Tallinna Merekooli lõpetanud laevajuhtide arvu kohta on olemas täielikud andmed.[50] Laevamehaanikute kohta on andmed alates 1931.a. Aastail 1920 -1940 lõpetas Tallinna Merekooli 227 ligisõidutüürimeest, 208 kaugesõidutüürimeest ja 190 kaugesõidukaptenit; ning alates

---

49. Tallinna Merekooli ... , lk. 10.

50. Vaata lisa 4.

1932.a. 186 III järgu; 110 II järgu ja 50 I järgu laevamehaanikut. Viimaseid hakati teoreetilisest ettevalmistama merekoolis alles 1934/35. õppeaastast. Kuni selle ajani omistati I järk vaid vajaliku meresõidu alusel.

Eesti Kaubalaevastiku Mehaanikute Ühingu kirjas Veeteede Valitsusele 2. veebruaril 1934 on märgitud, et aastail 1920 - 1934 lõpetas mehaanikute kooli 200 mehaanikut.[51] Arvestades seda üsna kahelda_avat arvu leiame, et koaanlikus Eestis sai laevamehaaniku kutse 496 inimest.

Töö leiamisega oli merekooli lõpetajatel tõsiseid raskusi. Osa neist rändas tööd otsides isegi välismaale. Tööpuudus suurenes eriti kolmekümnendate aastate esimesel poolel, majanduskriisi tagajärjel. Mehaanikute olukord oli töö leidmise osas kergem. Neist tunti kolmekümnendate aastate lõpus isegi puudust.

Õppimine merekoolis oli olnud õpilastele küllaltki raske. Õppimiseks tuli raha koguda sõitude ajal. Vähe oli neid, keda toetasid vanemad või sugulased. II ja III klassi õpilaste olukord oli ses suhtes parem, kuna nad olid suutnud suvistel sõitudel kõrvale panna rohkem raha. Paljud neist sõitsid juba tüürimeestena ja mehaanikutena.

---

51. ENSV ORKA, f. 1091, nim. 1, s.-ü. 2948, leht 170.

Õppemaks oli Tallinna Merekoolis 20 krooni ettevalmistavas, 30 krooni I, 40 krooni II ja 50 krooni III klassis. Merekooli õppenõukogu võis vabastada õppemaksust vaesemaid õpilasi kuni 25 % õpilaste üldarvust.[52]

Toetust said õpilased vähe. On teada vaid üksikud juhused, mil maksti õpilasele kas ühekordset või igakuulist toetust. Küll aga tasuti riigi poolt n.n. "Vabadussõjast" osavõtnute õppemaks kui ka kulud õppevahendite muretsemiseks.[53]

Õppevahendite ja õpperaamatute ostuks kulus õpilastel õppeaastas umbes 25 krooni.[54] Sellepärast paljud laenutasid raamatuid raamatukogudest. Tavaks oli ka, et osteti kevadel lõpetajate käest konspekte.

Ühiselamuid sel ajal ei olnud. Üüriti harilikult üks tuba mitme peale, makstes selle eest 5-10 krooni kuus. Söödi nii, kuidas jätkus raha. Üle 20 krooni kuus selleks ei tohtinud kulutada.[55]

Seega õppimine merekoolis ei olnud kerge, eriti neile, kes elasid vaid oma teenistusest. See nõudis

---

52. M.Nõmmik, op.cit., lk. 24.

53. ENSV ORKA, f. 1108, nim.3, s.-ü. 526, leht 29 ja s.-ü. 533, lehed 120, 201, 517.

54. Tallinna Merekooli ... , lk. 23.

55. Endiste õpilaste E.Inno, A.Kruusmäe, H.Sergo jt. mälestuste andmeil.

Joon. 3. Tallinna Merekooli I kaptenite lend 1924.a.

Joon. 4. Tallinna Merekooli lõpetajad koos õpetajatega 1926.a.

Joon. 5. Tallinna Merekooli õpetajad 1936.a.

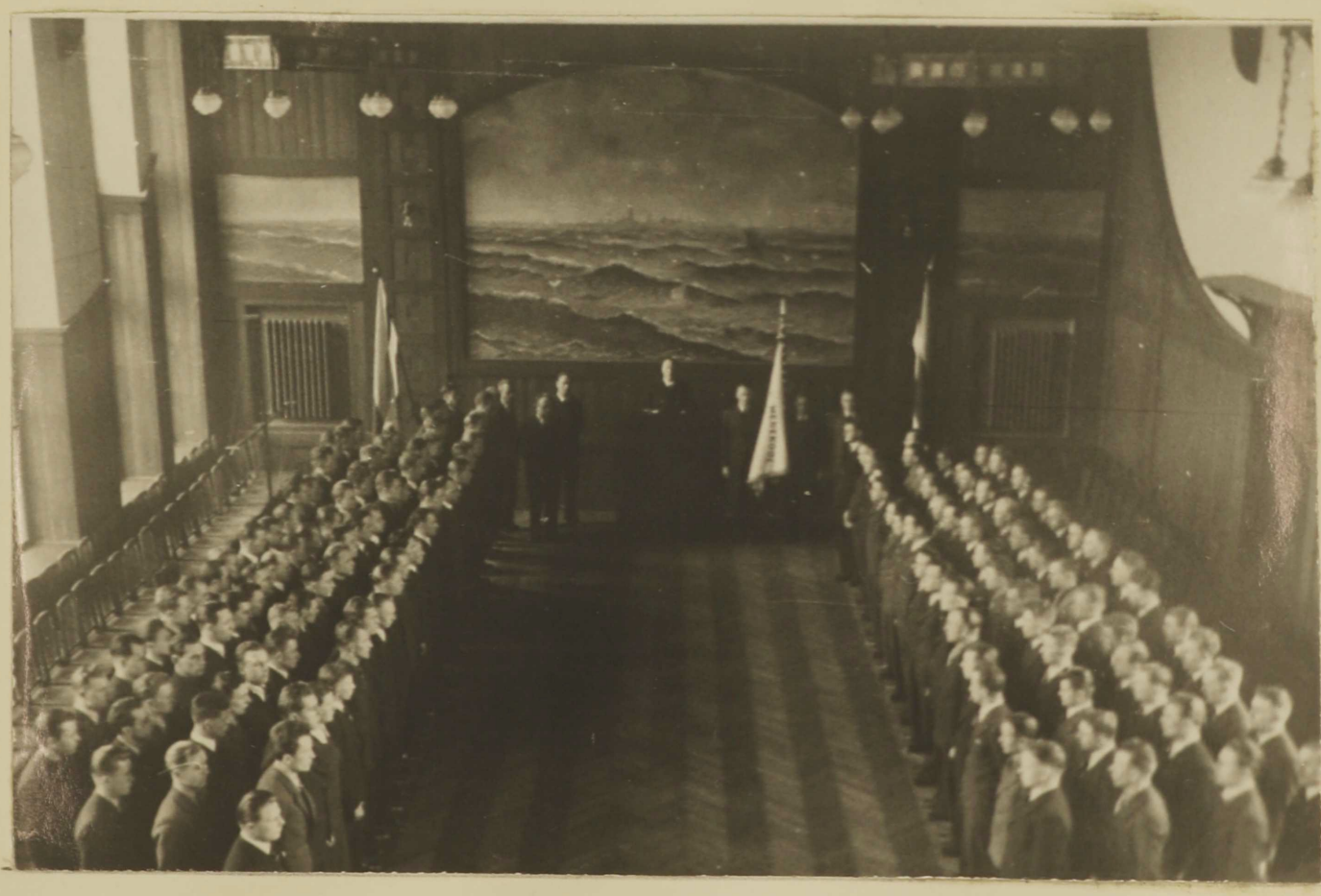

Joon. 6. Lõpuaktus Tallinna Merekoolis 1937. aastal.

Joon. 7. Navigatsiooniosakonna õpilased päikest observeerimas.

Joon. 8. Mehaanikaosakonna III klassi õpilased füüsika tunnis 1939.aastal.

Joon. 9. Merekooli ball. Esineb kooli meeskoor.

Joon. 10. Ettevalmistava klassi õpilased 1942/43. õppeaastal.

head tahet, püsivat soovi jõuda teenistuses edasi ja pidevat kokkuhoidu.

Kuna õppetöö tase sel perioodil Tallinna Merekoolis ei jäänud maha Euroopa riikide merekoolide omast, siis said lõpetajad küllaltki hea teoreetilise aluse, milline ühendatuna lõpetajate praktiliste meresõidu kogemustega võimaldas neil juhtida igasuguseid laevu kõikidel Maailmameredel.

2. TALLINNA MEREKOOL ESIMESEL NÕUKOGUDE AASTAL 1940 - 1941.

Nõukogude võimu taaskehtestamine Eestis 1940. aastal tõi kaasa suuri muutusi ka merelaevanduses. Kõik laevad ja kaldaettevõtted natsionaliseeriti ning nende baasil loodi Eesti Riiklik Merelaevandus.

Meremeeste töö ja elutingimused paranesid tuntuvalt. Kehtestati 8-tunniline tööpäev , tasuta arstiabi ja puhkus.

Tööaja normeerimine laevadel suurendas vajadust erialase kaadri järele. See tõstis Tallinna Merekooli osatähtsust vastava kaadri ettevalmistamisel.

1940.aasta sügisel jätkas Tallinna Merekool oma tegevust. Nüüd juba nõukogude koolina.

Seoses kutsehariduse ümberkorraldamisega ühistele alustele teiste NSV Liidu kutsekoolidega kavatseti Tallinna Merekool 1941/42. õppeaastal üle viia 4-aastase õppeajaga 7-klassi baasil töötavaks meretehnikumiks. 1941.a. kevadel läkski Tallinna Merekool Hariduse Rahvakomissariaadi alluvusest üle NSV Liidu Merelaevanduse Rahvakomissariaadi alluvusse ja ta nimetati ümber Tallinna Meretehnikumiks. Õppetöösse nime muutmine 1940/41. õppeaastal mingeid muudatusi ei toonud.[56]

Kuna "Meremeeste Kodu", kus merekool paiknes, anti üle Meretransporditöötajate Ametiühingule ja seal loodi poliit-kasvatus- ning kultuur-massilise töö tegemiseks meremeeste seas "Mereklubi", tuli merekool ümberkolida uutesse ruumidesse.

Tallinna Merekoolile anti üle endise Tallinna Seminari ja Pedagoogiumi ruumid Vene tn. nr. 22 ja 31. Majja nr. 31 oli paigutatud juba Tervishoiu Valitsuse sõjaväe keskladu, kelle käest saadi maja suurte raskustega kätte.

Pinda saadi nimetatud majades rohkem, kui oli seda varem . Vene tn. nr. 22 hoonesse kui suuremasse

---

56. Kutsehariduse ümberkorraldamine.- "Rahva Hääl", 1941, 25. veebruar.

paigutati merekooli kantselei, õpetajate tuba ning mehaanikaosakonna klassid. Navigatsiooniosakonna klassid ja raadioklass asusid Vene tn. nr. 31 hoones.

Merekooli paiknemine neis ruumides oli ettenähtud ajutiseks. Juba 1940.a. sügisel, seoses järgneva aasta kapitaalehituste kindlaksmääramisega, esitas Hariduse Rahvakomissariaat Plaanikomisjonile ettepaneku Talinna Merekooli uue hoone ehitamiseks 220 000 krooni eraldamiseks. Kuna järgneval aastal oli ettenäha materjalide ja tööjõu vähesust, siis eraldati esialgu vaid uue hoone projekteerimiseks 5 000 krooni.[57]

See fakt näitab aga, et juba Nõukogude Eesti esimesel aastal hakati astuma reaalseid samme merekooli materiaal-tehnilise baasi tugevdamiseks.

Uutes ruumides asuti sisseseadma õppekabinette. Merekool esitas Hariduse Rahvakomissariaadile 19. detsembril 1940 kinnitamiseks alljärgnevad kabinetid: 1) füüsika; 2) keemia ja määrdeained; 3) raadio-elektrotehnika; 4) mootorite-masinate; 5) astronoomia- meteoroloogia; 6) joonised ja mudelid; 7) navigatsioon ja merepraktika. Määrati ka kabinettide juhatajad, kelledest igaüks sai lisatasu 60 rubla kuus.[58]

---

57. ENSV ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 229, leht 52.

58. Sealsamas, lk. 80.

Sisuliselt aga kabinetid ei jõudnud veel töö-le asuda. Endiste õpetajate ja õpilaste mälestuste põh-jal tegutses sel õppeaastal vaid mootorite ja masinate kabinett.

Navigatsiooniosakonnas oli õppevahendeid üsna vähe; mõned sekstandid, paralleeljoonlauad, kronómeeter jne. , mida hoiti õpetajate toas kapis, kust nad vajadu-se korral viidi klassi.

Merekoolil oli oma raamatukogu, mis jagunes kaheks osakonnaks - teadusliku ja ilukirjandusliku kir-janduse osakond. Mõlemal osakonnal oli üks vastutav õpe-taja.

Õpilaste toitlustamiseks suure vahetunni ajal töötas merekoolis väike puhvet.

Tallinna Merekooli õpilaste arv oli vaadelda-val õppeaastal küllaltki suur. 1. oktoobril 1940, mil kool alustas tegevust, oli kohal 146 õpilast.[59] Hari-dusministeeriumi kirjas Meretranspordi Keskusele 17. ok-toobrist 1940 märgitakse õpilaste arvuks juba 160.[60] Ka see on usutav arv, kuna vahepeal avati raadioklass, mille tulemusena kasvas ka õpilaste hulk.

---

59. Pidulik õppetöö algus Tallinna Merekoolis.- "Rah-va Hääl", 1940, 1. oktoober.

60. ENSV ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 229, leht 52.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

Õppeaasta jooksul olemasolevail andmeil õpilasi välja ei langenud. Küll aga ei sooritanud mitmed noored kevadisi eksameid. Kõige rohkem, kuni 40 õpilast oli harilikult ettevalmistavas klassis. Ilmselt oli see ka nii sel õppeaastal. Põhiklassides palju üle 20 õpilase ei olnud.

Merekoolil puudus ühiselamu. Õpilased elasid kas kaasüürilistena või oma raha eest üüritud eratubades.

1940/41. õppeaastal kaotati õppemaks. Stipendiume sel õppeaastal õpilastele ei makstud. Merelaevanduse ametiühingukomitee andis aga osale noortest, kes õppisid hästi ja kel puudusid toetajad, igakuulist abiraha igaühele 80 rubla ulatuses.[61] 1941.a. veebruaris andis Meretranspordi Ametiühingukomitee Eesti Riiklikule Merelaevandusele garantiikirja, mille alusel laevandus võimaldas merekooli õpilastele ühekordset toetust 230-240 rubla ulatuses, mis tuli tagasi maksta tööle asumisel.

Suurem osa merekooli õpilastest, tunnetades nõukogude võimu hoolitsust, läksid kaasa töötava rahvaga ja pooldasid uue korra samme. Seda iseloomustavad Tallinna Merekooli raadioklassi õpilase, Raudtee-tehaste töölise poja Harry Merisaare sõnad, mis ta lausus

---

61. H.Tiitsu mälestuste põhjal.

12. jaanuaril 1941 NSV Liidu Ülemnoukogu valimiste päeval:

"Ruttasin hääletama, kindla teadmisega, et sellega aitan kaasa nõukogude võimu kindlustamiseks, kes on palju parandanud töörahva olukorda. Tahtsin haridust omandada, aga keskkool tuli pooleli jätta kõrge õppemaksu pärast, ... pidevat tööd aga ei saanud enne kui möödunud suvel. ... Nüüd aga õpin hoolega merekoolis lennutelegrafistide klassis. Sain juba Hariduse Rahvakomissariaadist ühekordse toetuse ja 1. jaan. saan stipendiumi ning kevadel, kui kooli lõpetan, muretsetakse mulle kooli poolt teenistuskoht, ... Nõukogude korras on ju töölisnoortel võimalus saada oma võimete kohast kutset."[62]

Osa õpilastest, peamiselt laevaomanike pojad, või ise laevaomanikud, aga ka kodanliku ideoloogia poolt nõukogude korra vastu häälestatud noored jäid veel äraootavale seisukohale, ega läinud otseselt kaasa uue [illegible] korraga.

Tallinna Merekooli õpetajate peres suuri muudatusi 1940/41. õppeaastal ei toimunud. Lahkusid mõned üksikud õpetajad, kelle asemele tulid uued. Merekooli juhatajaks määrati 1. augustist 1940 A. Gustavson. Endine merekooli juhataja M. Nõmmik nimetati Raudteekooli ja

---

62. NSV Liidu Ülemnõukogu valimised. - "Rahva Hääl", 1941, 12. jaanuar.

Riigitööstuskooli juhatajaks.[63]

A. Gustavson oli n.n. "Vabadussõja" aegne mere-sõjalaevastiku ohvitser. Kogu kodanliku Eesti perioodil töötas ta õpetajana Tallinna Merekoolis, kuuludes vahepeal Eesti Sotsialistliku Tööliste Parteisse. 1941.a. juunis ta arreteeriti, süüdistatuna sidepidamises välisriigiga Nõukogude Liidu vastu. 16. juunist 1941 määrati merekooli juhatajaks samal kevadel navigatsiooniosakonna III klassi lõpetanud G.Kask, kelle aga juba 22. augustil vahetas välja E.Nipman. G.Kask evakueerus tagalasse.

Tallinna Merekoolis töötas sel õppeaastal üldse 21 õpetajat.[64] Nende hariduslik tase oli küllaltki kõrge. Nii oli 11 õpetajal kõrgem haridus. Pedagoogiline tööstaaž ulatus keskmiselt 10 aastani. Õpetajatel J.Niidasel ja E.Nipmamil oli see 22 ning A.Gustavsonil 21 aastat.

Õppeaasta algul moodustati Tallinna Merekoolis uus pedagoogikanõukogu. Mingeid olulisi tööküsimusi seal ei arutatud. Koos käidi õppeaasta jooksul vaid kolm korda, et jaotada tunnid õpetajate vahel ning otsustada,

---

63. TLA, f. 53, nim. 2, s.-ü. 1369, leht 4.

64. ENSV ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 712, leht 5.
Vaata ka lisa 3.

keda õpilastest lasta eksamitele, keda jätta kursust kordama.

Ainekomisjone sel ajal ei olnud ning õppetöö metoodiliste küsimustega õpetajad ei tegelenud. Igą õpetaja õpetas nii, kuidas ta paremaks pidas.

Õppetöö jätkus vanade õppeplaanide alusel. Juurde tuli vaid vene keel ettevalmistavas klassis nelja ja teistes klassides kolme tunni ulatuses nädalas ning konstitutsioon igas klassis üks tund nädalas.[65] Paaril ainel vahendati mõnes klassis nädalatundide arvu ühe tunni ulatuses.

Jooksev õppetöö algas 1.oktoobril ja lõppes kevadel, 15. aprillil. 30.detsembrist kuni 13. jaanuarini oli õppevaheaeg. 17.aprillil aalgasid eksamid, mis kestsid 26. aprillini.[66]

10.oktoobril 1940 avatii Tallinna Merekoolis ka raadioklass.Sinna võeti 19 aastaseid ja vanemaid õpilasi vähemalt 9-klassilise haridusega. Nõutava hariduse puudumisel tuli sooritada sisseastumis-eksam. Eriti nõuti raadioklassi astujailt head kuulmist. Õppetöö lõppes raadioklassis 23. aprillil, mille järel toimusid eksamid. Lõpetajad said raadioamatööri II või

---

65. ENSV ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 229, lehed 24-25.

66. Sealsamas, leht 58.

I järgu operaatori kutse.

Raadioklassis kehtis erinev õppeplaan, kui oli see navigatsiooni- ja mehaanikaosakonnas.

Tabel 4

Õppeplaan raadioklassis 1940/41. õppeaastal

Õppeaine	Nädalatundide arv
1. Praktilised harjutused	14
2. Matemaatika	2
3. Elektro- ja raadiotehnika	10
4. Füüsika	1
5. Sidemäärused	2
6. Sidegeograafia (I poolaastal)	1
7. Tervishoid (II poolaastal)	1
8. Navigatsioon,meteoroloogia	2
9. Võõrkeeled (inglise keel)	1
10. Võõrkeelne sideterminoloogia	1
11. Vene keel	3
12. Konstitutsioon	1
13. Tehniline joonestus,projektsioon	1
14. Praktilised tööd	1
Kokku	40 (67

67. ENSV ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 229, leht 29.

Algul oli inglise keelt planeeritud 5 tundi. Õppetöö alustamisel jäeti inglise keelele vaid üks tund nädalas. Vene keelele eraldati kolm ja võõrkeelsele sideterminoloogiale üks tund nädalas.

Tallinna Merekooli palvel suurendati 30. novembrist 1940.a. konstitutsiooni tundide arvu nädalas kõikides klassides ühe tunni võrra.[68]

Õppetöö algas kell kaheksa hommikul. Tundide pikkus oli 45 minutit, vaheajad 10 minutit. Peale neljandat tundi oli suur vaheaeg 15-20 minutit. Päevas oli 6 - 7 tundi.

Õpilaste õppeedukus oli üldiselt hea. Kehvem oli see ettevalmistavas klassis. Raskusi õppeedukuse ja distsipliiniga ei esinenud. Merekoolis õppisid inimesed, kes laevadel pidid ise nõudma korda ja seetõttu ka koolis õppides püüdsid seda mitte rikkuda. Pealegi tuldi õppima kindla sihiga, selle mõttega sõideti aastaid laevas ja koguti raha ning nüüd taheti nende pingutuste eest saada ka maksimaalseit teadmisi. Iga õppetundi püüti kasutada täielikult, et omandada kõike vajalikku tulevasteks meresõitudeks.

Oli ka õpilasi,kel ei jätkunud õppeaasta lõpuni visadust ja püüdlikust, mõnedel aga ka võimeid, edu-

---

68. ENSV ORKA, f. R-14, nim. 1, s.-ü. 229, leht 79.

kaks õppetööks. Neid oli aga suhteliselt vähe.

Kõik merekooli õpilased kuulusid meretransporditööliste ametiühingusse. Muid organisatsioone merekoolis ei olnud. Komsomoliorganisatsiooni ei jõutud veel luua. Kommunistliku partei liikmeid ei olnud 1940/41. õppeaastal ei õpilaste ega õpetajate seas.

Kehakultuuri- ja sporditööga õpilased ei tegelenud. Mõningal määral organiseeriti isetegevust.

1941.a. kevadel, umbes märtsi kuus, toimus traditsiooniline Merekooli ball Mustapeade Klubis. Õpilased esitasid deklamatsioone ja soololaule. Esines kooli keel- ja puhkpilli orkester ning meeskoor, kuhu kuulus üle 40 õpilase. Tuju aitasid tõsta külalisesinejad, nagu Mari Möldre, kelle poeg õppis sel ajal merekoolis.

Kokkuvõttes too kohta esimesel nõukogude aastal võib märkida, et olulisi muudatusi õppetöös ei toimunud. Tunduvalt paranes aga merekooli materiaalne baas; kaotati õppemaks ning anti kehvematele õpilastele toetust.

3. TALLINNA MEREKOOL SAKSA FAŠISTLIKU OKUPATSIOONI PERIOODIL 1941 - 1944

Tallinna Merekool jätkas tegevust ka saksa fašistliku okupatsiooni ajal navigatsiooni- ja mehaanika osakondadega. Selleaegsete õpetajate andmeil töötas ka raadioklass.

Fašistliku okupatsiooni ajal oli koolide olukord Eestis väga raske. Puudu oli ruumidest ja õppevahenditest; ei jätkunud õpetajaid. Okupandid võtsid suuna kutsehariduse suurendamisele. Okupeeritud alade elanikkonnale vaadati nende poolt kui odavale tööjõule, kel pole vaja mingit üldharidust, vaid ainult oskusi töötamiseks oma kutsealal. Selleks vähendati keskkoolide arvu ning suurendati kutsekoolide hulka, et valmistada ette kiirendatud korras suuremal hulgal oskuslikku tööjõudu. Nii kasvas kutsekoolide arv 1942/43. õppeaastal võrreldes eelmise õppeaastaga 36 võrra.[69] Kutsekoolide õpilasi oli sel õppeaastal rohkem 1173.[70]

Õppeaega kutsekoolides lühendati kokkuhoiu mõttes nii rahalistes vahenditES kui ka ajas ühe aasta võrra.

---

69. Õpilaste suur tung kutsekoolidesse.- "Eesti Sõna", 1942, 26.november.

70. Tallinna kutsekoolid töötavad täie koormusega.- "Eesti Sõna", 1942, 7.november.

Tallinna Merekool jäeti esialgu töötama neljaklassilisena nagu varemgi.

Tallinna Merekooli majandulik baas ahenes. Merekoolile jäi vaid hoone Vene tn. 22. Ühte majja suruti nüüd kõik klassid. Kabinettidest oli olemas vaid füüsika kabinett, teiste kohta ei ole andmeid. Raamatukogu kasutasid õpilased vähe. Vähemalt ükski tolleaegne õpilane ei mäleta, et ta oleks laenutanud sealt raamatuid.

Õpilaste arvu kohta täpsed andmed puuduvad. 1942/43. õppeaastat alustati 140 õpilasega.[71] Ettevalmistavas klassis oli selle õppeaasta alguses 30 õpilast.[72] Vanemates klassides oli harilikult õpilasi vähem.

Õpilaste elutingimused okupatsiooni aastail ei olnud kerged. Korteri ja toidu eest tuli ise muretseda. Peale selle olid veel õppimisega seotud kulud ning õppemaks, mida tuli tasuda kaks korda aastas. Õppemaksu suurus oli igal õppeaastal igas klassis ilmselt erinev.

Ametlikel andmeil määrati õppemaksu suuruseks 1942/43. õppeaastal kõrgema astme kutsekoolides, kuhu kuulus ka Tallinna Merekool, 50 marka aastas. Hästi edasijõudvail ja lasterohkest perekondadest õpilastel võis seda vähendada, kuid mitte rohkem kui 35 % kooli üldi-

---

71. Õppinud meremeeste järelkasv hea.- "Eesti Sõna", 1942, 1. november.

72. E.Heinlaidi mälestuste andmeil.

sest õppemaksu summast.[73]

Et õppemaksu suurus igal aastal polnud ühtlane, näitavad teised allikad. Nii on navigatsiooniosakonna III klassi õpilane V.Saalmann maksnud 1941/42. õppeaastal õppemaksu 20 marka.[74] Õpilane E.Heinlaid tasus1942/43. õppeaastal ettevalmistava klassi õppemaksu 20 marka ja 1943/44. õppeaastal I klassis õppides õppemaksu koguni 80 marka õppeaastas.[75]

Stipendiume õpilastele ei makstud.Üksikutele kehvematele õpilastele anti vaid ühekordset abiraha. See oli äärmiselt väike. Nii eraldas Haridusdirektoorium kõigile kutsekoolidele toetusteks 1942/43. õppeaastal 34 600 marka, millest iga kool sai keskmiselt 50 - 200 marka.[76]

E.Heinlaidil on säilinud andmed ka kulude kohta õppimise ajal ettevalmistavas klassis. Elades koos emaga väikeses korteris, kulus tal õppeaasta jooksul 704,50 marka; sellest korteriüüriks seitsme kuu eest 52,50 , toidurahaks 280,00 , elektrile 17,00, kütteks

---

73. Määrati kindlaks õppemaksud gümnaasiumides ja kutsekoolides. -"Eesti Sõna", 1942, 3.september.

74. MM, f. 647: 14 ja 15.

75. E.Heinlaidil säilinud selle aegsest isiklikust kassaraamatust võetud andmeil.

76. Kutsekoolide õpilastele antakse toetust.- Eesti Sõna", 1942, 10.detsember.

55,00 , kooli kuludeks 100,00 ja muudeks kuludeks 200,00 marka. Kooli kuludest kulus tal õpikute muretsemiseks 21,35 marka ja õppevahendite ostuks 22,42 marka. Siia võiks võrdluseks lisada, et E.Heinlaid, töötades suviti madrusena laeval sai palka 88 marka kuus. Seega tuli õppeaasta kuludeks panna kõrvale ligi kaheksa kuu palk.

Tuleb arvestada ka seda, et raha väärtus okupatsiooni aastail oli tunduvalt väiksem, selle eest ei saanud paljutki osta.

Õppevahendeid muretseda sel ajal ei olnud kerge. Neid hakati 1942.a. sügisest anuma normi järgi. Nii võis kõrgema astme kutsekoolis õpilane osta õppeaasta jooksul kooli kaudu 20 vikikut, 6 kladet, 3 joonistuspliokki, 10 sulge ja 5 pliiatsit.[77] Seega tuli õppematerjalide kulutamisega olla üsna kokkuhoidlik.

Tallinna Merekooli juhatajaks oli fašistliku okupatsiooni ajal E.Kägi, kes oli töötanud senini Tallinna Merekoolis õpetajana alates 1924.a. Õpetajate pere kohta päris täpseid andmeid ei ole. Paistab, et eriti suuri muudatusi ei toimunud. Põhiliselt töötasid edasi endised õpetajad.

Õppetöö algas 1941/42. õppeaastal 1. oktoobril. 1942.a. sügisel lükati õppetöö algust edasi 12. oktoob-

---

77. Piirati paberimaterjalide tarbimist koolides.- "Eesti Sõna", 1942, 1.oktoober.

rile ja hiljem 26. oktoobrile, võimaluse andmiseks õpilastele sügisestest põllutöödest osavõtuks.[78] Ka 1943.a sügisel algas õppetöö hiljem, 18. oktoobril.[79]

Õppevaheajad olid 23.detsembrist 4. jaanuarini. 20.aprilli paiku algasid eksamid, mis kestsid nädala.

1944.a. kevadel lõppes õppetöö mõnevõrra varem ja ootamatult. Nimelt kukkus Tallinna pommitamisel 9.märtsil üks pomm merekooli füüsika kabinetti. Õppehoone sai kannatada. Õpilastele pandi kiiruga hinded aastase õppetöö järgi ja merekool lõpetas oma töö 15.märtsil.

Õppeplaane oluliselt ei muudetud,kuna leiti need olevat koostatud ajakohaste välismaiste,eriti saksa merekoolide õppeplaanide eeskujul. Juurde tuli vaid saksa keel ja sõjaline õpetus.

Õppetöö algas kell kaheksa hommikul. Tunni pikkuseks oli 45 minutit, 10 minutiliste vaheaegadega. Neljanda tunni järel oli pikem lõunavaheaeg. Ainult laupäeviti oli viis tundi.

1943/44. õppeaastast on säilinud navigatsiooniosakonna I klassi tunniplaan,mis annab ülevaate tundide paigutusest ja aine jaotusest päevade lõikes nädala jooksul.[80]

---

78. Koolitöö algab Tallinna koolides 26.oktoobril.- "Eesti Sõna", 1942, 9. oktoober.

79. E.Heinlaidi märkmete alusel.

80. Vaata lisa 5.

Õppetöö tase põhiklassides oli üldiselt hea. Nõrgem oli ta ettevalmistavas klassis. Sinna astusid enamuses algkooli haridusega õpilased. Ühe õppeaasta jooksul võeti lühendatult läbi keskkooli kolme klassi kursus. Õpetus oli arusaadavalt küllaltki pinnapealne. Rõhku pandi ainult matemaatilistele ainetele.

E.Heinlaidil säilinud ettevalmistava klassi I poolaasta õppetöö tulemused annavad meile mõningat ülevaadet õppeedukusest.

Üldine õppeedukus klassis oli 88,5 %. Ainult maateaduses ja joonestamises oli see 100 %. Inglise keeles ja kosmograafias oli õppeedukus 96 %, füüsikas 93 %, eesti keeles 89 %, algebras 81 %, aritmeetikas ja geomeetrias 78 % ning saksa keeles vaid 74 %. 27 õpilasest ei olnud vaid 15-l kahtesid. Neid, kes oleksid õppinud üksnes neljadele ja viitele, polnud ühtki. Kõige parem keskmine hinne - "4" - oli üksnes ühel õpilasel. Kahel õpilasel oli see koguni 2,4. Väljalangemine ettevalmistavast klassist oli kaunis suur. 1943.a. kevadel lõpetas ettevalmistavasse klassi astunud 30 õpilasest ainult 16. [81]

Põhiklassides oli olukord parem. Seal langesid välja vaid mõned üksikud õpilased.

---

81. E.Heinlaidi märkmete alusel.

Õpilaste kollektiivsus oli kaunis väike. Kokku puututi vaid õppetundides. Mingit isetegevust ja sporditööd ei tehtud. Õpilaste peaülesandeks loeti küllaldaste teoreetiliste ja praktiliste teadmiste omandamist. Ka õpetajad tegutsesid samas suunas, mille tõttu merekooli kogu tegevus ja eeskätt õppetöö oligi suunatud peamiselt praktiliste oskuste andmiseks õpilastele.

II peatükk

TALLINNA MEREKOOL AASTAIL 1945 - 1955

1. MATERIAAL-TEHNILINE BAAS

a. Merekooli taastamine

Nõukogude Liidu valitsus ja Kommunistlik Partei osutasid Suure Isamaasõja perioodil suurt tähelepanu kaubalaevastiku tööle. Kaubalaevastiku edukas töö polnud aga mõeldav ilma erialase kaadri ettevalmistamiseta.

Riikliku Kaitsekomitee otsusega 1944.aasta 5.märtsist "Abinõudest merelaevastiku juhtiva kaadri ettevalmistamisel" [1] teostati täielik reform sel alal. Endised meretehnikumid muudeti merekoolideks ning loodi ka kõrgemad merealased õppeasutused kaubalaevastiku tarbeks. Selle seaduse alusel nähti ette merekooli olemasolu ka Tallinnas.

---

1. К 50-летию великого октября. - "Морской Флот", 1967, № 4, стр. 8.

Ettevalmistused Tallinna Merekooli taasavamiseks algasid 1944.a. sügisel, mil määrati kohale merekooli ülem ja osa õpetajaid.

1945.a. 15.jaanuarist hakati vastu võtma dokumente ettevalmistuskursusele, mis pidi alustama tööd 1. märtsil. Tegelikult algas õppetöö 20. aprillil.[2] Kursus oli mõeldud merekooli sisseastujate üldiste teadmiste täiendamiseks.

Ettevalmistuskursusele võeti vastu 199 noormeest, neist laevajuhtimise erialale 79, laevamehaanika erialale 42, laevaehituse erialale 36 ja raadiotehnika erialale 42.[3]

b. Õppehoone, ühiselamu

Eesti NSV valitsus lubas Tallinna Merekoolil 1944.a. sügisel valida koolile sobiv hoone Tallinnas. Valik langes endisele Kommertskooli hoonele Estonia pst. 10 , kus merekool asub tänaseni.

Koolihoone kasutusele võtmisel paiknesid seal nii õpperuumid, ühiselamu kui ka õpetajate ja töötajate korterid.

---

2. Tallinna Merekool hoogsas õppetegevuses.-"Õhtuleht", 1945, 14.juuni.

3. Tallinna Merekooli Arhiiv (TMK), nim. 1-k, s.-ü. 2, lehed 20 - 140.

Koolihoone on esinduslik kolmekorruseline kivimaja, küllaltki ruumika keldri- ja mansardkorrusega. Ehitatud 1906. aastal. Hoone asub kesklinnas, Pärnu mnt. ja Estonia pst. ristumiskohal. Arvestades merekooli kui kinnise õppeasutuse omapära, ei vasta kooli asukoht nõuetele. Ka on ruumid õppetöö igakülgseks läbiviimiseks jäänud väikeseks.

1954/55. õppeaastal kasutati õpperuumidena 2 024 m^2 pinda, sellest õppeklasside all 930 m^2; kabinettide all 544 m^2; laboratooriumide ja õppetöökodade all 278 m^2; võimla 152 m^2 ja raamatukogu 120 m^2.[4]

Kursantide ühiselamuks eraldati 1945.a. remonti vajav hoone Säde tn. 8. Esimene osa sellest võeti kasutusele 1948.a. sügisel. Ülejäänu taastamine lõpetati 1950.a. Kogu hoones saadi pinda 1406 m^2, s.o. ühe kursandi kohta keskmiselt 3,5 m^2 pinda.[5] Seoses kursantide arvu kasvuga üne kursandi kohta tulev pindala vähenes tunduvalt, olles 1953/54. õppeaastal isegi vaid 2,4 m^2. Sel õppeaastal elas osa kursante koguni erakorterites.[6]

Merekooli juhtkonna ja õpetajate tarbeks remonditi eluhoone Vene tn. 15.

---

4. TMK, nim. 1, s.-ü. 68, leht 3.

5. TMK, nim. 1, s.-ü. 25, leht 3.

6. TMK, nim. 1, s.-ü. 68, leht 3.

c. Õppetöökojad, kabinetid

Õppe-materiaalset baasi tuli hakata looma algusest peale. Endisest merekoolist oli pärandus küllaltki kesine, ega vastanud nõukogude kooli tasemele. Õppetöö paremaks läbiviimiseks ja näitlikkustamiseks organiseeriti spetsiaalseid kabinette ja laboratooriume.

Esimesed kabinetid laevajuhtimise, füüsika ja keemia alal loodi 1946.a. kevadel. Järgnevate õppeaastate jooksul loodi veel joonestuse, eri-ettevalmistuse, laevamehanismide, morse, masina, raadio, ajaloo, inglise keele, elektrotehnika, navigatsiooni ja merepraktika kabinetid. Mõned kabinetid tegutsesid vaid paaril õppeaastal. Nii näiteks paigutati ajaloo kabinetti uks õppegruppidest ja see kabinett faktiliselt likvideeriti.

Elektro-raadionavigatsiooniriistade õppimiseks kasutati esialgu merekooli hoones asuvat Balti mere-sõjalaevastiku vastavat kabinetti. Kui see aga viidi välja merekooli ruumidest, hakati 1954/55. õppeaastal looma oma vastavat kabinetti. Kabinett nähti ette sisustada igati ajakohaste ja laevadel kasutusel olevate aparaatidega.

Algul olid kabinetid varustatud sisseseadmetega üsna kesiselt, keskmiselt 60 -80 % ulatuses vajalikkusest. Näiteks keemia kabinetis puudusid reaktiivid katsete tegemiseks ning joonestuskabinetis ei jätkunud paberit, pliiatseid ja kumme, rääkimata tehnilistest vahenditest.

Üheaegselt kabinettide loomisega asuti sisustama ka õppetöökodasid. Esialgu suudeti sisustada ja kasutusele võtta vaid lukksepatöökoda. 1949/50. õppeaastal rakendati tööle veel ka tööpinkide töökoda. Nende tööruumide pindala oli ära kasutatud viimase võimaluseni. Uusi seadmeid sinna enam paigutada ei saadud.

Kuna uute töökodade loomiseks plekksepa, vasksepa ja sepatöö alal polnud ruume, siis tehti nende tööde sooritamiseks vastavad töökohad olemasolevatesse tööruumidesse.

d. <u>Raamatukogu</u> Merekooli uuesti avamisest peale asuti kohe komplekteerima ka raamatukogu, mille peamiseks eesmärgiks oli varustada kursante vajalike õpikutega. Samuti laenutas raamatukogu ka ilu-,tehnilist- ja poliitilist kirjandust.

Raamatukogu fonde täiendati pidevalt. Nii kasvas raamatute arv 1945/46. õppeaasta 10 134-lt 27 936-le 1954/55. õppeaastal. Sellest oli õpikuid ja õppevahendeid üldainetes 8262, üldtehnilistes ainetes 1886, eriala ainetes 8381, poliitilist kirjandust 5876 ning ilukirjandust 2690 eksemplari. Raamatukogule telliti pidevalt ajakirju ja ajalehti. [7]

---

7. TMK, nim. 1, s.-ü. 68, leht 9.

Raamatukogu komplekteerimisel oli raskusi õppekirjanduse saamisega. Alatasa oli puudu õpikuist. Nii tuli esimesel õppeaastal iga kaheksa õpilase kohta üks geomeetria ja üks keemia õpik. Esialgu anti õpikuid välja igaks tunniks eraldi. Järgmiseks päevaks ülesantu õppimiseks anti õpikuid välja õhtuste ettevalmistustundide ajaks vastavalt ettekirjutustele ning õppeplaanile. Hiljem, kui suudeti muretseda õpikuid rohkem, hakati neid laenutama kogu õppeaastaks. Üldiselt jäi olukord õpikute alal raskeks. Mõnedes õppeainetes ei õnnestunud pikema aja jooksul muretseda õpikuid. Nii puudusid isegi 1954/55. õppeaastal veel õpikud termodünaamika, tehnilise mehaanika ja laevaremondi ainetes. Reas erialaainetes, nagu merepraktika, astronoomia jne. polnud olemasolevad õpikud enam vastavuses õppeprogrammidega.[8]

Selline olukord raskendas õppetööd ja nõudis õpilastelt aega konspekteerimiseks.

Raamatukogust laenutati peale õpikute veel ka ilukirjandust ja perioodikat. 1954/55. õppeaastaks oli lugejate arv kasvanud 707-ni. Iga lugeja külastas raamatukogu aastas keskmiselt 21 korral, laenutades 26 raamatut ja 32 eksemplari perioodikat.[9]

---

8. TMK, nim. 1, s.-ü. 68, lehed 9-10.

9. Sealsamas, leht 9.

Raamatukogu töötajad organiseerisid ka kirjandusõhtuid, raamatunäitusi ning koostasid kirjanduse soovitusnimestikke.

2. KURSANDID

a. Kursantide koosseis

23. septembril 1945.a. algas õppetoo esimese kursusega.[10] Vastuvõtu plaan 1945/46. õppeaastaks oli 210 kursanti. Selleks,et seda kontingenti kokku saada, kasutati laialdaselt kooli tutvustamist ajakirjanduses, raadios ja müürilehtedel. ELKNÜ Keskkomitee kaudu saadeti komsomoli rajoonikomiteedesse juhend õpilaste suunamise kohta merekooli.

Vaatamata sellele tuli kooli just eesti rahvusest õpilasi vähe.

Üldse laekus 689 avaldust, sellest eestlastelt 212. Eksamid sooritasid 372 noort. Neist võeti vastu 228, sellest 81 eestlast. Kõik vastuvõetud olid ühe kuu jooksul kursandi kandidaadid. Selline kord kehtis küll vaid ainult paaril õppeaastal.

Vastuvõtuplaan oli järgnevail aastail 120 kursanti. Erinevused olid ainult 1950.a., mil võeti

---

10. Tallinna Merekool alustas õppetegevust.- "Õhtuleht", 1945, 29. september.

vastu vaid 90; 1952.a. 150 ja 1953.a. 180 kursanti. 1952.a. võeti vastu vaid laevajuhtimise ja laevamehaanika erialadele.

Avaldusi laekus igal aastal keskmiselt 1340, see tähendab ümbes kümme avaldust ühele kohale. Kuni 1950.a. anti igal aastal üle tuhande ja ajuti kuni kaks ja pooltuhat avaldust. Järgnevatel aastatel ei laekunud enam üle 900 avalduse. Nii näiteks esitati 1948.a. 2688 avaldust. Vastuvõeti 120. Seega tuli üle 22 avalduse ühele kohale.[11] Kõige väiksem oli konkurss 1953.a., mil laekus vaid 851 avaldust 180 kohale, s.o. keskmiselt 4,7 avaldust ühele kohale.[12] Sellise suure kõikumise põhjusi pole õnnestunud veel välja selgitada. Merekooli tolleaegsete õpetajate arvates oli esialse suure tungi põhjuseks teatud määral paremad toitlustamistingimused Eestis sõjajärgsel perioodil ja paljude moraalselt ning poliitiliselt ebakindlate noorte lootus merekoolist saada välissõiduviisaga pääseda välismaale.

Õpilaste arvu tunduvale vähenemisele peale 1950.a. mõjus ilmselt ka 1948.a. teostatud küüditamine.

Kõigist vastuvõetuist olid 56 % ÜLKNÜ liikmed. Sotsiaalse päritolu poolest oli tööliste lapsi 35,7 %,

---

11. TMK, nim. 1, s.-ü. 13, leht 10.

12. TMK, nim. 1, s.-ü. 59, leht 42.

talupoegade lapsi 32,7 %, teenistujate lapsi 19,2 %, sõjaväelaste ja meremeeste lapsi 5,0 % ning meremehi 7,4 %. Meremehi astus merekooli alates 1952.a. ning 1954.aastaks oli neid 88.

Õpilastest oli venelasi 58,6 %; eestlasi 31,5%; ukrainlasi 4 %; valgevenelasi 3,8 %; juute 1,5 %; soomlasi 0,4 % ja tatarlasi 0,1 %.

Merekooli võeti meessoost noori alates 15.eluaastast. Vastuvõetuist moodustasid 15 aastased 4,1 %; 16 aastased 13,6 %; 17 ja 18 aastased 20 %; 19 aastased 22,1 %; 20 aastased 10,3 %; 21 aastased 6,2 %; 22 aastased 1,5 % ja 23 aastased 22 %. Iseloomulik on, et peale sõda oli eriti suur 18,19 ja 20 aastaste sisseastujate arv. Kui näiteks 1947.a. oli vastuvõetuist 19 aastaseid 119, siis 1950.a. oli nende arv langenud 13-ni. Nüüd astusid merekooli põhiliselt 16-18 aastased.

Algul olid kõik merekooli astujad 7-klassilise haridusega. 1950-te aastate esimesel poolel astus merekooli üksikuid õpilasi ka suurema haridusega. Nii omas 1954.a. merekooli astunud 126 õpilasest 7-klassilist haridust 90, 8-klassilist 22, 9-klassilist üheksa ja 10-klassilist viis sisseastujat. [13]

Vaadeldes andmeid õpilaste väljalangemiste kohta näeme,et igal aastal langes välja keskmiselt 70

---

13. TMK, nim. 1, s.-ü. 68, leht 18.

õpilast.[14] Peamiseks põhjuseks oli distsipliinirikkumine ja halb õppeedukus. Palju õpilasi lahkus koolist terne ja halb õppeedukus. Palju õpilasi lahkus koolist tervise pärast, eriti esimestel kursustel. 1951/52. õppeaastal viidi teistesse koolidesse üle 164 kursanti. Kõik raadiotehnika eriala kursandid viidi Leningradi Merekooli ja laevamehaanika ja laevajuntimise erialade III ja IV kursuse kursandid Odessa, Riia ja Bakuu mere-sõjamerekoolidesse. Tegelik õpilaste arvu vähenemine oli väiksem, kuna 1952.a. jaanuaris toodi Bakuu Merekoolist Tallinna Merekooli laevajuhtimise ja laevamehaanika erialade I ja II kursusele 102 kursanti.[15]

Ka 1950.a. märtsis viidi üle 48 kursanti II, III ja IV kursuselt teistesse merekoolidesse.

b. Lõpetajad

Esimesed riigieksamid toimusid 1949. aasta suvel. Ka järgmistel aastatel korraldati riigieksamid peamiselt juulis.

Igal erialal moodustati oma eksamikomisjon, kuhu kuulusid esindajad merekooli juhtkonnast, Eesti Merelaevandusest ning eriala ülem ja eksamiaine õpetajad.

Vaadeldaval perioodil toimusid eksamid laevajuhtimise erialal: elektro-raadionavigatsiooniriistad-suuline, mereastronoomia - suuline ja kirjalik, navigatsioon - suuline ja kirjalik, mereasjandus - suuline;

14. Vaata lisa 6.
15. TMK, nim. 1-k, s.-ü. 29, lehed 1-3.

laevamehaanika eriala: laeva sisepõlemismootorid ja nende ekspluateerimine, laeva elektriseadmed , laeva aurukatlad, masinad ja abimehanismid; raadiotehnika eriala: saateseadmed, vastuvõtuseadmed, merelaevastiku raadioaparatuur, raadioside ekspluatatsioon ja manipulatsioon, inglise keel. Kahe viimase eriala eksamid olid suulised. Laevaehituse eriala kursandid kaitsesid diplomiprojekti.

Tallinna Merekooli lõpetajaist sel perioodil annab ülevaate alljärgnev tabel.

Tabel 5

Tallinna Merekooli lõpetajate arv 1950 - 1955

Aasta	Erialad				Kokku	Kiituse ga
	l/j	l/m	l/eh.	r/t		
1950	37	33	31	32	133	21
1951	12	28	26	30	96	16
1952	18	-	32	14	64	9
1953	-	-	29	-	29	13
1954	-	-	24	-	24	9
1955	15	18	26	-	59	12
Kokku	82	79	168	76	405	80

Kõige rohkem lõpetas laevaehitajaid, kuna ainult sel erialal oli igal aastal väljalase. Raadiotehnika eriala likvideeriti, laevajuhtide ja laevamehaanika

erialadelt viidi aga viimaste kursuste õpilased üle teistesse merekoolidesse.

Riigieksamite ja lõpetamise aastad ei lange kokku. Peale riigieksameid oli kuu aega puhkust ja selle järel kuuekuuline stzööri-praktika sõjalaevadel.

Tallinna Merekool on kinnine õppeasutus, kus õpitakse ka sõjalisi aineid. Kõik lõpetajad saavad koos erialaga ka mere-sõjaväe ohvitseri, harilikult noorema leitnandi aukraadi.

Tööle suunati lõpetajaid neil aastail 65 organisatsiooni ja ettevõttesse.

Eesti Merelaevandusse jäi tööle 83 lõpetajat. Sellest 26 laevajuhti, 30 laevamehaanikut, 13 raadiotehnikut ja 14 laevaehitajat. Viimastest suunati 11 lõpetajat Loksa Laevaremonditehasesse.

Teistesse merelaevandustesse suunati 101 lõpetajat; kalatööstuse- ja püügi ettevõtteisse 33 lõpetajat; edasi õppima 46 lõpetajat. Sealjuures ainuüksi laevaehituse erialalt 27 noormeest. Laevaehituse eriala lõpetajatest 8 suunati mitmesse konstrueerimisbüroosse ja 98 lõpetajat üheksateistkümnesse meie maa laevaehitus - või remonditehasesse. 10 lõpetajat suunati kaldaettevõtteisse ja organisatsioonidesse.

3. ÕPPEJÕUD JA METOODILINE TÖÖ

a. Õppejõud

NSV Liidu Merelaevastiku Rahvakomissariaadi poolt määrati sõjajärgse Tallinna Merekooli esimeseks ülemaks kaugesõidukapten Mihhail Lisjutin, kelle aga juba 30.detsembril 1945 vahetas välja V.Solovjov. Kuna viimane ei tulnud oma ülesannetega toime,siis määrati merekooli uueks ülemaks 30. aprillist 1948 P.Jurko. Viimase võimed ja oskused osutusid veel väiksemateks ning teda vahetas välja 11.juulil 1949 A.Papp ja selle omakorda I.Kolos 27.märtsil 1953. I.Kolos töötas merekooli ülemana kuni 1957. aastani.

Selline merekooli ülemate kiire vaheldumine mõjus ebasoodsalt nii õppetööle kui ka distsipliinile. Kogu merekooli elu oli ebarütmiline. Puudus pidev ja süsteemikindel juhtimine.

26. novembril 1944 määrati ametisse ka esimesed sõjajärgse merekooli õpetajad. Nendeks olid R.Jõgi, E.Päss ja H.Raś-Gilson. 1945.aasta septembris töötas merekoolis juba 22 õpetajat, neist kuus kommunisti. 18 õpetajat omasid kõrgema hariduse, kolm lõpetamata-kõrgema. Pedagoogiline tööstaaž kuni viis aastat oli kolmel õpetajal. 5 - 10 aastat kolmel õpetajal, 10 - 25 aastat 11 õpetajal ja üle selle kuuel õpetajal.

Kuni 1949.a. tuli pidevalt juurde uusi õpetajaid. Õpetajate arv kõikus tunduvalt, seoses õppeplaanide muutmisega ja õppegruppide vähenemisega.

Kõige parema ülevaate saame õpetajatest lisas esitatud tabeli abil.[16] Vaadeldes neid andmeid näeme, et tunduvalt tõusis õpetajate poliitiline teadlikkus, millle tunnuseks on NLKP ja ÜLKNU liikmete arvu kasv. Hariduse alal erilist tõusu pole märgata, küll aga noorenes tunduvalt õpetajate koosseis, eriti 1952/53. õppeaastal.

Õpetajate kontade täitmisega oli suuri raskusi, eriti erialaainetes. Selleparast töötas osa õpetajaid alates 1947.a. kohakaasluse alusel. Kohakaaslased andsid 1947/48. õppeaastal 826 tundi.[17]

Kohakaaslased jätsid sageli tunde vahele ega suutnud alati vajalikult ette valmistuda tunniks. Nendest hoobuda ei saanud, kuna polnud õpetajaid. Nii näiteks andis 1952/53.õppeaastal laevahituse eriala kahes õppegrupis peaaegu kõiki aineid ise erialaülem O.Bussel.

Õpetajad esinesid kursantidele loengutega, aitasid välja anda seinalehte ja raadiolehte, muuta elavamaks komsomolitööd ning täitsid muid ühiskondlikke kohustusi.

---

16. Vaata lisa 7.

17. TMK, nim. 1, s.-ü. 9, leht 10.

b. Pedagoogika-nõukogu

Pedagoogikanõukogu loodi 1945.aastal. Sinna kuulusid kooli juhtkond, õpetajad, tööõpetuse meistrid, erialade ülemad, raamatukogu juhataja, roodukomandörid, merekooli komsorg, parteiorganisatsiooni sekretär ja ametiühingukomitee esimees.

Pedagoogikanõukogu koosolekud toimusid tavaliselt kord kuus. Tööplaan koostati semestriks. Arutati õppeaasta töötulemusi ja tööplaane, õppemetoodilist tööd, tootmispraktika organiseerimist, eksamisessioonide läbiviimist ja diplomiprojektide koostamist. Sageli oli päevakorras poliit-kasvatustöö ning distsipliini ja kasvatusküsimused. Pedagoogikanõukogu arutas oma koosolekutel ka merekooli majanduslikke küsimusi.

Kuni 1954/55. õppeaastani arutati peamiselt üldisi küsimusi. Edaspidi aga käsitleti neil koosolekutel ka üksikute kursantide õppeedukust ja käitumist. Selleks kutsuti mõnikord kohale ka õpilase vanemad.

Pedagoogikanõukogu koosolekud olid elavad ja asjalikud. Võeti rohkesti sõna ja ei kardetud teha asjalikku kriitikat.

Arutatud küsimustes võeti vastu otsused, millede täitmist pidevalt kontrolliti.

c. Ainekomisjonid ja õppe-metoodiline töö

Ainekomisjone asuti looma 1945.a. algul, mil pandi alus eesti, vene ja inglise keele ning füüsika-matemaatika komisjonidele. Järgmisel õppeaastal loodi juurde uusi ja korraldati ümber endised komisjonid. 1946.a. töötasid ajaloo ja keelte, füüsika-matemaatika, laevajuhtimise erialaainete ning tehnoloogia ja joonestamise ainekomisjonid.

Selline jaotus oli tingitud õpetajate vähesusest ja sellest, et suurem osa õpetajaid ei olnud tuttavad nõukogude pedagoogikaga. Selle puuduse kõrvaldamiseks tutvutigi ainekomisjonides lähemalt tööga nõukogude koolis.

Ka järgnevail aastail korraldati ainekomisjone mitu korda ümber.

1952/53. õppeaastast jäid edasi töötama vaid laevajuhtimise ja laevamehaanika erialaainete ainekomisjonid.

Ainekomisjonid tulid kokku kord kuus. Töö toimus semestriplaanide alusel.

Ainekomisjonides arutati õpetajate kalenderplaane, tunniplaane, koduste tööde ja kontrolltööde graafikute koostamist, koduste tööde doseerimist ja õpetajate kvalifikatsiooni tõstmist.

Pidevalt tegeldi õppeedukuse ja lahtiste tundide analüüsiga. Kõrvale ei jäädud ka distsipliini, kommunistliku kasvatuse meetodite, patriotismi kasvatamise ning ideelis-poliitilise kasvatustöö taseme tõstmise küsimuste käsitlemisest.

Suurt tähelepanu pöörati ka metoodiliste käsitluste väljatöötamisele, õppeprotsessi kvaliteedi ja õpetajate tundidoks ettevalmistamise küsimustele.

Ainekomisjonide töös esines ka puudusi. Vähe arutati õpetajate konspekte, puudus küllaldane kriitika õpetajate suhtes, kes valmistasid ette tundideks hooletult ning andsid tunde nõrgalt. Samuti olid koosolekud sageli nõrgalt ettevalmistatud.

Kõikide ainekomisjonide esimehed ja merekooli ülema asetäitja õppealal moodustasid õppe-metoodilise büroo.

Õppe-metoodilise büroo koosolekuil, millised toimusid peaaegu igal kuul, arutati ainekomisjonide ning üksikute kabinettide ja laboratooriumide tööd, õppeedukust, programmide ja õpikute läbivaatamist, õpetajate kvalifikatsiooni tõstmist, tundide kvaliteeti jne.

Õpetajate teadmiste täiendamiseks ja õppe-metoodilise töö üldistamiseks organiseeriti alates 1953/54. õppeaastast metoodilisi konverentse. Need toimusid tavaliselt talvisel õppevaheajal ja kestsid kuni kuus päeva. Konverentsidel kuulati väga mitmesuguseid ette-

kandeid õppe- ja kasvatustöö, praktika ja muudelt aladelt.

Kogu metoodiline töö merekoolis oli neil aastail suunatud õpetajate teadmiste täiendamisele ja vajalike töökogemuste omandamisele, et selle abil tõsta õpetamise taset ning üldist õppeedukust merekoolis.

4. ÕPPETÖÖ JA PRAKTIKA

a. Õppeplaan, õppeained.

Õppetöö korradamiseks kasutati NSV Liidu Merelaevastiku Ministeeriumi Õppeasutuste Peavalitsuse ja NSV Liidu Kõrgema Hariduse Ministeeriumi poolt kinnitatud õppeplaane ja -programme.

Õppetöö toimus eesti ja vene keeles, milleks õpilased jagati vastavatesse gruppidesse. Terve rida aineid aga õpetati ainult vene keeles, ka eesti keelega õppegruppides.

16. märtsil 1952.a. kinnitati uus õppeplaan I ja II kursusele ning 24. mail 1954 ülemineku õppeplaan III kursusele. Selle tulemusena kehtis 1954/55. õppeaastal kuus õppeplaani.[18] Õppeplaanide rohkus raskendas õppetöö läbiviimist.

---

18. TMK, nim. 1, s.-ü. 68, leht 25.

Ülevaate merekoolis õpetatud ainetest koos igale ainele eraldatud tundide arvuga saame lisas toodud tabelist.[19] Samas on juurde lisatud ka 1954/55. õppeaastal faktiliselt antud tundide arv. Nägu nähtub, ei olnud õppeprotsess stabiilne, vaid toimus küllaltki suurte kõikumistega mõnedes ainetes. Peamiseks põhjuseks oli õpetajate vähesus ja nende mitteküllaldased pedagoogilised oskused. Suutmata läbi võtta õppematerjali programmis ettenähtud tundidega, tuli neil anda lisatunde. Teiselt poolt õpetajate vähesuse tõttu mõnes aines anti õppematerjali vähendatud tundide arvuga. Selline olukord ei tulnud kasuks õppetööle.

Muret tunti ka õppeprogrammide pärast. Sageli ei saadud neid õigeaegselt. Pealegi ei vastanud programmid alati õppeplaanis esitatud nõuetele. Tihti tuli õpetööd läbi viia vaid kalenderplaanide alusel, millised koostasid õpetajad.

b. Õppetöö — Õppetöö algas 1.septembril. I semester lõppes jaanuari keskel semestrieksamite ja puhkusega. II semester lõppes mais eksamite ja õppepraktikaga. Augustis oli puhkus. Praktilises õppetöös ei saadud sellisest ajajaotusest kinni pidada ja neis tähtaegades toimusid sa-

---

19. Vaata lisa 8.

geli suured nihked. Selle tulemuseks oli tunniplaanide ja ka õppeplaanide muutmine.

Peamiselt muutis õppetöö käiku õppepraktika, mille läbiviimise aeg igal kursusel oli liikuv. Seetõttu tuli sageli jätkata järgmist kursust juba suvel, kuna praktikale mindi alles talvel, õppetöö keskel. Ka igal suvel ettenähtud kuuajaline puhkus viidi selle tulemusena vahel varakevadele või hilissügisele. Loomulikult mõjus selline olukord raskendavalt õppetööle.

Õppetöö toimus ühes vahetuses. Tunnid algasid harilikult pool kaheksa hommikul ja kestsid kella poole viieni. Tund aega oli lõunavaheaega. Päevas oli keskmiselt seitse tundi. Õhtuti toimusid ettevalmistustunnid, umbes 3,5 tundi igal õhtul. Need olid nagu klassitunnid, vaheaegadega. Tunni ajal pidid kursandid viibima klassiruumis ja valmistuma ette järgmise päeva tundideks. Ettevalmistustundide ajal viibisid koolis 3–4 õpetajat konsultatsioonide andmiseks ja roodukomandörid, üks eriala ülematest ja keegi juntkonna esindajatest.

Ettevalmistustundide ajal olid avatud kõik kabinetid ja laboratooriumid.

Kursantide osavõtt ettevalmistustundidest registreeritit spetsiaalses päevikus.

Korra järele ettevalmistustundide ajal valvasid kohal viibivad õpetajad, roodukomandörid, eriala

ülem, juhtkonna esindaja ja õppegruppides vahetult õppegrupi vanem ja alamkomandörid.

Tunniplaanid koostati kümme päeva enne õppetöö algust. Nende koostamisel arvestati õppeainete mahtu ja omandamise raskusi. Tunniplaane tuli õppetöö käigus sageli muuta, seose õpetajate lahkumisega ning kohakaaslaste soovide arvestamisega. Nende tunnid tulid kokkuhandada tööga põhitöökohal.

Õppetöö paremaks läbiviimiseks koostati igaks semestriks kooli üldtööplaan, mis hõlmas: pedagoogikanõukogu, metoodiliste ainekomisjonide, erialaülemate, õppe-metoodilise büroo, raamatukogu, kabinettide, klassijuhatajate ja õpetajate kalenderplaanid.

Õppetöö organiseerimise ja käigu üle valvasid pidevalt metoodiliste ainekomisjonide esimehed, pedagoogikanõukogu esimees, erialaülemad . ülema asetäitja õppealal ja merekooli ülem.

Ainetundide ülesehitus oli trafaretne. Kasutati peamiselt üht tunnitüüpi. Iga tunni algul oli küsitlemine, millejärel võeti edasi uut ainet. Näitlikke vahendeid kasutati peamiselt erialaainete tundides ja ka seal vähe. Nõuti konspekteerimist, eriti neis ainetes, kus puudusid õpikud.

Õpetamise taseme jälgimiseks ja esinevate vigade kõrvaldamiseks kontrollisid tunde merekooli juht-

konna esindajad ja ainekomisjonide liikmed. Tulemused fikseeriti kontrollpäevikus. Sellele järgnes arutelu.

Peamised märkused esinesid tunni metoodika, küsitlemise madala kvaliteedi ja nõrga distsipliini üle tunnis.

c. Õppeedukus

Õppeedukus oli pideva kontrolli all ja seda arutati igal õppeaastal mitu korda pedagoogikanõukogu ja metoodiliste ainekomisjonide koosolekutel.

Õpilaste teadmisi kontrolliti igas tunnis küsitlemise, konspektide koostamise ja koduste ülesannete täitmisega. Iga kursandi õppeedukuse pidevaks jälgimiseks oli sisseseatud kursantide isiklikud kaardid, millele kanti kõik hinded. Mahajääjatega töötati individuaalselt. Õppeedukuse kohta tehti kokkuvõtteid igal nädalal. See võimaldas kiiresti ja operatiivselt välja selgitada mahajääjad ja teada saada ning likvideerida mahajäämuse põhjused.

Õppeedukuse tõstmisel saavutas juba esimesel sõjajärgsel õppeaastal häid tulemusi õpetaja N.Gonestova. Õpetades vene keelt eesti õppegruppides, suutis ta kursantidele teha aine niivõrd huvitavaks, et kevadel eksamil ei kukkunud keegi läbi. Samuti saavutas häid tagajärgi meropraktika õpetaja H.Tõnissoo, keda aitasid

suured praktilised kogemused.

Kursantide õppeedukuse kohta pole andmeid 1949/50. ja 1951/52. õppeaastate kohta. Ülejäänud õppeaastail oli absoluutne õppeedukus alljärgnev:

1945/46	-	88,0 %	1950/51	-	98,7 %
1946/47	-	91,8 %	1951/52	-	-
1947/48	-	91,7 %	1952/53	-	95,7 %
1948/49	-	96,9 %	1953/54	-	94,1 %
1949/50	-	-	1954/55	-	97,7 %

Näeme, et kuni 1948/49. õppeaastani oli see protsent kaunis madal, siis aga tõusis tublisti.

Eesrindlikke kursante oli igal aastal keskmiselt 30, moodustades 7,1 % kursantide üldarvust. Esireas oli siin raadiotehnika eriala, keskmiselt üheksa eesrindlast igal aastal (9,6 % eriala kursantidest). Kõige vähem, keskmiselt viis eesrindlast, ehk 4,8 % eriala kursantidest, oli laevamehaanika eriala.

Mahajääjaid, neid, kel esines puudulikke hindeid, oli igal õppeaastal keskmiselt 28 kursanti ja nad moodustasid kursantide üldarvust 5,1 %. Kõige vähem oli mahajääjaid raadiotehnika eriala. Keskmiselt viis kursanti ehk 6 %. "Esireas" sammus siin laevajuhtimise eriala, keskmiselt 10 mahajääjaga (10 %)

Õppeedukus üksikuis aineis oli küllaltki erinev. Erialaainetes oli ta kõrgem kui üldainetes, tõustes

eriti vanematel kursustel. Ilmselt mõjutas nuvi valitud eriala vastu. Kõige suuremad raskused esinesid matemaatika, füüsika ja vene keelega, kus sageli esines mitterahuldavaid hindeid.

d. Õppepraktika

Õppepraktika Tallinna Merekoolis toimus iga kursuse järel. Praktikal kursandid kinnistasid omandatud teoreetilisi teadmisi, omandasid uusi kogemusi ja oskusi mereasjanduses. Töötades laevadel, lülituti meremehe igapäevasesse ellu. Praktikal olles tutvuti laeva tehniliste andmete, süsteemide ja seadeldistega, elu ja töökorraldusega, laevameeskonnaliikmete kohustustega nii tavalise töö kui ka eriolukordade puhul. Praktika vältel selgitati välja ka kursantide võime vastu panna merehaigusele.

Õppepraktika toimus eraldi igal erialal ja igal kursusel.

Esimese kursuse laevajuhtidele oli ette nähtud 2,5-kuuline purjelaeva praktika. Oma õppelaeva "Vega" sai merekool alles 1952.a. sügisel. Kuni 1953.a. suveni toimus õppepraktika kaubalaevadel ja teiste merekoolide õppelaevadel.

II ja III kursuse laevajuhtimise eriala kursandid sooritasid praktika individuaalselt kaubalaevadel.

Kontroll nende töö üle oli nõrk, mistõttu paljud ei täitnud programmi. Ka jäid paljud hiljaks tagasi-

tulekuga õppepraktikalt.

Alates 1954.a. hakati II kursuse laevajuhtide eriala kursante suunama grupilisele õppepraktikale. See toimus peamiselt Odessa Merekooli õppelaeval "Ivan Sussanin" ja Arhangelski Merekooli õppelaeval "Kahhovski".

Laevamehaanika eriala I kursuse kursandid sooritasid töökoja praktika, kus nad omandasid praktilisi oskusi ja kogemusi rauatöö alal. Praktika lõpul nad omandasid I või II järgu lukksepa kvalifikatsiooni.

1946.a. suvel toimus vastav praktika Tallinna Meretehases, edaspidi aga merekooli omas õppetöökojas.

II kursuse kursandid suunati õppepraktikale õppelaevadele "Kahhovski" ja "Ivan Sussanin".

III kursuse kursandid töötasid individuaalselt kaubalaevadel, kus nad täitsid motoristide või kütjate kohuseid. Sageli ei jätkunud nende tarvis kohti laevadel, kuna laevu oli veel vähe. Nii suudeti 1949.a. suunata laevadele vaid 14 kursanti. 40 kursandidl jäigi praktika sooritamata. [20]

Õppepraktika otseseks ülesandeks laevaehituse erialal oli tutvustada kursante laevade remondi ja ehitamise praktiliste töödega.

I kursuse kursandid pidid samuti nagu laevamehaanika eriala kursanditki omandama rauatöö kogemusi.

---

20. TMK, nim. 1, s.-ü. 13, leht 59.

1946.a. toimus see Tallinna Laevaremonditehases, edas-pidi aga merekooli õppetöökodades.

II kursus suunati harilikult õppepraktikale Bakuu, Astrahani ja Riia laevaehituse- ja remonditehastesse.

III kursuse kursandid suunati alates 1951.a. õppepraktikale laevaehituse- ja remonditehastesse. Varem sõitsid nad praktika ajal kaubalaevadel.

Raadiotehnika eriala I kursuse õpilaste ülesandeks õppepraktikal oli omandada praktilisi kogemusi elektriliste mõõteriistade kasutamiseks ja tööriistadega ümberkäimiseks.

1946.a. saadeti kõik I kursuse selle eriala kursandid tehasesse "Volta".Ka edaspidi sooritasid nad vastava õppepraktika Tallinna tehastes, osaliselt aga merekooli raadiolaboratooriumis.

Kursandid II kursuselt õiendasid põhiliselt õppepraktika tehases "Punane Ret", kus võeti osa raadioaparaatide monteerimisest ja tutvuti lähemalt raadioaparatuuriga. Kahjuks jäeti praktikandid seal [illegible] sageli omapead, puudusid vajalikud tööriistad ja materjalid, mistõttu praktikaprogramm jäi tihti täitmata. Ka ei jätkunud kohti kõigile kursantidele, mille tõttu tuli osa neist saata praktikale väljaspoole vabariiki.

Nii oli 1949.aastal "Punases Retis" praktikal vaid 18 II kursuse kursanti.Riia Mere-side ehitusorga-

nisatsioonis 11 ja üks kursant Moskvas, NSV Liidu Teaduste Akadeemia töökojas.[21]

Veel raskem oli olukord III kursuse praktikaga, mis tuli sooritada laevade raadiojaamades. Kohtade puudumisel oli seda aga raske teha. Nii töötas 1949.a. laevadel vaid 13 kursanti, kolm viibisid praktikal Odessa Mere-side montaažkontoris ja 31-l jäigi praktika sooritamata.[22] Umbes samasugune olukord esines ka järgmistel aastatel. See oli ka üheks põhjuseks, mille tõttu 1952.a. raadiotehnika eriala Tallinna Merekoolis likvideeriti.

Kursandid viibisid veel grupilisel õppepraktikal sõjalaevadel. I kursused teenisid kuu aega madrustena ja peale riigieksamite sooritamist kuus kuud mitšmanitena, dubleerides või asendades vastavate sõjalise eriala üksuste komandöre.

Õppepraktika lõppes igal kursusel eksamiga, kus tuli aru anda praktikaprogrammi täitmisest. Üldiselt kõik praktikal viibinud kursandid täitsid praktika programmi. Nii sooritasid 1951.a. vastava eksami laevamehaanika eriala II kursuse kursantidest hindele "viis" 12 ja hindele "neli" üheksa kursanti. Keskmine hinne oli

---

21. TMK, nim. 1, s.-ü. 13, leht 59.

22. Sealsamas, leht 59.

4,57. III kursuse kursantidest said "viie" kolm, "nelja" neli ja "kolme" üks kursant. Keskmiseks hindeks kujunes 4,25.[23]

Õppepraktika jooksul kogusid kursandid ka vajalikku meresõidutsensust ligisõidutüürimehe diplomi saamiseks. Selleks oli vaja 30 kuud meresõitu.

5. KASVATUSTÖÖ

a. Käitumine, distsipliin

Kursantide kasvatustööga tegeles kogu pedagoogiline kollektiiv, eesotsas klassijuhatajate ja roodukomandöridega ning merekooli juhtkond. Kasvatustööd arutati sageli ka partei- ja komsomoliorganisatsiooni koosolekutel.

Klassijuhatajate tegevus toimus pidevalt vastava plaani alusel. Põhilisi küsimusi arutati õppegrupi iganädalasel koosolekul.

Kursantide arv igas roodus oli erinev. Roodu moodustasid harilikult ühe kursuse ja ühe eriala kursandid. Roodus oli kaks kuni kolm õppegruppi ehk rühma, see on 60-90 kursanti. Vanematel kursustel, kui rühmas olevate õpilaste arv väljalangemise tõttu vähenes, viidi ühe kursuse kursandid üheks rooduks.

---

23. TMK, nim. 1, s.-ü. 25, leht 21.

Roodukomanörid olid otsesteks kasvatajateks oma roodus. Nad valvasid korra ja distsipliini järele, suunasid kursantide käitumist.

Distsipliiniküsimused olid pidevalt päevakorral. Peamisteks distsipliinirikkumisteks olid omavoliline lahkumine kooli ruumidest, puudumine tundidest, mitte vormikohane riietumine, alkoholi tarvitamine, vastuhakkamine komandöridele ja õpetajatele ning päevarežiimi rikkumine.

Suitsetamine oli kursantidele üldiselt lubatud. 1948.a. keelati suitsetamine, kuid see ei andnud tagajärgi ja peagi keeld tühistati.

Korrarikkumiste puhul karistati alamkomandöride, roodukomandöride või merekooli ülema käskkirjaga. Väiksemate korrarikkumiste eest anti toimkondi väljaspool järjekorda, avaldati noomitusi. Suuremate korrarikkumiste puhul pandi kursante kolmel esimesel õppeaastal ka peavahti, mis asus koolihoones. Kõige raskem karistus oli merekoolist väljaheitmine.

Väljaheitmist koolist tuli kasutada sagedamini esimestel aastatel. Hiljem esines seda äärmuslikku karistust vähem. Kuid isegi 1954/55. õppeaastal heideti merekoolist välja üheksa kursanti korduva distsipliini rikkumise pärast.

Hea õppeedukuse, distsipliini ja ülesannete ning kohustuste eeskujuliku täitmise eest avaldati kursantidele kiitust, anti linnalubasid ja pandi foto autahvlile. Ergutusi jagati üldiselt rohkem kui laitusi. Näiteks 1952/53. õppeaastal said 79 kursanti karistada 101 korrarikkumise eest. Samal ajal jagati kiitust 417 juhul.[24]

Kasvatustöös pöörati suurt tähelepanu alamkomadöride tegevusele. Nendeks olid kursantide hulgast määratud rooduvanemad, rühma - ja jaokomandörid.

Jaokomandörid määrati igast rühmast. I ja II kursuse rühmakomandörideks ja rooduvanemateks olid kursandid vanematelt kursustelt. III ja IV kursustel määrati nad sama kursuse kursantide seast.

Alamkomandörid olid suureks abiks merekooli juhtkonnale. Nad õppisid hästi, nende käitumine oli eeskujulik ja nad võtsid aktiivselt osa kooli ühiskondlik-poliitilisest elust. Isikliku eeskuju ning nõudlikkusega aitasid nad paljuski kaasa kursantide kasvatamisele.

b. <u>Ideelis-poliitiline kasvatustöö</u>

Ideelis-poliitilist kasvatustööd teostasid peamiselt partei - ja komsomoliorganisatsioon.

---

24. TMK, nim. 1, s.-ü. 46, leht 40.

Ideelis-poliitilist kasvatust teostati NLKP Keskkomitee ning ÜLKNÜ Keskkomitee vastavate otsuste alusel. Selleks organiseeriti ettekandeid ja loenguid komsomolist, Suurest Sotsialistlikust Oktoobrirevolutsioonist, V.I.Lenini ja J.V.Stalini elust ning Nõukogude Liidu tähtsamatest tähtpäevadest. Igal nädalal toimusid klassijuhatajatundide algul lühikesed poliitinformatsioonid.

Õpetajad ja merekooli juhtkond täiendasid oma poliitilisi teadmisi Marksismi-Leninismi Õhtuülikoolis, iseseisva õppimise teel või vastavates poliitringides merekoolis.

Kursantidele toimus vastav ettevalmistus poliitringides, kus õpiti NLKP ja ÜLKNÜ ajalugu, V.I.Lenini ja J.V.Stalini elulugu ning teoseid. J.V.Stalini isikukultuse perioodil NLKP ajalugu eriainena ei õpetatud. Suurt rõhku pandi aga J.V.Stalini eluloo ja teoste õppimisele. Nii õppis 1950/51. õppeaastal J.V.Stalini eluloo õpperingis 187 I ja II kursuse kursanti ning NLKP ajaloo õpperingis 64 IV kursuse kursanti. [25]

Poliitmassilise töö plaan oli koostatud igaks semestriks kuude lõikes. Selles oli seatud peaülesandeks kasvatada kursante ustavuses parteile, meie kodumaale ja rahvale. Kursante kasvatati rahvaste sõpruse ja internatsionalismi vaimus.

---

25. TMK, nim. 1, s.-ü. 25, leht 33.

Tahvel V

Joon. 11. Tallinna Merekooli õppehoone 1944. aastast alates.

Joon. 12. Õppelaev "Vega".

Joon. 13. Tallinna Merekooli lõpetajad - sotsialistliku töö kangelased.

R. Alandi

P. Rohtlaan

L. Song

F. Voolens (1906-1966)

Joon. 14. Õpetaja H.Tõnissoo merepraktika tunnis.

Joon. 15. Laevajuhtimise eriala III kursuse õpilased ettevalmistustunnis 1954/55. õppeaastal.

Joon. 14. Õpetaja H.Tõnissoo merepraktika tunnis.

Joon. 15. Laevajuhtimise eriala III kursuse õpilased ettevalmistustunnis 1954/55. õppeaastal.

Joon. 16. Tallinna Merekooli kursandid vil-
jakoristustöödel 1954. aastal.

Joon. 17. Grupp Tallinna Merekooli sport-
lasi merekoolide spartakiaadil 1954.a.

6. KLASSIVÄLINE TÖÖ

a. Aineringid Kursantide teadmiste täiendamiseks ja neile huvialase tegevuse võimaldamiseks töötasid koolis tehnilised aineringid.

Esialgu loodi raadiotehnika, füüsika, merepraktika ja keemia aineringid. Koos raadiotehnika eriala likvideerimisega katkes ka raadiotehnika ringi töö. Küll aga asutati 1953/54. õppeaastal ajaloo ja inglise keele aineringid. Järgneval õppeaastal rajati veel sisepõlemismootorite ainering. Merekool valmistas neil aastail ette ainult aurulaeva-mehaanikuid. Ring võimaldas tutvuda aga hoopis perspektiivsema erialaga. Ringi töö kujunes väga aktiivseks ja tulemusrikkaks. Kõik 36 ringi liiget, laevamehaanika eriala viimase kursuse kursanti, sooritasid riigieksamitel edukalt lisaeksami ja sisepõlemismootorite alal ning said vastava diplomi.

Ajaloo ja merepraktika ringi tegevusest võtsid osa peamiselt I kursuse kursandid. Eriti hästi töötaski merepraktikaring, mida juhatas kogenud meremees, kapten H.Tõnissoo. Nõrgalt töötasid keemia ja inglise keele ringid. Nende ringide juhatajad suhtusid oma ülesannetesse ükskõikselt ja ei teinud midagi ringi töö paremaks organiseerimiseks.

b. Isetegevus

Kursantide vaba aja veetmiseks, isetegevuslike võimete arendamiseks ja ettekannete ettevalmistamiseks puhkeõhtudeks organiseeriti merekoolis laialdane isetegevusalane töö. Selle hingeks oli koosseisuline klubijuhataja ja isetegevusringide juhid.

Vaadeldaval perioodil tegutsesid pidevalt alljärgnevad isetegevusringid, milledest osavõtjaid oli näiteks 1954/55. õppeaastal: vene laulukoor - 210, eesti laulukoor - 35, tantsuring - 47, näitering - 28, keelpilli orkester - 18, estraadiorkester - 15, puhkpilliorkester - 31 ja akrobaatikaring viie osavõtjaga. Need ringid sisustasid igal õppeaastal kuni 20 puhkeõhtut ning andsid külaliskontserte väljaspool kooli. Valimiste ajal esinesid merekooli agitbrigaadidi valimisjaoskondades.

Kesksemaks ürituseks olid iga-aastased ,kevadel toimuvad roodude isetegevuse ülevaatused. Iga rood pidi täitma ühe puhkeõhtu programmi.

Merekoolis omandatud kogemusi ja oskusi rakendasid lõpetajad ka hiljem töökontadel - laevadel.

c. Kehakultuur ja sport

Tallinna Merekoolis pöörati kehakultuurile ja spordile suurt tähelepanu. Meremehe elukutse nõuab head tervist ja füüsilist vastupidavust.

Selleparast innustati igati kursantide osavõttu spordi-tööst.

Kehalise kasvatuse jaoks oli eraldatud juba esimesel pealesõjaaegsel õppeaastal 492 tundi, see on ligikaudu kaks tundi nädalas igal õppegrupil. 1954/55. õppeaastaks oli vastavate tundide arv küll kahanenud 416.-le. Merekoolil oli oma võimla. Puudus aga staadion. Kokkuleppe alusel kasutati naabruses asetseva Tallinna II Keskkooli staadioni.

Sporditöö arendamiseks loodi vastavad sektsioonid. Juba 1945/46. õppeaastal tegutsesid poksi, võrkpalli, võimlemise, maadluse ja jalgpalli sektsioonid. 1954/55. õppeaastaks töötas juba 12 sektsiooni, mille liikmete arv oli : suusatamine - 237, laskmine - 223, võrkpall - 53, korvpall - 32, kergejõustik - 37, jalg-pall -34, raskejõustik - 28, jäähoki - 26, male-kabe - 26, poks - 18, klassikaline maadlus 18 ja võimlemine-15.[26]

Üksikud kursandid saavutasid vabariiklikel ja üleliidulistel võistlustel auhinnalisi kohti. 1945/46. õppeaastal saavutas kursant A.Fedjukov ujumises Eesti meistritiitli. 1951.a. saavutasid merekooli võimlejad spordiühingu "Kalev" vabariiklikel võistlustel esikoha.

---

26. TMK, nim. 1, s.-ü. 68, leht 76.

1946.a. suvel võeti esimest korda osa üleliidulisest merekoolidevahelisest spartakiaadist, millised toimuvad regulaarselt igal aastal.

Pearõhk kehakultuuri ja sporditöös asetati massiliste ürituste organiseerimisele, kus oleks kaasa haaratud suurem arv õpilasi. Selleks võeti osa ka ülelinnalistest ja vabariiklikest massiüritustest.

Nii valmistati ainuüksi 1954/55. õppeaastal ette kaks I järgu, viis II järgu ja 112 III järgu sportlast. 37 % kursantidest täitsid VTK I järgu ja 52 % VTK II järgu nõuded. Merekooli omadest ja väljaspool kooli toimunud jooksukrossidest võeti osa 13 korral kokku 1097 osavõtjaga; laskevõistlustest 10 korral 825 osavõtjaga ja poksivõistlustest seitsmel korral. Samuti viidi läbi esivõistlused roodude vahel võrkpallis ja suusatamises.[27]

Kursantide osavõtt kehakultuuri ja sporditööst tugevdas nende tervist, liitis neid veel enam ühtseks kollektiiviks ja suurendas lugupidamist oma kooli hea nime suhtes.

7. ÜHISKONDLIKUD ORGANISATSIOONID

Tallinna Merekooli parteiorganisatsioon loodi 1945/46. õppeaastal, mil koolis töötas kuus kommunisti

27. TMK, nim. 1, s.-ü. 68, leht 77.

Parteiorganisatsioon kasvas kiiresti. 1954/55. õppeaastal kuulus sinna ainuüksi õpetajatest 19 inimest. Peale tal kuulus sinna ainuüksi õpetajatest 19 inimest. Peale selle veel kommunistid merekooli juhtkonnast, roodukomandöride ja teenendava personali seast. Kahjuks andmed parteiorganisatsiooni liikmete arvu kohta puuduvad.

Parteiorganisatsiooni töö põhieesmärgiks oli õppe-kasvatustöö suunamine kõrgel ideelis-poliitilisel tasemel. Parteiorganisatsiooni koosolekutel arutati NLKP liikmete ideoloogilise kasvatustöö olukorda, poliit-kasvatustöö olukorda ja selle parandamist merekooli kursantide seas, poliitõppuste olukorda ja organiseerimist, õppeedukust ja distsipliini olukorda jne. Kõik küsimused merekooli elus kajastusid ka parteiorganisatsiooni töös.

Kommunistid olid igalpool esireas ja tõid sageli uusi mõtteid ja suundi merekooli ellu.

Parteiorganisatsiooni abiliseks õppeedukuse ja distsipliini tõstmisel oli komsomoliorganisatsioon.

Tallinna Merekooli komsomoliorganisatsioon jagunes roodude kaupa algorganisatsioonideks. Iga roodu komsomolialgorganisatsiooni tööd juhtis büroo. Igas õppegrupis ja seega ka rühmas, oli oma grupiorganisatsioon, mille tööd juhtis grupiorganisaator. Peale 1952.aastat kuulus merekooli komsomoliorganisatsiooni omaette algorganisatsioonina õppelaev "Vega" algorganisatsioon.

Komsomoliorganisatsioon loodi kohe õppetöö algul 1945.aastal. Algul oli selle tegevus küllaltki nõrk,

kuna komnoorte arv oli veel väike, eriti just eesti keelega õppegruppides.Esimese õppeaasta algul oli sealt komsomolis vaid kaks eestlast: H.Liidemann ja A.Priimägi.

Komsomolitöö juhtimiseks oli ettenähtud koosseisuline komsorg. Algul oli juhtimine veel nõrk,komsorgid vaheldusid sageli.

Kooli komsomoliorganisatsioon töötas parteiorganisatsiooni juhtimisel. Peamist tähelepanu pöörati ideelis-poliitilisele kasvatustööle kursantide seas; õppetaseme tõstmisele; distsipliini tugevdamisele; eksamiteks ettevalmistamisele jne.

Pidevalt tegeles komsomolitöö juhtimisega merekooli komsomoliorganisatsiooni buroo, milline valiti igal õppeaastal.

Büroo pidas õppeaastal 10-15 koosolekut,kus arutati personaalküsimusi, kuulati roodude komsomolibüroode aruandeid komsomolitöö ülukorrast roodus ja arutati muid küsimusi.

1953/54. ja 1954/55. õppeaastatel toimus kokku 24 büroo koosolekut, milledel 10 korda arutati personaalküsimusi ja 12 korda kuulati roodude komsomolibüroode aruandeid.

Komsomoliorganisatsioon võttis aktiivselt osa kõigist merekoolis organiseeritud üritustest. Ta oli tugevaks toeks merekooli juhtkonnale ja õpetajatele

õppe- ja kasvatusalase töö parandamisel.

Kursantide poliitiline ettevalmistus merekoolis oli hea. Poliitilise ebakindluse pärast ei heidetud komsomolist ja merekoolist välja ühtki kursanti. Pole teada ka juhust, mil mõnel Tallinna Merekooli lõpetanul oleks võetud ära välisviisa poliitilise ebakindluse pärast. Oma teene oli siin ka komsomoliorganisatsiooni tegevusel.

III peatükk

TALLINNA MEREKOOL AASTAIL 1955 - 1968

1. MATERIAAL-TEHNILINE BAAS

a. Õppehoone, elamu

Õppehoone osas neil aastail märkimisväärseid muudatusi ei toimunud. Suurenes vaid õppepind 10 m^2 võrra 1959/60. õppeaastal sepikoja laiendamise teel ühiselamu keldrikorrusel.

1961/62. õppeaastal, seoses eri-ettevalmistuse kaotamisega, toimus kabinettide, klasside, laboratooriumide ja abiruumide ümberjaotamine. Vabanenud 15,7 m^2 pindalal organiseeriti elektri-gaasikeevitustöökoda.

1955/56. õppeaastal oli ühiselamus kasulikku pinda 1405 m^2, kusjuures ühe õpilase kohta tuli 2,9 m^2 põrandapinda.

1962. aastal valmis merekooli töötajaile 48 korteriga elamu. Endine elumaja Vene tn. 15 ehitati ümber uniselamuks. Se teel saadi juurde 600 m^2 elamispinda. Ühe õpilase kohta tuli nüüd 3,9 m^2 põrandapinda.[1]

1. TMK, nim. 1, s.-ü. 134, leht 2.

1965.aastal lõpetati õppehoones söökla ja keldrikorruse ümberkorraldamine. Söökla anti Eesti Merelaevanduse Kaubandüskontori "Torgmortrans" hooldusse. Mõnevõrra paranes söökla varustamine ning merekooli juhtkonnal polnud enam vaja sellega tegelda.

b. Õppetöökojad, kabinetid, laboratooriumid

Praktiliste töökogemuste andmiseks laevamehaanika erialala kursantidele olid koolil tööpinkide- ja lukksepa töökojad. 1957/58. õppeaastal loodi veel vase-, plekksepa- ja sepatöökojad ning 1965/66. õppeaastal keevitustöökoda. Kõik töökojad sisustati kaasaegse tehnikaga. Korraga sai töökodades töötada 30 kursanti. Peale ümberkorraldusi 1961/62. õppeaastal suurenes töökohtade arv 64-ni.[2]

Praktiliste tööde ajal valmistasid kursandid vajalikke riistu merekoolile ning aitasid remontida õppevahendeid.

Alates 1958/59.õppeaastast hakati praktiliste tööde käigus valmistama ka võtmeid, näpitsaid, käsikruustange, haamreid, signaalmärke jne. Need tooted müüdi Eesti Merelaevandusele ning teistele Tallinna ettevõtetele. Sel teel saadud kasum kõikus üksikutel aastatel 2500-st kuni 18 ooo rublani. Nii anti 1965/66.õppeaastal

---

2. TMK, nim. 1, s.-ü. 125, leht 2.

toodangut 6040 rubla ja 1966/67.õppeaastal 4812 rubla eest.[3]

Üksikute tähtsamate ainete põhjalikumaks omandamiseks ning tundide paremaks näitlikkustamiseks tegutsesid kabinetid ja laboratooriumid. Need olid küllaldaselt varustatud seadmete,aparaatide,mudelite,skeemide ja muu vajalikuga õppetöö lähendamiseks praktilistele töödele.

Vaadeldava perioodi algul tegutsesid joonestuse, inglise keele, navigatsiooni ja merepraktika, masina ning eri-ettevalmistuse kabinetid ja sisepõlemismootorite ning elektro-raadionavigatsioonivahendite laboratooriumid. Pirital oli merekoolil oma paadisadam.

Kaasaegsete laevade ekspluateerimine esitas üha suuremaid nõudmisi merekoolidele kaadri ettevalmistamisel. Nende nõudmiste realiseerimiseks loodi juurde uusi kabinette ja laboratooriume: raadionavigatsioonivahendite, lootsia, meteoroloogia ja okeanograafia, laeva teooria ja ujuvuse, metallide tehnoloogia ja laevaremondi, raadiotehnika, üldise elektrotehnika, tsiviilkaitse, ohutustehnika ja tuukriasjanduse kabinetid või laboratooriumid.

Astronoomia paremaks õpetamiseks ehitati õppehoone pööningule 1960/61. õppeaastal planetaarium. Seal

---

3. TMK, 1965/66. õppeaasta aruanne leht 6. ja 1966/67. õppeaasta aruanne leht 4.

viidi läbi huvitavaid loenguid ka teiste Tallinna koolide õpilastele.

c. Raamatukogu

Raamatukogus oli 1955.a. 27936 köidet. 1968. aastaks oli köidete arv kasvanud 63 170-ni.[4]

Kuigi juurde muretseti peamiselt õpikuid ja õppevahendeid, ei jätkunud neid ikkagi. Selle põhjuseks oli õppeprogrammide sagedane muutmine,mille tõttu olemasolevad õpikud enam ei sobinud. Vajadust õpikute järele suurendas ka kaugõppe ilmumine, kuna kaugõppijad laenutasid õpikuid pikemaks ajaks.

1960.a. hakkasid raamatukogutöötajad esmakordselt müüma raamatuid kursantidele. Igal õppeaastal müüdi keskmiselt 460 õpikut ja õppevahendit.

Lugejate paremaks teenindamiseks koostati kataloge, soovitusnimestikke, kasutati avariiuleid. Alates 1959/60. õppeaastast organiseeriti 1 kursuse kursantidele nelja tunni ulatuses õppusi raamatukogu kasutamise kohta.

Kursantide silmaringi laiendamiseks,nende esteetiliseks kasvatamiseks organiseeriti kirjandusklikke konverentse, kirjandusõhtuid, kohtumisi kirjanikega,raamatunäitusi ja anti välja kirjanduslikke raadiolehti.

---

4. TMK, 1967/68. õppeaasta aruanne, leht 74.

2. KURSANDID

a. Kursantide koosseis

1955. kuni 1961. aastani võeti vastu merekooli keskharidusega noori. Järgnevail aastail nõuti sisseastujailt 8-klassilist haridust. Kuni 1960.aastani oli vastuvõtu plaan aastas 120, edasi aga 180 noormeest.

Täielikke andmeid merekooli astujate kohta pole säilinud. Olemasolevad andmed näitavad, et igal aastal laekus keskmiselt 936 avaldust, see on kuus avaldust ühele kohale. Kõige rohkem, 7,26 avaldust ühele kohale laekus 1966.aastal. Kõige vähem, 3,1 avaldust oli 1955.a. Tervise poolest tunnistati kõlbulikeks harilikult 91 % sisseastujatest. Sisseastumiseksamitele lubatuist sooritasid need vaid 35,5 %. Kuid ka nüüd oli õpilaskandidaate kaks korda rohkem,kui saadi vastu võtta. See võimaldas teha head valikut.

1961.aastani oli vastuvõetud õpilaste keskmiseks vanuseks kaheksateist aastat või rohkem. Seoses üleminekuga vastuvõtule 8-klassi baasil, noorenes ka kursantide koosseis. Peamine osa , 66,8 % olid ka nüüd üle 18 aasta. 17 aastaseid oli 12,3 %; 16 aastaseid 13,6 % ja 15 aastaseid 7,3 %.

Sotsiaalse päritolu poolest kuulusid 50,9 % kursantidest töölisperekondadesse. Teenistujate lapsi oli 27,2 % ja kolhoosnike lapsi 21,9 %.

Oma rahvusliku koosseisu poolest oli kursantide pere küllaltki mitmekesine. Täpsed andmed, mis selle kohta on olemas aastaist 1957 - 1964 näitavad, et neil aastail õppis Tallinna Merekoolis meie suure kodumaa 15 rahvuse esindajad. Kõige rohkem, 49,9 % oli venelasi. Eestlasi oli 37,2 %, ukrainlasi - 6,5 % ja valgevenelasi - 4,9 %.

Selline olukord mõjus soodsalt õpilaste kasvatamisele internatsionalismi vaimus ega lasknud tekkida rahvusliku piiratuse meeleolusid. Igapäevases õppetöös, praktikal ja vabal ajal ei kerkinud kunagi üles küsimust rahvuslikust päritolust.

Merekooli vastuvõetud õpilastest kuulus umbes 2/3 ÜLKNÜ ridadesse. NLKP liikmeid oli harva. Merekoolis õppides astusid peaaegu kõik noored ÜLKNÜ liikmeks. NLKP-sse astunute arv jäi merekooli õpilaste seas väheseks. See oli tingitud eelkõige õpilaste noorusest. Nii astus 1967/68. õppeaastal NLKP liikmekandidaadiks üheksa ja NLKP liikmeks kaks kursanti.[5]

Tallinna Merekoolist lahkus omal soovil või heideti välja igal õppeaastal 14 kuni 48 kursanti.[6] Peamisteks väljalangemiste põhjusteks olid korduv distsipliini rikkumine, halb õppeedukus ja omal soovil lahku-

---

5. TMK, 1967/68. õppeaasta aruanne, leht 87.

6. Vaata lisa 9.

mine. Omal soovil lahkus harilikult ka palju halva õppe-edukusega õpilasi.

Õppeaasta jooksul tuli juurde vaid üksikuid kursante. Vaadeldaval perioodil oli neid üldse 164. Neist 15 toodi üle teistest merekoolidest, 137 võeti vastu täiendava vastuvõtuga ja merekoolist väljaheidetutest taastati 12.

b. Lõpetajad Iga õppeaasta lõpul, tavaliselt juulis, toimusid riigieksamid. Esines ka erandeid. Nii toimusid 1965.aastal riigieksamid detsembris; 1968.aastal aga isegi kaks korda - veebruaris ja juulis. See oli tingitud erinevate õppeprogrammide olemasolust.

Aastail 1956 - 1968 lõpetas Tallinna Merekooli 1787 õpilast. Laevajuhte lõpetas 826 ja laevamehaanikuid 961. Lõpetajatest suunati tööle Eesti Merelaevandusse 440 laevajunti ja 464 laevamehaanikut. Kalatööstuse Eesti Tootmisvalitsuse süsteemis hakkas töötama 114 laevajuhti ja 132 laevamehaanikut. 473 lõpetajat said suunamise teistesse merelaevandustesse. 105 lõpetajat suunati mitmesse kalapüügi ettevõttesse ja 33 lõpetajat sadamate laevadele üle NSV Liidu. Edasiõppima suunati vaid viis lõpetajat. Ülejäänud lõpetajad asusid tööle mitmesugustes muudes ettevõtetes ja organisatsioonides.

3. ÕPPEJÕUD JA METOODILINE TÖÖ

a. Õppejõud

Tallinna Merekooli ülemaks 1955/56. ja 1956/57. õppeaastatel oli I.Kolos. 15.augustist 1957 määrati merekooli ülemaks kaugesõidukapten A.Anossov, kuni 1.jaanuarini 1965, mil ta määrati Eesti Merelaevanduse meresõiduameti ülemaks. Uueks merekooli ülemaks määrati merekooli senine laevamehaanika erialaülem A.Simonenko. Viimane oli töötanud Tallinna Merekoolis õpetajana juba kolmteist aastat.

Õpetajate kohtade täitmisega oli vaadeldaval perioodil raskusi, seda just erialaainetes. Nii töötas igal õppeaastal keskmiselt kaheksa õpetajat-kohakaaslast.[7] Kõige vähem, ainult kolm, oli neid 1961/62. õppeaastal. Selle eest aga 1958/59. õppeaastal oli 16 kohakaaslast 12 koosseisulise õpetaja kohta.

Kohakaaslastena töötasid peamiselt spetsialistid Eesti Merelaevandusest.

Õpetajate arv oli aastail 1958 - 1962 tunduvalt väiksem kui teistel õppeaastatel. See oli tingitud õpilaste arvu vähenemisest neil aastail. Kui 1961/62. õppeaastal oli merekoolis keskmiselt 450 õpilast, siis 1962/63. õppeaastal oli kursante 628, 1967/68. õppeaastal aga juba 865.[8] Sellepärast on ka pedagoogide arv vii-

---

7. Vaata lisa 10.

8. Vaata lisa 11.

mastel aastatel tunduvalt tõusnud. Üheks kasvu põhjuseks oli ka eri-ettevalmistuse taastamine merekoolis 1965.a.

Suurem osa õpetajatest,(ligikaudu 86 %) olid kõrgema haridusega. 62 % õpetajatest olid NLKP liikmed. Kiiresti on suurenenud NLKP liikmete arv just viimastel aastatel See on aidanud tõsta merekoolis õppe-kasvatustöö ideelist taset.

Oma erialaseid ja pedagoogilisi teadmisi täiendasid õpetajad peamiselt individuaalselt. Osa õpetajaid õppis Marksismi-Leninismi Õhtuülikoolis ja osa Kultuuriülikoolis. Mitmed õpetajad võtsid osa kaheaastase kõrgendatud tüüpi teadusliku kommunismi seminari tööst merekooli juures.

Tööalaseid kogemusi käidi omandamas ka komandeeringutega teistesse merekoolidesse. Eriainete õpetajad sõitsid suveti laevadel ja olid koos kursantidega praktikal. Nii sõitis laevadel 1965/66.õppeaastal 11 õpetajat. Sel õppeaastal omasid 12 merekooli õpetajat "töödiplomi"+ kas laevajuhtimise või laevamehaanika alal, mis võimaldas

---

+ Merekooli lõpetamisel antakse diplom kaugesõidutüürimehe või aurulaeva-,diisel- või universaalmehaaniku kutse teoreetilise osa sooritamise kohta ning omistatakse tehnik-laevajuhi või tehnik-laevamehaaniku kvalifikatsioon. Selle diplomi alusel,vastava meresõidu omamisel, antakse välja kutsediplom ehk n.n. "töödiplom".

(järg lkht 113.)

neil töötada laevadel omal erialal.[9]

b. Pedagoogika-nõukogu

Õppetöö pideva juhtimisega tegeles pedagoogikanõukogu, kuhu kuulusid merekooli juhtkond, eriala ülemad ,kõik õpetajad ,laborandid ja meistrid, raamatukogu juhataja,kooli arst, roodukomandörid ning ühiskondlike organisatsioonide juhid.

Pedagoogikanõukogu koosolekud toimusid tavaliselt kord kuus. Õppeaasta jooksul oli neid 8 kuni 10. Tööplaan koostati semestriks.

Koosolekutel arutati möödunud õppeaasta või semestri tööd, tööplaane, pedagoogilise kollektiivi ülesandeid, eksamite läbiviimist ja muid õppetööga seoses olevaid küsimusi.

Pedagoogikanõukogu tegeles ka õpetajate kvalifikatsiooni tõstmise ning noorte õpetajate töö küsimustega.

9.TMK.1965/66. õppeaasta aruanne, leht 7.

+ leht 112 järg. Algul ligisõidutüürimehe või III järgu mehaaniku kutsele. Hiljem, vastavate meresõidu nõuete täitmisel ligisõidukapteni,kaugesõidutüürimehe ning kaugesõidukapteni , või vastavalt II ja I järgu laevamehaaniku kutsele.

Pedagoogikanõukogu koosolekud olid elavad ja asjalikud.Koosolekutel vastuvõetud otsuste täitmist kontrolliti pidevalt.

c. Ainekomisjonid ja metoodilised konverentsid

Vaadeldaval perioodil töötas peamiselt kuus ainekomisjoni: 1) ajaloo, vene keele ja kirjanduse. Alates 1957/58. õppeaastast nimetati seda poliitökonoomia,NLKP ajaloo ning mereõiguse ja alates 1964/65. õppeaastast ühiskondlik-majanduslike distsipliinide ainekomisjoniks ; 2) üldtehniliste ainete; 3) laevajuhtimise eriala-ainete; 4) laevamehaanika eriala-ainete; 5) inglise keele ; 6) kehakultuuri ja tsiviilkaitse ainekomisjon, mis loodi alles 1964/65.õppeaastal.

Ainekomisjonid tegelesid programmide materjali jaotamisega õppeaastale, tunniplaanide koostamisega, koduste ülesannete doseerimisega ning koduste tööde ja kontrolltööde graafikute koostamisega. Pidevalt oli kõne all õppeedukus, distsipliin, iseseisvate tööde andmine kursantidele ja õpilaste töö ettevalmistustundides. Ainekomisjonide koosolekutel käsitleti sageli kasvatusküsimusi.

Õppetöö lähendamiseks elule tehti õpetajate soovil täiendusi õppeprogrammides. Nii näiteks täiendati 1966/67. õppeaastal ühiskonnaõpetuse programmi teema-

dega - "Isemajandamine meretranspordis;" "NSV Liidu väliskaubandus ja meretranspordi osa selles;" "Meremehe käitumisnormid välismaal;" "Ühiskondlikud organisatsioonid meretranspordis."

1967/68. õppeaastal lisandusid sellele teemad parteitöö ülesandeist laeval ning ühiskondlike organisatsioonide struktuurist meretranspordis.

Ajaloo õpetamisel viidi sisse teemad Eesti ajaloost ning osutati suuremat rõhku neile teemadele, kus käsitleti meretranspordi ja sõjalaevastiku arengut.

Kirjanduse õppimisel käsitleti ainekomisjonide ettepanekul ka Eesti kirjandust. Pikemalt tutvuti ka kirjanike-marinistide teostega.

Metoodilise töö üldistamiseks, üksikute küsimuste analüüsimiseks ja kogemuste vahetamiseks toimusid igal talvisel õppevaheajal metoodilised konverentsid. Nende kestvus oli viis - kuus päeva . Igal konverentsil oli mingi peateema. Kolmel viimasel konverentsil olid need järgmised: 1)ideoloogilise töö probleemid; 2) kaadri ettevalmistamine merelaevandusele ja 3) programmeeritud õpetamine.

Peale üldiste küsimuste arutamist jätkus töö sektsioonides, kus käsitleti juba üksik-küsimusi.

4. ÕPPETÖÖ JA PRAKTIKA

a. Õppeplaan, õppeained

Õppetöö läbiviimisel juhinduti NSV Liidu Merelaevastiku Ministeeriumi Õppeasutuste Valitsuse ja NSV Liidu Kõrgema Hariduse Ministeeriumi poolt kinnitatud õppeplaanidest ja -programmidest.

Kehtivad õppeplaanid ei olnud stabiilsed. Nii kehtis vaadeldaval perioodil mitu õppeplaani, kusjuures osa neist põhines 7-klassilise, hiljem 8-klassilise kooli baasil, osa aga keskkooli baasil.

1955.a. kehtestati õppeplaanid, millede alusel võeti õpilasi merekooli keskkooli baasil. Samal ajal jätkasid vanemad kursused õppetööd vanade õppeplaanide järgi,mis põhinesid seitsmeklassilisele haridusele.

1957.a. algas I kursusel õppetöö uute õppeplaanide järgi, mis põhinesid samuti keskharidusele. 1959.a. asendati need õppeplaanid uutega, mille alusel võeti keskharidusega noori kohe II kursusele. I kursusele võeti õpilasi aga seitsmeklassilise haridusega. Peale üleminekut kohustuslikule kaheksaklassi haridusele ,ja seega ka vastuvõtule 8-klassi baasil, jäi see õppeplaan kehtima.

1965.a. , seoses eri-ettevalmistuse taastamisega,kehtestati jälle uus õppeplaan.

Peale nende kehtisid mõnel õppeaastal veel ülemineku õppeplaanid.

Õppeplaanides toimus ajavahemikul 1955 - 1968 küllaltki olulisi muudatusi.[10] Tunduvalt suurenes õppetundide arv.

Üldainete osas asendati NLKP ajalugu ja poliitökonoomia ühiskonnaõpetusega.

Aurulaevad on läinud ajalukku ja neid kohtab meie laevandustes harva. See kajastus ka õppeplaanides, kust kadusid sellised ained nagu "Laeva aurumasinad" ja "Aurumasinate tehniline ekspluateerimine."Neid asendasid ained,mis käsitlevad kaasaegsete laevade jõuseadmeid, kaasaarvatud aatomireaktorid.

Laevamehaanika eriala õpilased omandasid uute õppeplaanide alusel laialdasemaid üldtehnilisi teadmisi ning õppisid tundma automaatikat.

Ka laevajuhtimise erialal toimus õppeplaanis uuendusi. Laevajuht peab kaasajal tundma hästi mitte ainult laevajuhtimist, vaid ka kaubaveoga seotud küsimusi. Vastavaid oskusi omandati sellistes ainetes nagu "Meretranspordi töö organiseerimine, planeerimine ja ekspluateerimine" ning "Laevade kommerts-ekspluatatsioon."

Koos sellega on toimunud muudatusi ka õppeprogrammides, millede sisu on muutunud kaasaegsemaks.

---

10. Vaata lisasid 12 ja 13.

Õppeprogramme täiendatakse pidevalt uute saavutustega meretranspordi ja laevaehituse alal.

Õppeplaanide kiire vaheldumise tõttu tunti pidevalt puudust õppeprogrammidest. Nii puudusid programmid 1967/68. õppeaastal mereteede geograafias, elektro-navigatsioonivahendites, mootorite, automaatika ja kontroll-mõõteriistade, mereõiguse, kirjanduse ja tehnilise mehaanika kohta. Mitmed programmid tuli kohandada uute õppeplaanidega kohapeal. Neis aineis, kus programmid puudusid, toimus õppetöö kalenderplaanide alusel. See kõik muidugi raskendas õppetöö normaalset kulgu.

b. Õppetöö Õppeaasta algas neil aastail nagu varemgi 1.septembril. I semester lõppes jaanuaris. Sellele järgnes eksamisessioon ja õppevaheaeg. Alates 1961/62. õppeaastast kaotati ära talvised eksamid, kuid 1965.a. õppeplaanides nähti need uuesti ette. II semester lõppes maiga, millele järgnesid eksamid, õppepraktika ja puhkus. Praktilises õppetöös õppepraktika aeg sageli muutus, ja see ajas segi ka kõik muud tähtajad.

Igal sügisel viibisid I kursuse kursandid kaks kuni kolm nädalat viljakoristustöödel kolhoosides ja sovhoosides. Selle aja tagasivõitmiseks tihendati õppeprogramme.

Õppetöö toimus ühes vahetuses, keskmiselt seitse tundi päevas. Õppetöö I ja II kursusel eesti grupides toimus põhiliselt eesti keeles, kuid mitte kõigis ainetes.

Õppetöö paremaks läbiviimiseks koostati igaks semestriks kooli tööplaan, mis koosnes pedagoogikanõukogu, ainekomisjonide , eriala-ülemate, raamatukogu, kabinettide, laboratooriumide, klassijuhatajate töö - ja õpetajate kalenderplaanidest.

Õpetamise metoodika oli küllaltki ühelaadiline. Peamiselt kasutati kombineeritud tundi. Algul küsitlemine,siis uue aine edasivõtmine ja lõpuks koduülesande andmine. Alles 1960/61. õppeaastast hakati vanematel kursustel kasutama loengusüsteemi, peamiselt füüsika ja erialaainete tundides. Viimastel õppeaastatel on aktiivselt katsetatud programmeeritud õpetamist.

Kooli fotolaboratooriumis valmistati õppetöö näitlikustamiseks diafilme,mis saavutasid tunnustuse ka teistes merekoolides. Selle töö initsiaatoriks oli õpetaja A.Didõk.

Peamiseks metoodiliseks ebakohaks oli,et õpetajatel puudusid tihti tunnikonspektid,ebapiisavalt aktiviseeriti klassi ja vähe kasutati naitlikke õppevahendeid.

Õpetajate tööd kontrolliti tundide külastami-

se teel, millele järgnes arutelu.

1959/60. õppeaastast alates kehtestatud aastane praktika neljandal kursusel ei mõjunud õppetööle eriti soodsalt. Viibides pikka aega merel puudus kursantidel võimalus saada vajalikke õpikuid ja konsultatsiooni. 1967.a. vähendatigi praktika aega kuuele kuule.

c. Õppeedukus

Õppeedukus oli pideva kontrolli all. Seda küsimust arutati igal õppeaastal korduvalt pedagoogikanõukogu ja metoodiliste ainekomisjonide koosolekutel. Õppeedukusega tegelesid merekooli juhtkond ning partei- ja komsomoliorganisatsioonid.

Õpilaste teadmisi kontrolliti tunnis küsitlemise, kontrolltööde, laboratoorsete tööde, kursusetööde ning eksamite alusel. Mahajääjatega töötati individuaalselt, nende olukorda arutati pedagoogikanõukogu ja komsomolikoosolekutel.

Kõigi nende abinõude tulemusena ei olnud õppeedukus halb.

Nagu näha tabelis 6 toodud andmeist õppeedukuse kohta, oli kõige parem õppeedukus 1959/60. õppeaastal. Siis aga toimus küllaltki järsk tagasiminek. 1961/62. õppeaastal. Sel õppeaastal mindi üle vastuvõtule 7-klassi baasil, ning nõuti tööstaaži. Paistab, et just see asjaolu viis alla õppeedukuse.

T a b e l 6

Õppeedukus aastail 1955 - 1968

Õppe-aasta	Absoluutne õppeedukus %%	Sealjuures õppisid	
		hindele "5" %%	hinnetele "4" ja "5" %%
1955/56	94,05	5,41	29,70
1956/57	94,60	4,13	27,00
1957/58	98,10	9,76	38,50
1958/59	98,70	7,05	36,80
1959/60	99,08	9,40	37,50
1960/61	98,00	8,10	45,80
1961/62	91,00	0,20	7,10
1962/63	96,20	1,70	12,00
1963/64	95,70	4,40	18,90
1964/65	96,90	4,90	18,80
1965/66	95,50	0,73	9,30
1966/67	97,40	1,70	11,70
1967/68	98,10	1,40	15,90

Õppeedukuse kohta kursuste ja erialade järgi on olemas andmed vaid viie õppeaasta kohta. Nendest nähtub, et laevamehaanika erialal oli õppeedukus parem kui laevajuhtimise erialal. Kõige kõrgem oli õppeedukus viiendal kursusel, kus see ulatus laevamehaanika erialal 99,2 protsendini. Seevastu kõige madalam oli õppe-

edukus laevajuhtimise eriala II kursusel - 91,3 %. Viimasel kursusel õpiti vaid eriala aineid ning selleks ajaks on halva õppeedukusega õpilased väljalangenud, mistõttu seal peabki olema hea õppeedukus.

Raskusi tekitasid peamiselt eri-ettevalmistus ja üldained, väljaarvatud ajalugu ja ühiskonnaõpetus, kus õppeedukus oli harilikult 100 protsendine. Erialaainetes oli õppeedukus peaaegu alati hea.

d. Õppepraktika eesmärk ja ülesanded

Õppepraktika toimus vaadeldaval perioodil iga kursuse järel. Praktikal kursandid rakendasid ellu õpitud teoreetilisi teadmisi tutvusid laeva töödega ja töökorraldusega laeval. Õppepraktika jooksul kogutakse ka vajalikku sõidutsensust esimese "töödiplomi" - ligisõidutüürimehe või III järgu mehaaniku diplomi saamiseks.

Grupipraktikale minevatele õppegruppidele määrati praktikajuhendajad, kes jälgisid nii õppetöö kui distsipliini järele.

Kontroll praktika üle oli pidev. Seda teostasid praktika juhendajad grupipraktika korral ja erialaülemad, eriainete õpetajad ja klassijunatajad üksikult praktikal viibivate kursantide üle. Vahetult laevas tegeles praktikantidega laeva juhtkond ning partei- ja komsomoliorganisatsioon.

Suuri raskusi oli aastasel praktikal viibivate kursantide töö kontrollimisega, kuna laevad viibisid sageli pikka aega merel. Sidet peeti sel juhul raadio teel.

Kõik kursandid sooritasid aastail, mil õpiti eri-ettevalmistust ka vastava praktika sõjalaevadel ohvitseri kutse saamiseks.

e. Õppepraktika laevajuhtidel

I kursuse järel puutusid kursandid esmakordselt kokku tõelise meremehe eluga, tööga laeval ja meresõidu raskustega. Nii mõnelegi õpilasele oli see esimeseks meresõiduks.

I kursuse kursandid sooritasid õppepraktika 13 nädala jooksul õppelaevadel "Vega" ja "Kapella". Esimene kuulub Tallinna ja teine Riia merekoolile. Mõlemad on ühttüüpi purjelaevad, mis mahutavad 45 kursanti.

II kursuse kursantidele toimus kahekuuline õppepraktika spetsiaalsetel õppelaevadel "Horisont", "Ekvaator" või "Zeniit". Need on kõrgemate merekoolide kaasaegsed õppelaevad. Kui neile kohti ei jätkunud, suunati kursandid Eesti Merelaevanduse laevadele.

III kursuse järel töötasid õpilased kaks kuud madrustena Eesti Merelaevanduse või teiste merelaevanduste laevadel. Alates 1961. aastast suunati nad aga aastasele praktikale. Sellel ajal kursandid töötasid

laevadel madrustena ja jätkasid õppetööd kaugõppe korras.

V kursuse kursandid suunati kaheks kuuks spetsiaalsele tüürimehe praktikale õppelaevadele "Zeniit" või "Kogor".

f. Õppepraktika laevamehaanika erialal

Laevamehaanika eriala I ja II kursuse kursandid sooritasid töökojapraktika merekooli õppetöökodades. I kursusel kestis praktika 5 kuni 12 nädalat ja II kursusel 4 kuni 8 nädalat, vastavalt õppeplaanile.

Töökodades jagati kursandid gruppideks töökodade järgi.

III kursuse järel toimus laevamehaanika eriala kursantide kahekuuline õppepraktika samadel õppelaevadel kus laevajuhtidelgi, või siis kaubalaevadel.

1961.aastast suunati ka laevamehaanika eriala õpilased aastasele õppepraktikale laevadele, et kursandid omandaksid kütja, masinisti või motoristi kutse.

V kursuse kursandid sooritasid õppepraktikat laevaremondi osas Tallinna Laevamehaanikatehases või teistes Eesti NSV laevaremonditehastes.

5. KAUGÕPE

Kaugõppe osakond Tallinna Merekoolis organiseeriti 1959.a. septembris. Materiaalne baas ja õpetajad on ühised merekooliga. Osakonnas endas oli neli töötajat.

Kaugõppeosakonda võeti 7-klassilise või keskkooli lõpetanud meremehi Eesti Merelaevanduse laevadelt.

Esimese õppeaasta plaan oli 60 õpilast, vastu võeti aga 66 õpilast, kellele lisandus talve jooksul veel 84 meremeest.[11] Järgnevail aastail võeti vastu umbes 100 õpilast aastas, viimasel kahel aastal aga 80. Vastuvõetuist oli 33,7 % keskkooli haridusega.

Välja langes küllaltki palju: keskmiselt 57 % kaugõppijaist; neist õppeedukuse pärast 54 %; ajateenistusse kutsumise tõttu 24 %; teise kooli asus õppima 14 %, merekooli päevasesse osakonda astus 7 % ja muudel põhjustel lahkus 1 %.

Enamik vastuvõetuist astus laevamehaanika erialale. Alles 1965.a. kaldus suhe laevajuhtimise eriala kasuks. Siis võeti sellele erialale 58 õpilast, laevamehaanika erialale aga 46 õpilast.[12] Järgnevail aastail hakati võtma kursante võrdselt mõlemale erialale. Kui esimestel aastatel kaugõppeosakonna töös oli raskusi

---

11. TMK, nim. 1, s.-ü. 108, leht 33.

12. TMK, 1965/66. õppeaasta aruanne, leht 105.

vastuvõtuplaani täitmisega, siis viimastel aastatel seda muret pole. Nii avaldas 1967.a. soovi asuda õppima kaugõppes 168 meremeest. Neist 147 sooritasid vastuvõtueksamid. Kuna kummagil erialal võeti vastu 40 noormeest, siis oli võimalik valida välja tublimaid. Sel aastal vastuvõetuist kuulusid 28 õpilast NLKP ja 46 ÜLKNÜ ridadesse.[13]

Tabel 7

Õpilased ja lõpetajad kaugõppes

Õppe-	Vastu võeti			Val-	Lõpetas			
aasta	Arv	7-kl.	Kesk kool	ja lan- ges	Aasta	l/j	l/m	Kokku
1959/60	150			8	1960	-	-	-
1960/61	69	28	41	40	1961	-	-	-
1961/62	200			39	1962	4	22	26
1962/63	100	68	32	78	1963	6	13	19
1963/64	100			105	1964	-	-	-
1964/65	100				1965	7	18	25
1965/66	104	83	21	50	1966	-	-	-
1966/67	80	69	11	38	1967	2	16	18
1967/68	80	39	41	143	1968	6	27	33
kokku	983					25	96	121

13. TMK, 1967/68. õppeaasta aruanne, leht 105.

Kõik kaugõppijad varustati õppeprogrammide, juhendite ning õpikutega. Neile anti pidevalt konsultatsioone.

Õppesessioonid toimusid kaks korda aastas, jaanuaris ja juunis. Eksameid ja arvestusi võeti aga vastu ka väljapool sessioone.

Esimesed kaugõppijad lõpetasid merekooli 1962. aastal. 1968. aastaks lõpetasid viis lendu, mille tulemusena on saanud kaugõppe teel laevajuhi diplomi 25 ja laevamehaaniku diplomi 96 meremeest.

6. KASVATUSTÖÖ

a. Distsipliin — Kasvatustöös tuli merekooli juhtkonnal ja pedagoogidel lahendada mitmeid ülesandeid, nagu :

- kasvatada kursante kommunistliku moraali vaimus;
- võidelda kõrge õppeedukuse eest ja avardada kursantide poliitilist ja kultuurilist silmaringi;
- võidelda distsipliini tugevdamise eest;
- tagada ühtsus pedagoogilises töös kasvatusküsimustes ja kõigi õpetajate, partei- ja komsomoliorganisatsiooni ning vanemate poolt esitatavates nõuetes.

Lähtudes neist ülesandeist kujunesid välja peamised suunad töös kursantidega:

- iga kursandi individuaalsete iseloomujoonte tundmaoppimine;
- sõbraliku ja sihikindla kollektiivi organiseerimine;
- ürituste läbiviimine õppeedukuse tõstmiseks ja distsipliini tugevdamiseks;
- pideva abi osutamine ühiskondlikele organisatsioonidele;
- süstemaatiline töö õppegruppide aktiiviga;
- ühiskondlikult kasuliku töö tegemine õpilastega;
- töö kursantide vanematega.

Sellest, kui edukalt neid ülesandeid suudeti ellu viia, olenes ka kasvatustöö tase merekoolis.

Otseselt teostasid kasvatustööd klassijuhatajad ja roodukomandörid. Kui vaadeldava perioodi algul tegelesid nad rohkem üldiste küsimustega, siis viimastel aastatel hakati rohkem tähelepanu pöörama individuaalsele tööle kursantidega.

Distsipliin neil aastail ei vastanud paraku nõuetele. Esines veel küllaltki palju korrarikkumisi: joomist, huligaanitsemist, hilinemist linnaloast tulekuga, omavolilist lahkumist ning päevakorra rikkumist.[14] Kõigi avastatud korrarikkumiste eest karistati, kusjuures kõige raskemaks karistuseks oli merekoolist välja-

---

14. Vaata lisa 11.

heitmine.

Väga halvasti mõjus distsipliinile aastane õp-pepraktika laevadel. Kõige rohkem korrarikkumisi esines just neis õppegruppides , kes pöördusid tagasi praktikalt.

Nii rikkusid 1962/63. õppeaastal distsipliini aastaselt praktikalt tagasitulnud 127 kursandist 79.[15] Need kursandid moodustasid kõigist kursantidest vaid 12,6 %, kuid nende arvele langes 25 % korrarikkumisi, sealjuures joomisest 39,0 %, omavoolilisest lahkumisest 39,0 % ning hilinemisest linnaloast tulekuga koguni 59,5%.

Distsipliini tõstmisele aitas kaasa alamkomandöride tegevus, kes olid suureks abiks merekooli juhtkonnale. Need noormehed õppisid nästi, nende käitumine oli eeskujulik ja oma eeskuju ning nõudlikkusega aitasid kaasa teiste kursantide kasvatamisele.

Üheks kasvatusvahendiks olid ergutused. Parimatele õpilastele avaldati kiitust, nende pildid paigutati autahvlile ja nad said väljapool järjekorda linnalubasid See oli ka üheks stiimuliks, mis mõjutas halva käitumisega kursante.

---

15. TMK, nim. 1, s.-ü. 134, lehed 102-103.

b. Ideelis-poliitiline kasvatustöö

Kogu ideelis-poliitilist kasvatustööd teostati NLKP ja ÜLKNÜ vastavate otsuste, NSV Liidu Merelaevastiku ministri ja Õppeasutuste Valitsuse käskkirjade alusel.

Vastavad tööplaanid koostati kuude lõikes. 1966/67. õppeaastal koostati "Näitlik perspektiivplaan poliit-kasvatustöö ja kultuur- massitöö alal kursantidega."

Parteiorganisatsioon pööras eriti suurt tähelepanu õpetajate poliitiliste teadmiste tõstmisele. Neile korraldati seminare ja õpperinge marksismi-leninismi teooria õppimiseks.

Kursantidele korraldati loenguid, ettekandeid ja vestlusi mitmesugustel teemadel. I ja II kursuse kursantidele töötas merekoolis kultuuriülikool. Igal nädalal toimusid õppegruppides poliitinformatsioonid. Vähemalt kord kuus peeti loeng rahvusvahelisest olukorrast. Pidevalt organiseeriti kohtumisi revolutsionääride, Suure Isamaasõja veteranide, tööeesrindlaste ja merekooli lõpetajatega. Eriti palju toimus kohtumisi revolutsionääride ja Kodusõjast osavõtnutega 1967.a., seoses Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 50.aastapäevaga. 1965/66. õppeaastast tugevnes ka sõjalis-poliitiline kasvatustöö. Selleks organiseeriti kohtumisi sõjavetera-

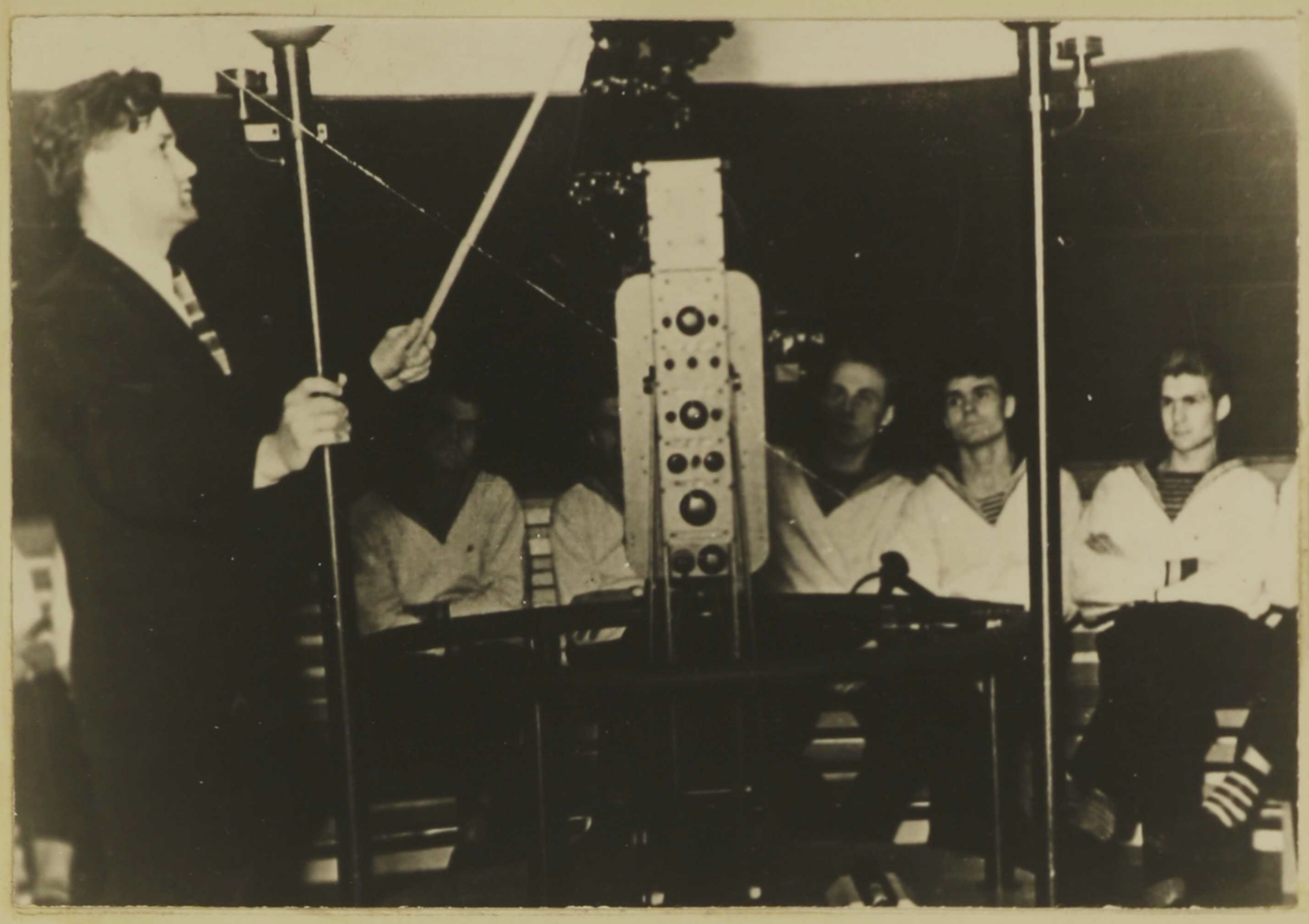

Joon. 18. Planetaariumis.

Joon. 19. Praktiline õppus laevamasinate laboratooriumis.

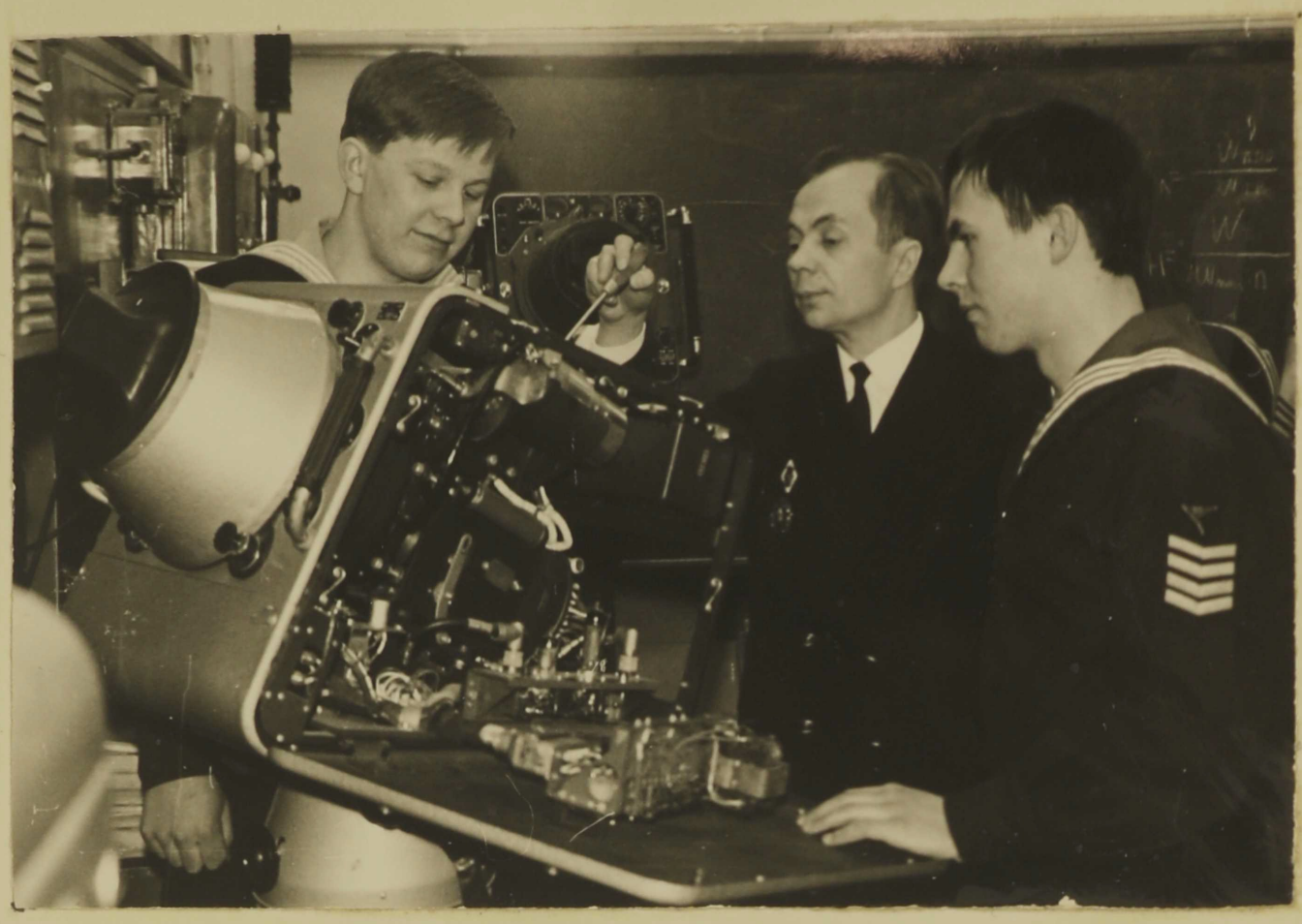

Joon. 20. Õpetaja V.Tarassov andmas konsultatsiooni raadiolokaatori ehitusest.

Joon. 21. Kursandid praktikal õppetöökojas.

Joon. 22. Tallinna Merekooli ühiselamus.

Joon. 23. Kursandid vabal ajal puhketoas.

Joon. 24. V.Pestrikov, Tallinna Merekooli kursant, II järgu omanik tõstmises

Joon. 25. Laevajuhtide I kursuse laulukoor esinemas roodude isetegevuse ülevaatusel 1968. aastal.

nidega, külastati sõjaväeosi ja uuriti mere-sõjalaevastiku ajalugu.

Ideelis-poliitilises kasvatustöös esines aga ka vigu, eriti 1950. -aastail, mil kaks Tallinna Merekooli õpilast reetsid kodumaa. Viibides välissadamais, lahkusid nad laevalt ja keeldusid tagasipöördumast Nõukogude Liitu. 1959/60. õppeaastal tuli väljaheita komsomolist ja merekoolist kaks õpilast nende nõukogudevastase tegevuse tõttu.

Kõigist neist tõsistest juhtumitest tehti õiged järeldused , et edaspidi tugevdada ideelis-poliitilist kasvatustööd. 1960. - aastail selliseid erandlikke juhtumeid merekooli elus enam esinenud ei ole.

7. KLASSIVÄLINE TÖÖ

a. Aineringid — Kursantide teadmiste täiendamiseks ja huvide rakendamiseks loodi aineringe. Pidevalt töötasid sel perioodil inglise keele ja mudelismi ring. Üksikuil aastail lisandusid neile veel kino-foto; auto-moto; laeva avariide arutelu; keemia; matemaatika; motoristide; raadiotehnika; elektronavigatsiooniriistade; raadionavigatsiooniriistade ja diislite ringid.

Kuna paljud ringid olid jätkuks õppetööle ja neis vaid kinnistati varemõpitud, siis oli neist osavõtt

küllaltki väike.

Nii tegutses 1966/67. õppeaastal mudelismi ringis viis õpilast; motoristide ringis 15; diislite ringis kaheksa; elektronavigatsiooniriistade ringis kaheksa; raadionavigatsiooniriistade ringis seitse ja raadiotehnika ringis 12 õpilast.[16]

Ringe juhendasid vastavate ainete õpetajad.

b. Isetegevus Kursantide vaba aja veetmiseks, isetegevuslike võimete arendamiseks ja puhkeõhtudel esinemisteks, organiseeriti laialdaselt isetegevusringide tööd.

Vaadeldaval perioodil töötasid draama, koreograafia, deklamatsiooni ja bajanistide ringid, eesti ja vene laulukoorid ning puhkpilli- ja estraadiorkestrid.

Isetegevuslased andsid igal õppeaastal oma koolis ja ka väljaspool kooli 25 - 30 kontserti. Valimiste ajal esinesid merekooli isetegevuslased valimisjaoskondades.

1965/66. õppeaastal organiseeriti puhkeõhtu inglise keeles, mille kontsert kanti üleliidulise raadio vahendusel üle saates "Neile, kes merel."

1966/67. õppeaastal alustas tööd "Lõbusate ja Leidlike Klubi." Sel õppeaastal organiseeriti ka huvitav

---

16. TMK, 1966/67. õppeaasta aruanne, leht 79.

õhtu pealkirja all "Meie kool viiekümne aasta pärast."

Kesksemaks ürituseks isetegevuses olid ka neil aastail igal kevadsemestril toimuvad roodude isetegevusalased ülevaatused. Iga rood püüdis täita ühte puhkeõhtut huvitava ja mitmekülgse kavaga. Need õhtud olid alati oodatud ning huvipakkuvamad.

c. Kehakultuur ja sport

Suurt tähelepanu pöörati merekoolis ka neil aastail kehakultuurile ja spordile, et tugevdada kursantide tervist ja suurendada nende füüsilist vastupidavust raskustele tulevastel meresõitudel.

Kehakultuuritöö arendamiseks suurendati ka vastavate tundide arvu. Kui 1955/56. õppeaastal oli kehakultuurile merekoolis eraldatud vaid 588 tundi, siis 1967/68. õppeaastal juba 5 304 tundi. See on peaaegu kümnekordne juurdekasv.

Koolil oli oma võimla, puudus aga staadion.

Sporditöö igakülgsemaks arendamiseks loodi sektsioonid. Pidevalt tegutsesid võimlemise, keregejõustiku, suusatamise, võrk- ja korvpalli, poksi, vabamaadluse, tõstmise, laskmise, jalgpalli, jäähoki, purjespordi ja mere-mitmevõistluse sektsioonid. Nende tööst võttis osa igal õppeaastal 300 kuni 400 kursanti.

Üksikud kursandid saavutasid küllaltki häid tulemusi vabariiklikel ja üleliidulistel võistlustel. Nii

näiteks ainuüksi 1964/65. õppeaastal võitsid merekooli koondvõistkonnad üheksa rändauhinda ja neli vimplit. Kursant J.Sjassin täitis meistersportlase normi tõstmises; Mere-mitmevõistluses saavutati Tallinna esivõistlustel I koht; kursandid A.Nõu ja V.Kahar võitsid NSV Liidu esivõistlustel jääpurjetamises III koha.[17] Iga-aastastel merekoolide vahelistel spartakiaadidel saavutati peaaegu alati auhinnalisi kohti.

Pearõhk asetati massiliste ürituste organiseerimisele,kus oleksid kaasa haaratud peaaegu kõik kursandid. Enamuses kõik kursandid täitsid VTK I või II järgu. Suur hulk kursante omas I,II,III või noorte spordijärgu mõnel alal. Meistersportlase nimetust omasid 1967/68. õppeaastal seitse kursanti.

Osavõtt kehakultuuri ja sporditööst tugevdas kursantide tervist, parandas distsipliini ja aitas tõsta mõningal määral õppeedukust. Ainult hea õppeedukusega kursantidel lubati osavõtta kehakultuuri ja spordiööst.

8. ÜHISKONDLIKUD ORGANISATSIOONID

Merekooli partei- ja komsomoliorganisatsiooni kogu töö oli suunatud peamise eesmärgi - meretranspordile igakülgselt ettevalmistatud kaadri kasvatamisele.

17. TMK, 1964/65. õppeaasta aruanne, leht 89.

Kaasaegse laeva laevajuht ja laevamehaanik peab omama häid teoreetilisi ja praktilisi teadmisi, olema füüsiliselt tugev, moraalselt kindel ja ideeliselt vankumatu. Olema ustav oma kodumaale ja alati väärikalt esindama välissadamates esimest töörahva riiki maailmas - Nõukogude Liitu.

Kõik see seadis erakordselt suured ülesanded partei- ja komsomoliorganisatsiooni ette.

Tallinna Merekooli parteiorganisatsioon ühendas kommuniste nii merekooli juhtkonna, õpetajate, teenistujate kui ka kursantide seast.

Parteiorganisatsioon on pidevalt kasvanud. 1960.a. märtsis oli arvel 51 kommunisti, neist 17 õpetajat. 1967/68. õppeaastal oli juba 83 kommunisti ja üks NLKP liikmekandidaat. Sellest olid 39 õpetajad, 15 kursanti ja 30 merekooli juhtkonna ja teenistujate seast. Õppeaastal neist võeti vastu 13. [18] See oli suur jõud.

Parteiorganisatsiooni koosolekutel arutati ideoloogilist kasvatustööd, kommunistide osa õppe-kasvatustöö parandamisel, komsomoliorganisatsiooni juhtimist, õppeedukust. Kõik küsimused merekooli elus leidsid kajastamist ka parteiorganisatsiooni töös.

Viimastel õppeaastatel praktiseeritakse lahtisi parteikoosolekuid. Mingi konkreetse küsimuse arutami-

---

18. Tallinna Merekooli parteiorganisatsiooni sekretäri A.Martõnovi andmeil 25.aprillil 1969.

sel kutsuti sel juhul osavõtma kõiki antud küsimusega seotud isikuid. Selline moodus lahendas parteiorganisatsiooni merekooli kollektiivile ja tõstis veelgi kommunistide autoriteeti.

Parteiorganisatsiooni abiliseks oli komsomoliorganisatsioon.

Tallinna Merekooli komsomoliorganisatsioon jagunes roodude kaupa algorganisatsioonideks, millede eesotsas oli sekretär ja seitsme liikmeline büroo. Õppegruppides tegutsesid komsomoligrupid. Merekooli komsomoliorganisatsiooni juhtis koosseisuline sekretär ja 13 liikmeline komitee. Komitee liikmed jagunesid nelja sektori - poliit-kasvatustöö, õppe-kasvatustöö, spordi-massitöö ja kultuur-massitöö - vahel. Iseseisva algorganisatsioonina kuulus merekooli komsomoliorganisatsiooni ka õppelaeva "Vega" algorganisatsioon.

Kommunistlike noorte arvu kohta on raske saada täpset ülevaadet, kuna see arv muutus pidevalt. Praktikal olevad ÜLKNÜ liikmed olid arvel laevadel. Merekooli komsomoliorganisatsioonis oli tavaliselt arvel 400 - 500 komsomoli. Kommunistlikku noorsooühingusse kuulus 80-90 % õpilastest. Igal õppeaastal võeti vastu 40-50 uut liiget.

Komsomoliorganisatsioon töötas parteiorganisatsiooni juhtimisel. peamist tähelepanu pöörati ideelis-

poliitilisele kasvatustööle kursantide seas, õppeedukuse tõstmisele ja distsipliini tugevdamisele. Komsomolikoosolekutel arutati poliit-õppuste organiseerimist; komsomolide osa õppe-kasvatustöö parandamisel, eksamite perioodil ja üksikute ürituste läbiviimisel.

Kommunistlikud noored mõjutasid distsiplineerimatuid ja õppimises mahajääjaid. Nii näiteks võttis laevajuhtimise eriala III kursuse komsomolialgorganisatsioon 1966.a. vastu otsuse mitte lasta kolme distsiplineerimatut kursanti praktikale välissõidu laevadele. See otsus pani neid kolme tõsiselt järele mõtlema oma tegude üle.

Komsomoliorganisatsioon oli alati tugevaks toeks merekooli juhtkonnale ja õpetajatele õppe-kasvatustöö parandamisel ja kursantide ideelis-poliitilisel kasvatamisel.

K O K K U V Õ T E

Eesti merealase kutsehariduse algus ulatub minevikku üle saja aasta. Peaaegu poole sellest ajast on eksisteerinud Tallinna Merekool, kes 27. oktoobril 1969 pühitseb oma 50. sünnipäeva.

Tallinna Merekool on oma loomisest peale kesk-seks merekooliks Eestis, kust tuli peamine osa laevajuht-konnast. Alles viimastel aastatel suudab talle konkurent-si pakkuda Tallinna Kalatööstuslik Merekool.

Põhiliselt on merekoolis ettevalmistatud laeva-juhte ja laevamehaanikuid (alates 1931.aastast). Radiste kaubalaevadele valmistati ette aastail 1940 - 1952 ning laevaehitajaid aastail 1945 - 1955.

Tallinna Merekoolil tuli kodanlikus Eestis pi-devalt vaeva näha vajalike õpperuumide saamisega. Seepä-rast oli küllalt raske organiseerida õppetööd normaalsel tasemel.

Õpilastel tuli elada ja õppida omal kulul, mis venitas nii mõnelgi kehvemast perekonnast pärit noorel õppeaja ülemääraselt pikaks.

Nõukogude korra tingimustes lahenes ruumide küsimus avara koolihoone üleandmisega merekoolile Tallin-

nas, Estonia pst. ja Pärnu mnt. nurgal 1944.a. sügisel. Peale selle sai merekool 1945.a. Säde tn.8 ka ühiselamu. Kõik kursandid olid täielikul riiklikul ülalpidamisel.

Kodanluse aegse merekooli õppetöö ja koolielu oli korraldatud merekoolide seaduse alusel. Esimene selline seadus ilmus 1923.aastal ja teine, uus seadus 1935. aastal.

Merekoolide seaduse alusel iga klass oli omaette üksus, mis andis lõpetajale kohe vastava kutsejärgu. Selline kord kehtis 1944.aastani.

Sõjajärgses merekoolis tuli õppida 4,5 - 5 aastat, kusjuures mingit kindlat kutsejärku lõpetajad ei saanud. See omandati alles töökohtadel nõutava praktilise meresõidu alusel. Merekool andis vaid teoreetilise ettevalmistuse kõigis meresõidu ainetes kui ka üldise keskhariduse. Vastavalt sellele olid koostatud ka õppeplaanid ja -programmid.

Õpilaste arv aastatel 1920 -1968 on kasvanud 15 kordseks; 1919/20. õppeaasta 59-lt 865-le 1967/68. õppeaastal. Seoses sellega on suurenenud ka õpetajate arv üheteistkümnelt 1919/20. õppeaastal viiekümne neljale 1967/68. õppeaastal. Õpetajate haridustik tase oli kõrge juba kolmekümnendatel aastatel. 1960.- aastail olid aga peaaegu kõik merekooli pedagoogid kõrgema haridusega. Tunduvalt tõusis pedagoogiline meisterlikkus ja

paranes õppetöö metoodika. Selle üldistamiseks ja paremate töökogemuste propageerimiseks korraldati alates 1953/54. õppeaastast metoodilisi konverentse.

Kodanlikus Eestis õpetajad õppetöö metoodiliste küsimustega ning kasvatustööga otseselt ei tegelenud. Sel ajal oli pearõhk õppetöös asetatud meresõidus ettetulevate praktiliste teadmiste õpetamisele.

Aastail 1944 - 1968 polnud õpetajad enam lihtsad tunniandjad, vaid ka aktiivsed kasvatajad, kes valmis tasid ette kaadrit meretranspordile kõrgel ideelis-poliitilisel tasemel.

Õppeedukuse kohta varasemail aastail andmed puuduvad. Alates 1945. aastast on keskmine õppeedukus olnud pidevalt üle 90 %, püsides viimastel aastatel 95-98 % piires. Õppetöö küsimustega tegelesid nii õpetajad, merekooli juhtkond kui ka ühiskondlikud organisatsioonid. Suurt rõhku osutati praktiliste kogemuste omandamisele. Kui kodanlikus Eestis õpilased said vastavaid tööalaseid kogemusi väljaspool õppetööd, töötamisel laevadel, siis nõukogude merekoolis on selleks olemas õppelaev "Vega" ja õppetöökojad. Peale selle viibisid vanema kursuse kursandid praktikal teiste merekoolide õppelaevadel või merelaevanduste kaubalaevadel. Õppepraktika aitas kinnistada teoreetilisi teadmisi ja kasvatada armastust valitud eriala vastu.

Erihariduse andmiseks töötavaile meremeestele loodi 1959. aastal kaugõppeosakond.

Kasvatuslike küsimustega merekoolis kuni 1945. aastani otseselt ei tegeldud. Ja selle järgi nagu ei tuntudki vajadust. Õpilased olid vanemad, õppisid koolis omal kulul ja selle tulemusena ei esinenud ka märkimisväärseid korrarikkumisi õppetöö ajal. Selle vastu, kuidas käitus õpilane väljaspool kooli, ei tuntud keegi huvi.

Sõjajärgsel perioodil oli merekool kinnine õppeasutus ja kursantide tegevus pideva kontrolli all. Põhilise õpilaste kontingendi moodustasid alla 20-aastased , koolipingist tulnud noorukid. Nende edaspidise kasvatamisega tuli tegelda merekooli juhtkonnal ja õpetajatel.

Kuna teenistus esitab meremeestele, kes sageli viibivad välissadamates, erilisi nõudeid, siis eeldab see ka erilise tähelepanu osutamist õpilaste ideelis-poliitilisele kasvatusele. Merekooli ajalugu näitab, et neil aastail, mil selle küsimusega ei tegeldud süstemaatiliselt, esines ka õpilaste käitumises suuremal arvul väärnähteid.

Mingit klassivälist tegevust kodanliku Eesti merekoolis peaaegu ei olnud. Iga-aastane Merekooli ball, kus esinesid kooli isetegevuslased, oli ainukeseks üri-

tuseks. Nõukogude merekoolis aitasid kasvatada õpilaste armastust valitud eriala vastu aineringid; kehalist kasvatust ja õpilaste füüsilist ettevalmistamist süvendas sporditöö. Vaba aja veetmiseks ja isetegevuslike võimete arendamiseks töötasid mitmed isetegevusringid. Populaarseteks üritusteks olid igakevadised roodude isetegevuse ülevaatused.

Merekooli juhtkonnale ja õpetajatele osutavad nende tegevuses igakülgset abi ühiskondlikud organisatsioonid,millised loodi alles peale sõda.

Tallinna Merekooli parteiorganisatsioon,kuhu kuulub rõhuv enamus pedagoogidest oli merekooli elu puudutavate küsimuste tõstatajateks ja elluviijaks. Nii kasvatus- kui ka õppetöös osutas abi kooli komsomoliorganisatsioon, kuhu kuulus suurem osa kursante. Kommunistlikud noored olid ürituste elluviimisel esireas.

Tallinna Merekoolil on merealase kaadri kasvatamisel suured teened.

Ainuüksi nõukogude perioodil, aastatel 1944 - 1968 on Tallinna Merekooli lõpetanud 2191 noort; aastail 1920 - 1968 aga kokku üle kolme ja poole tuhande.

Merekooli lõpetajad töötavad edukalt meie Nõukogude Kodumaa kõikides laevandustes. Kodanliku Eesti päevil ja sõjakeerises välismaale sattunud lõpetajaid

võib leida sõitmas mitmete maade lippude all.

Eesti vanim merekool - Tallinna Merekool - jätkab oma tänuväärset tegevust. Tema seinte vahel saavad üha uued ja uued noormehed ettevalmistuse ja karastuse tulevasteks meresõitudeks.

РЕЗЮМЕ

В настоящей дипломной работе автором дань обзор развития Таллинского мореходного училища за 50 лет.

Таллинское мореходное училище было основано в 1919 году. Учебная работа началась с того же года - 27 октября.

Ввиду отсутствии постоянных помещении, училищу пришлось за двадцать лет в буржуазной Эстонии переезжать семь раз.

До 1940 года училище выпускало в начале только судоводителей, а начиная с 1931 года и судомехаников. С этого года были объединены мореходное училище и школа судовых механиков.

Вся жизнь в училище в 1919 - 1944 годах протекла в рамках положения о мореходных училищах.

Учебный год продолжался с 1.октября до конца апреля.

Существовали предварительный и три основных класса. 1 класс выпускал штурманов малого плавания и механиков 111 разряда; 11 класс - штурманов дальнего

плавания и механиков 11 разряда, а 111 класс - капитанов дальнего плавания и механиков 1 разряда.

Ученики жили во время учебы на свои средства, которые они копили во время плаваний. Поэтому прохождение всех четырех классов продолжалось иногда 10 и более лет.

После восстановления советской власти в Эстонии летом 1940 года улучшилась и положение училище. Были получены хорошие помещения - два здание ул. Вене, 22 и 31. Был открыт и радио-класс.

Во время фашистской оккупации училище работало в очень стеснённых условиях.

После освобождения Эстонии от фашистской оккупации жизнь училища оживилась.Училищу были переданы хорошие помещения на улице Эстония пст. 10, где училище располагается и настоящее время. Кроме существовавших трех специальностей была создана и четвертая - судостроительная, упраздненная с 1955 года. Раньше, с 1952 года была ликвидирована радиотехническая специальность. Подготовка этих специалистов для торгового флота поручалась другим училищам.

После войны польностю была переустроена учебная работа.

Все курсанты переведены на польное государственное обеспечение.

Курсантский состав был очень разнообразен по свое своему национальному и по социальному положению, а также по возрасту. После окончания выпускники разъезжались по всем бассейнам нашей страны.

Постоянно увеличивается преподавательский состав, повышаетсяя его квалификация и идейно-политическое мировоззрение, что обеспечивает нормальную учебную работу.

Успеваемость курсантов училища находится под постоянным контролем и в среднем достигает 95-98 %.

После каждого курса курсанты направляются на учебные и торговые суда для прохождения практики.

Большое внимание было уделено и вопросам воспитания курсантов.Была поставлена главная цель - воспитывать курсантов в духе преданности коммунистической партии, родине и советскому народу.

В проведении успешной учебной, воспитательной и культ-массовой работы ведущая роль принадлежил комсомольской и партийной организациям.

Таллинское мореходное училище выпустило за 1945 - 1968 годы 2 191 молодых специалистов для морского транспорта Советского Союза, а за весь период существования училища выпущено более трех с половиной тысяч специалистов.

L I S A D

L i s a 1

NÕUDMISED VASTUVÕTMISEL MEREKOOLIDESSE

1919.a. SÜGISEL

.1. Ettevalmistamise klassi võetakse vastu Eesti vabariigi kodanikke, kes vähemalt 15 aastat vanad, ilma eksamita - kellel keskkooli kolme klassi ehk sellele vastava (kolmeklassiline kõrgem algkool ja muud) hariduse kohta tunnistus; eksamiga vastavas ulatuses, kellel mainitud tunnistust ei ole. Muil ühesugustel tingimustel on eesõigus neil, kes meresõidus olnud.

2. I klassi võetakse vastu vabariigi kodanikke:
1) kelle vanadus vähemalt 18 aastat; 2) kellel seitsmeklassilise algkooli s.o. keskkooli nelja klassi, neljaklassilise kõrgema algkooli ehk muu, sellele vastava õppeasutuse lõputunnistus, või kes sisseastumise eksamil neljaklassilise kõrgema algkooli piirides rahuldavad teadmised ilmutab, peale selle kõik need, kes siiamaalse merekooli I klassi lõpetanud;
3) kes vähemalt 8 kuud merel sõitnud. Kooli sisseastumisel antakse eesõigus muil ühesugustel tingimustel neile, kellel rohkem meresõitusid.

3. I klassi kursuse lõpetajad võivad kevadel ligisõidutüürimehe eksami teha, kuid eksami läbitegijaile antakse vastav tunnistus alles siis välja, kui

temal on meresõitusid vähemalt 24 kuud, sellest vähemalt 12 kuud purjelaeval. Selle juures võetakse muidugi arvesse sõidud enne kooli astumist.

4. II klassi võetakse vastu vabariigi kodanikke, kellel ligisõidutüürimehe kutsetunnistus, ehk kes siiamaalse merekooli kaks klassi lõpetanud ja kellel täiendavaid meresõitusid peale selle, mis nõutakse I klassi sisseastumisel 12 kuud.

5. II klassi kursuse lõpetajad võivad kevadel kaugesõidutüürimehe eksami teha, kuid tunnistuse kättesaamiseks peab üleüldse vähemalt 36 kuud meresõitusid olema, nende hulgas 12 kuud väljaspool Balti merd ja sellest (s.o. 12 kuust) vähemalt pool purjelaeval.

6. III klassi sisseastuja peab olema vabariigi kodanik, kellel kaugesõidutüürimehe tunnistus ja kellel peale ülemaltähendatud 36 kuu on täiendavaid meresõitusid tüürimehena 36 kuud, millest 12 võib olla sõitusid ligisõidukaptenina purjelaevades mitte alla 130 reg.tonni või aurulaevades mitte alla 500 reg. tonni; peale selle võetakse vastu meremehed, kellel purjelaevade 3.järgu tüürimehe tunnistus (vastava meresõidu normiga).

7. III klassi lõpetajad võivad kevadel kaugesõidukapteni eksami teha.

8. Meresõitudeks ei loeta sõitusid: alla 16 aasta vanuses ; tulelaevadel; purjelaevades alla 50 reg. tonni; aurulaevades alla 200 reg. tonni; ujuvate dokkide,praamide,kraanade ja süvendamise masinate peal; jahtklubi laevadel alla 50 reg.tonni; veolaevadel, mis sadama piirkonnas liiguvad,jõgede ja järvede peal. Mehanismidega laevadel loetakse maksvaks tekimehe sõit; lootside sõitusid ei loeta.

9. Enne kooli vastuvõtmist vaadatakse iga sisseastuja arstlikult läbi,kas tema mereteenistuseks kõlblik on,iseäranis pannakse rõhku värvide tundmise,nägemise ja kuulmise peale, sellekohase erimääruse järele.

10. 1.,2., 3. klassis on õpetus maksuline, ettevalmistamisklassis maksuta.

("Riigi Teataja", 1919, nr. 84, lk. 666.)

L i s a 2

ÕPPEPLAAN 1921/22. ÕPPEAASTAL

Õ p p e a i n e	EVK	I kl.	II kl.
1 1	2	3	4
1. Eesti keel	4	2	2
2. Inglise keel	6	3	3
3. Arvuteadus	3+	-	-
4. Algebra	5+	3	2
5. Geomeetria, trigonomeetria	6+	6	1
6. Geograafia	2	-	-
7. Kosmograafia	2	-	-
8. Kodanikuteadus	2	-	-
9. Geomeetriline joonestamine	3	-	-
10. Füüsika elektrotehnika	3	2	1
11. Tervishoid	-	1	1
12. Astronoomia ja sfääriline trigonomeetria	-	6	11
13. Meteoroloogia ja okeanograafia	-	1	2
14. Navigatsioon ja deviatsioon	-	7	6
15. Merepraktika ühes signalisatsiooniga ja reeglitega laevade põrkamise ärahoidmiseks	-	2	2

1	2	3	4
16. Laevaehitus	-	1	1
17. Aurulaevade mehaanika	-	-	2
18. Merekaubandus seadused	-	1	1
19. Kaubanduse geograafia	-	1	-
20. Kaubandusteadus (raamatupidamine, kaubanduslik aritmeetika, korrespondents)	-	-	2
K o k k u	36	36	37

+ Pedagoogikanõukogu võib oma äranägemisel matemaatika tunde teisiti jaotada.

L i s a 3

TALLINNA MEREKOOLI ÕPETAJAD 1919 - 1944

Nr. Nr.	N i m i	Asus tööle	Lahkus
1	2	3	4
1.	Russov, Wolfgang	1.VIII 1919	1.VIII 1934
2.	Treiburg, Jakob	1.VIII 1919	1.VIII 1930
3.	Gustavson, August	10.X 1919	16.VI 1941
4.	Ederberg, P.	10. X 1919	enne 1922
5.	Nieman, R.	10. X 1919	enne 1922
6.	Peterson, E.	10. X 1919	enne 1922
7.	Püüman, Mait	10. X 1919	1.XII 1932
8.	Tamm, Johannes	10. X 1919	V 1932
9.	Kenn, Leopold	1.XI 1919	enne 1922
10.	Ottas, Oskar	1.XI 1919	enne 1922
11.	Sauks, Voldemar	1.XI 1919	enne 1922
12.	Herm, I.	1920	enne 1922
13.	Lehbert, Hugo	1920	enne 1922
14.	Martinson, Gabriel	1920	enne 1922
15.	Mohrfeldt, John	1920	enne 1922
16.	Olvik, Eduard	1920	enne 1922
17.	Aavik, Eduard		1. V 1921
18.	Nõmmik, Mihkel	1. I 1921	1.VIII 1940
		1. X 1941	1.VIII 1944
19.	Bajanov, Nikolai	1.VIII 1921	1.VIII 1922

1	2	3	4
20.	Feldhuhn,Aleksander	1.VIII 1921	1.VIII 1922
21.	Krahn, Edgar	1.VIII 1921	1.VIII 1922
22.	Kull,Ferdinant	1.VIII 1921	1.VIII 1923
23.	Warma,Aleksander	1.VIII 1921	1.VIII 1924
24.	Dampf,William	1.VII 1922	1.VIII 1934
25.	Saar, Jakob	1.VIII 1922	10. IV 1937
26.	Niilo, A.	1.VIII 1923	23.VII 1924
27.	Kägi,E.	1.VIII 1924	1.VIII 1930
		1.VIII 1931	1944
28.	Peterson, Otto	1.VIII 1924	6.III 1929
29.	Kütner, Luise	1. II 1925	1.VIII 1930
		1.VIII 1931	1.VIII 1932
30.	Stürmer, Leo	1.VIII 1925	1944
31.	Kommusaar,Paul	1.VIII 1927	1.VIII 1928
32.	Kask,Alfred	1. I 1929	1940
33.	Grosholm,Martin	6. IV 1929	24. IV 1929
		1.VIII 1931	1.VIII 1935
34.	Tiitso,Joosep	1.VIII 1929	1.VIII 1930
35.	Valge, Alfred	1.VIII 1931	1.XII 1937
36.	Kevend, Elise	1.VIII 1931	1.VIII 1934
37.	Eller,Eleonore	1.VIII 1931	1.VIII 1932
38.	Türna,Endel	1. X 1931	18. XI 1940
39.	Nipman, Eduard	1. X 1931	1944
40.	Veidermann,Aleksander	1. X 1931	1.VIII 1932

1	2	3	4
41.	Siimer, Imant	II 1932	1944
42.	Vaarask,Paul	1.IX 1932	1.VIII 1936
43.	Brükker, Rudolf	1. X 1932	IV 1935
44.	Gerassimov,Nikolai	1. X 1932	1.VIII 1935
45.	Tiitso, Richard	1. X 1932	18. XI 1940
46.	Lamberg, Edgar	1.XII 1932	1944
47.	Laks, Mihkel	1.VIII 1934	1941
48.	Nuudi,Johannes	1.VIII 1934	1944
49.	Väinaste,Johannes	1.VIII 1934	VIII 1941
50.	Kull, Karl	1.VIII 1935	1944
51.	Jõgi,Richard	1.VIII 1936	1944
52.	Lubi, Oskar	1. X 1937	1944
53.	Soonike,Nikolai	1. X 1937	1944
54.	Veide,Harry	1.XII 1937	1944
55.	Perler,Karl	II 1939	1940
56.	Jaanberg, Voldemar	X 1939	1944
57.	Isop, Julius	X 1940	1944
58.	Põdrus, Albrecht	20. X 1940	1944
59.	Säkk, Julius	X 1940	1944
60.	Kipper, Jüri	X 1940	VIII 1941
61.	Niidas, Johannes	20. X 1940	
62.	Ruubel, Hans	X 1940	
63.	Kull, Juhan	10. X 1940	20. X 1940
64.	Kask, Georg	16.VI 1941	22.VIII 1941

TALLINNA MEREKOOLIS ÕPPINUD JA LÕPETANUD ÕPILASTE ARV 1920 - 1940

Õppe-aasta	E V K		I klass			II klass			III klass			K o k k u	
	Õp-pis	Lõ-pe-tas	Õp-pis	Lõpetas		Õp-pis	Lõpetas		Õp-pis	Lõpetas		Õp-pis	Lõpe-tas
				I/j	I/m		I/j	I/m		I/j	I/m		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1919/20	15	2	26	16		18	13					59	31
1920/21	14	8	15	12		8	8					37	28
1921/22	17	9	15	12		8	6		6	6		46	33
1922/23	15	8	7	6		15	12					37	26
1923/24	11	7	14	9		8	7		14	12		47	35
1924/25	13	9	8	5		7	7		13	12		41	33
1925/26	13	9	15	12		7	6		6	4		41	31
1926/27	9	7	15	11		7	7		7	5		38	30
1927/28	14	11	8	6		6	6		12	10		40	33
1928/29	13	11	16	13		7	6		11	10		47	40
1929/30	9	8	11	9		8	6		8	7		36	30

1	2	3	4	5	6	7	8	9m	10	11	12	13	14
1930/31			25	18		7	4		19	14		46	36
1931/32				19	22		21	11		6			
1932/33	21		30	13	7	37	20	10	20	7			
1933/34				7	11		14	6		8			
1934/35	36		34	12	19	31	19	12	23	8	9		
1935/36				5	26		12	9		15	9		
1936/37				6	24		4	7		14	4		
1937/38				12	27		10	15		16	11		
1938/39				10	25		9	19		18	9		
1939/40				14	25		11	21		18	8		

Märkus: Tabel on lünklik. Esitatud on vaid faktiliselt tõestatud andmed õpilaste arvu kohta. Ülejäänud andmed vajavad veel täpsustamist.

NAVIGATSIOONIOSAKONNA I KLASSI TUNNIPLAAN 1943/44. ÕPPEAASTAL

Esmaspäev	Teisipäev	Kolmapäev	Neljapäev	Reede	Laupäev
Tervishoid	Trigonomeetria	Saksa keel	Algebra	Merepraktika	Astronoomia
Kaubandusgeograafia	Trigonomeetria	Inglise keel	Geomeetria	Merepraktika	Astronoomia
Mereseadused	Navigatsioon	Eesti keel	Saksa keel	Navigatsioon	Navigatsioon
Algebra	Inglise keel	Meteoroloogia	Füüsika	Saksa keel	Navigatsioon
Algebra	Astronoomia	Navigatsioon	Signalisatsioon	Trigonomeetria	Geomeetria
Saksa keel	Navigatsioon	Merepraktika	Astronoomia	Saksa keel	
Füüsika	Laevaehitus	Signalisatsioon	Astronoomia	Inglise keel	

I 158 I
Lisa 5

KURSANTIDE VÄLJALANGEMINE AASTAIL 1945 - 1955

Õppe-aasta	Vastu-võeti	V ä l j a l a n g e m i s e p õ h j u s e d								Kokku
		Distsip-liin	Õppe-edu-kus	Tervis-lik olu-kord	Perek. põhju-sed	Teise kooli minek	Esitas vale andmed	Omal soovil	Muud	
1945/46	210	20	9	9	8	5	-	-	4	55
1946/47	120	14	20	12	5	2	2	5	4	64
1947/48	130	5	3	10	5	2	2	-	-	27
1948/49	120	12	22	3	6	-	-	-	12	55
1949/50	122	24	29	8	2	48	2	13	-	126
1950/51	90	26	15	2	4	1	4	18	-	70
1951/52	150	9	8	20	1	164	-	3	2	207
1952/53	152	11	11	6	-	1	4	4	3	40
1953/54	183	5	6	4	1	-	1	1	-	18
1954/55	125	9	22	-	4	2	-	-	-	37
Kokku	1 402	135	145	74	36	225	15	44	25	699

Lisa 6

ANDMED ÕPETAJATE KOHTA AASTAIL 1945 - 1955

Õppe-aasta	Õpetajate arv	NLKP liikmed	ÜLKNÜ liikmed	Haridus			Staaž			
				Kõrgem	Lõpetanud kõrgem	kesk	Kuni 5 a.	5-10 a.	10-25 a.	üle 25 a.
1945/46	23	6	-	18	3	-	3	3	11	6
1946/47	22	5	-	17	3	-	3	2	11	6
1947/48	43	14	-	30	5	8	5	13	17	8
1948/49	43	12	-	31	8	4	18	5	14	6
1949/50	37	12	-	27	5	5	5	14	14	4
1950/51	31	11	1	21	5	5	8	14	7	2
1951/52										
1952/53	36	18	7	27	7	2	26	1	9	-
1953/54	47	16	8	30	8	3	30	3	12	2
1954/55	32	19	5	26	2	4	22	2	6	2

Lisa 7

1954/55. ÕPPEAASTA ÕPPEPLAAN JA FAKTILISELT ANTUD TUNDIDE ARV

AINE	I kursus		II kursus		III kursus		IV kursus	
	Tunde plaanis	Faktiliselt antud	Tunde plaanis	Faktiliselt antud	Tunde plaanis	Faktiliselt antud	Tunde plaanis	Faktiliselt antud
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.NLKP ajalugu	-	-	-	-	336	355	-	-
2.NSV Liidu ajalugu	502	497	336	326	247	244	-	-
3.Vene keel ja kirjandus	464	461	552	540	389	388	-	-
4.Matemaatika	928	928	888	889	-	-	-	-
5.Füüsika	578	568	387	375	-	-	-	-
6.Keemia	380	377	-	-	-	-	-	-
7.Inglise keel	888	880	756	740	760	747	834	834
8.Joonestamine	464	462	228	228	-	-	-	-
9.Tehniline termodünaamika	-	-	288	298	-	-	-	-
10.Metallide tehnoloogia	160	160	228	226	-	-	-	-

Lisa 8

1	2	3	4	5	6	7	8	9
11.Tehniline mehaanika	-	-	885	867	285	285	84	86
12.Elektrotehnika	-	-	-	-	670	677	387	387
13.Laeva ehitus ja teooria	-	-	324	321	424	426	-	-
14.Laeva aurukatlad	-	-	264	264	228	230	-	-
15.Laeva aurumasinad	-	-	60	60	558	577	261	261
16.Laeva auruturbiinid	-	-	-	-	348	288	483	479
17.Laeva sisepõlemismootorid	-	-	-	-	-	-	258	260
18.Aurujõuseadmete tehnoloogia ja ekspluatatsioon	-	-	-	-	-	-	294	294
19.Laeva abimehanismid	-	-	-	-	342	342	372	367
20.Laevaremondi organisatsioon ja tehnoloogia	-	-	-	-	72	64	288	249
21.Laeva elektriseadmed	-	-	-	-	180	180	279	279
22.Ohutustehnika	-	-	120	120	-	-	-	-

1	2	3	4	5	6	7	8	9
23.Kehakultuur	116	111	153	144	147	141	-	-
24.Tsiviilkaitse	-	-	246	272	-	-	-	-
25.NSVL Merelaevastiku seadu-sed	76	78	-	-	-	-	-	-
26.Eriettevalmistus	448	448	579	579	1234	1196	870	856
27.Navigatsioon ja lootsia	80	77	162	162	164	171	120	138
28.Merepraktika	232	234	168	172	152	152	-	-
29.Meteoroloogia,okeanograafia	-	-	-	-	338	330	312	302
30.Mereõigus	-	-	-	-	30	33	291	296
31.Elektrinavigatsioonivahendid	-	-	-	-	118	120	297	300
32.Raadiotehnika alused ja raadionavigatsioon	-	-	-	-	80	79	525	529
33.Mereastromoomia	-	-	180	180	358	356	234	239
34.Magnetkompassi deviatsioon	-	-	-	-	80	79	342	343

1	2	3	4	5	6	7	8	9
35.Laeva jõuseadmed	-	-	-	-	240	236	-	-
36.Merelaevastiku ekspluatatsioon	-	-	-	-	-	-	312	262
37.Laeva hügieen	-	-	-	-	50	45	-	-
38.1955.a. jaanuari pleenumi materjalid	24	24	36	36	30	30	38	38
K o k k u	5340	5305	6840	6799	7810	7770	6879	6781

KURSANTIDE VÄLJALANGEMINE AASTAIL 1955 - 1968

Õppe-aasta	Vastu-võeti	Väljalangemise põhjused								Kokku
		Halb dist-sip-liin	Halb õppe-edu-kus	Halb ter-vis	Omal soo-vil	Läks teise kooli	Kutsuti aega teeni-ma	Surm	Muud põh-jused	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1955/56	120	5	4	8	5	-	-	2	1	25
1956/57	120	12	8	4	4	1	-	-	-	29
1957/58	120	8	6	6	8	-	-	-	-	28
1958/59	120	5	3	1	6	-	-	-	-	15
1959/60	120	6	2	3	3	-	-	-	-	14
1960/61	180	8	5	1	5	1	-	-	-	20
1961/62	180	13	6	5	7	2	-	1	-	34
1962/63	180	6	11	9	9	2	2	-	-	39
1963/64	180	4	15	6	4	1	1	-	-	31

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1964/65	180	14	9	12	11	-1	-	1	-	38
1965/66	180	16	10	3	10	-	-	-	5	44
1966/67	180	19	4	4	15	2	-	-	3	47
1967/68	180	21	10	2	11	2	1	1	2	50
Kokku	2040	137	93	54	98	12	4	5	11	414

Lisa 10

ANDMED ÕPETAJATE KOHTA AASTAIL 1955 - 1969

Õppe-aasta	Õpetajate arv		NLKP liikmeid	ÜLKNÜ liikmeid	Haridus			Tööstaaž			
	Üldse	neist kohakaaslasi			Kõrgem	Lõp. kõrgem	Kesk	Kuni 5 a.	5-10 a.	10-25 a.	üle 25 a.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1955/56	36	5	20	2	30	4	2	16	7	11	2
1956/57	38	10	22	1	33	3	2	12	13	11	2
1957/58	37	17	21	1	30	4	3	1	20	12	4
1958/59	28	16	16	-	23	4	1	2	18	6	2
1959/60	28	9	17	-	22	4	2	3	8	11	6
1960/61	29	6	17	1	22	6	1	-	5	22	2
1961/62	30	3	15	2	26	4	-	4	9	16	1
1962/63	37	4			30	5	2	7	6	20	4
1963/64	38	6			30	5	3	5	3	20	10
1964/65	40	5			34	5	1	3	4	29	4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1965/66	40	5	29	-	37	-	3	4	7	25	4
1966/67	49	8	34	-	47	-	2	4	9	27	9
1967/68	54	6	39	-	52	-	2	5	10	28	11

ÕPILASTELE AVALDATUD KARISTUSED JA KIITUSED

Õppe-aasta	Õpilaste arv	Karistatud õpilasi	Karistuste arv	Kaskeid distsipliinirikkumisi							Karistuse määras			Kiitusi
				Huligaanitsemine	Joomine	Jämedus. Vastuhakkamine	Hilinemine linnast	Päevakorra rikkumine	Käsu mittetäitmine	Omakohustuste mittetäitmine	Juhtkond	Roodukomandör	Alamkomandör	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1955/56	489		128	-	19	-	-	74	-	18				
1956/57	461		113	-	12	14	-	50	12	-				643
1957/58	416		151	-	13	25	11	29	-	9	26	94	31	582
1958/59	332		293	-	10	50	17	68	-	27	25	125	143	610
1959/60														
1960/61	457	263	289		24	46	8	-	-	8				715
1961/62	458	294	310	1	28	42	9	-	6	1	42	119	149	641

Lisa 11

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1962/63	628	322	333	3	36	103	4	-	3	4	54	178	101	825
1963/64	688	371	378	1	37	84	11	-	3	13	35	186	106	328
1964/65	684	381	396	2	54	82	15	-	2	9				
1965/66	852	284	470	-	43	8	50	78	13	9	142	236	92	532
1966/67	859	332	508	16	63	18	39	33	2	2	13	187	209	1466
1967/68	865	273	377	12	41	7	11	19	2	3	1	144	155	806

1955/56. ÕPPEAASTA ÕPPEPLAAN JA FAKTILISELT ANTUD TUNDIDE ARV

Õppeaine	I kursus		II kursus		III kursus		IV kursus	
	Tunde plaanis	Faktiliselt antud	Tunde plaanis	Faktiliselt antud	Tunde plaanis	Faktiliselt antud	Tunde plaanis	Faktiliselt antud
8 1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.Poliitökomoomia	304	383	-	-	-	-	-	-
2.NLKP ajalugu	-	-	-	-	192	181	306	299
3.NSV Liidu ajalugu	-	-	252	288	285	282	-	-
4.NLKP XX kongressi mater-d.	-	-	-	-	-	-	-	64
5.Vene keel ja kirjandus	-	-	424	411	450	454	-	-
6.Matemaatika	180	180	666	660	-	-	-	-
7.Füüsika	-	-	266	265	-	-	-	-
8.Inglise keel	1196	1147	616	587	732	649	692	679
9.Joonestamine	456	444	228	226	-	-	-	-
10.Tehniline termodünaamika	152	158	192	188	-	-	-	-
11.Tehniline mehaanika	582	567	660	632	285	274	-	-
12.Metallide tehnoloogia	266	258	152	144	-	-	-	-
13.Elektrotehnika	-	-	-	-	756	720	-	-

Lisa 12

1	2	3	4	5	6	7	8	9
14.Laeva ehitus ja tehnoloogia	146	131	272	262	462	458	-	-
15.Laeva aurukatlad	342	325	176	179	228	226	-	-
16.Laeva aurumasinad	-	-	40	40	468	456	252	259
17.Laeva auruturbiinid	-	-	-	-	348	293	381	373
18.Laeva mootorid	-	-	-	-	-	-	327	323
19.Auruseadmete tehniline ekspluateerimine	-	-	-	-	-	-	327	322
20.Laeva abimehanismid	-	-	-	-	234	239	120	105
21.Laevaremondi organisatsioon ja tehnoloogia	-	-	-	-	-	-	267	222
22.Laeva elektriseadmed	-	-	-	-	-	-	180	178
23.Ohutustehnika	80	80	80	60	-	-	-	-
24.Kehakultuur	304	268	116	110	168	160	-	-
25.Tsiviilkaitse	-	-	192	198	-	-	-	-
26.Eri-ettevalmistus	864	865	428	425	984	1083	496	486
27.Töö õppetöökodades	456	456	-	-	-	-	-	-
28.Navigatsioon ja lootsia	240	240	136	127	210	218	208	196
29.Mereteede geograafia	114	116	-	-	-	-	146	146
30.Elektrotehnika alused	316	312	-	-	-	-	-	-

1	2	3	4	5	6	7	8	9
31.Mereasjandus	282	283	154	153	228	224	-	-
32.Laevajõuseadmed	174	132	-	-	324	297	-	-
33.Mereastronoomia	96	102	120	122	462	441	64	62
34.Raadiotehnika alused	-	-	-	-	-	-	228	217
35.Elektroraadionavigatsiooni vahendid	48	54	-	-	144	140	232	207
36.Deviatsioon	-	-	-	-	-	-	128	123
37.Meteoroloogia,okeanograafia	-	-	-	-	462	464	-	-
38.Merelaevanduse ekspluatatsioon	-	-	-	-	-	-	148	146
39.Mereõigus	-	-	-	-	-	-	128	124
	6598	6501	5180	5087	7422	7225	4630	4528

Lisa 13

TALLINNA MEREKOOLI ÕPPEPLAAN 1967/1968. ÕPPEAASTAL

Jrk. Nr.	ÕPPEAINE	Tunde nädalas kokku	I kursus: Tunde nädalas	I kursus: Sellest 1/j Semester I	I kursus: Sellest 1/j Semester II	I kursus: Sellest 1/m Semester I	I kursus: Sellest 1/m Semester II	II kursus: Tunde nädalas	II kursus: Sellest 1/j Semester III	II kursus: Sellest 1/j Semester IV	II kursus: Sellest 1/m Semester III	II kursus: Sellest 1/m Semester IV	III kursus: Tunde nädalas	III kursus: Sellest 1/j Semester V	III kursus: Sellest 1/j Semester VI	III kursus: Sellest 1/m Semester V	III kursus: Sellest 1/m Semester VI	IV kursus: Tunde nädalas	IV kursus: Sellest 1/j Semester VII	IV kursus: Sellest 1/j Semester VIII	IV kursus: Sellest 1/m Semester VII	IV kursus: Sellest 1/m Semester VIII	V kursus: Tunde nädalas	V kursus: Sellest 1/j Semester IX	V kursus: Sellest 1/m Semester IX
Nr.			Õ	P		P		E		N		Ä	D			A		L	A		I		D		
Nr.		274	71	19	12	19	21	57	9	14	18	16	57	18	18	8/10	13	69	26	7	27	9	20	10	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
1.	Ajalugu	29	10	4	2	2	2	9	2	2	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	Ühiskonnaõpetus	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	2	2	3/2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
3.	Vene keel ja kirjandus	21+13F	11+6F	4+2F	2+2F	3+1F	2+1F	10+6F	3+2F	2+2F	2+1F	3+1F	1F	1F	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	Inglise keel	50+13F	12+4F	4+1F	4+1F	2+1F	2+1F	13+3F	3+1F	6	2+1F	2+1F	10+5F	2+2F	3+1F	2+1F	3+1F	8	-	4	-	4	7+1F	2+1F	5
5.	Matemaatika	43	29	8	7	8	6	14	6	2	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6.	Füüsika	23	23	6	7	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	Keemia	16	16	5	4	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8.	Joonestamise alused	6	6	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	Joonestamine	10	7	-	-	4	3	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	Kehaline kasvatus	23+1F	8	2	2	2	2	8	2	2	2	2	7+1F	2	2	2	1+1F	-	-	-	-	-	-	-	-
11.	Ohutustehnika ja tuletõrje	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-	5	-	4	9	4	5
12.	Tsiviilkaitse	6	-	-	-	-	-	3	-	3	-	-	3	-	-	3/2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13.	Eri-ettevalmistus	35	4	-	2	-	2	11	4	3	2	2	20	7	4	3/4	6	-	-	-	-	-	-	-	-
14.	Riviline ettevalmistus	+13F	+4F	+1F	+1F	+1F	+1F	+4F	+1F	+1F	#1F	+1F	+3F	+1F	+1F	+1F	-	+1F	-	-	-	+1F	+1F	-	+1F
15.	Lisamaterjalid	4+2F	2	-	1	-	1	1	1	-	-	-	+1F	-	-	-	+1F	1	-	-	-	1	+1F	-	+1F
16.	Elektrotehnika ja laevade elektriseadmed	14+2F	-	-	-	-	-	7	5	2	-	-	7+2F	-	-	3/4+1F	4+1F	-	-	-	-	-	-	-	-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
17.	Meretranspordi töö organiseerimine, planeerimine ja ekspluatatsioon	13+5F	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	5+3F	-	2	-	3+3F	6+2F	3+2F	3
18.	Tehniline mehaanika	9	-	-	-	-	-	6	-	6	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19.	Raadiotehnika ja elektroonika alused	7	-	-	-	-	-	7	7	-	-	-	4	2	2	-	-	2	-	2	-	-	2	2	-
20.	Laeva juhtimine ja tehniline ekspluateerimine	15	2	-	2	-	-	5	3	2	-	-	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
21.	Laevateooria alused	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	2	-	-	2	-	2	-	-	2	2	-
22.	Navigatsioon ja lootsia	14	-	-	-	-	-	6	-	6	-	-	8	4	4	-	-	4	-	4	-	-	2	2	-
23.	Mereastronoomia	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	5	5	-
24.	Mereteede geograafia	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25.	Magnetkompassi õpetus	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26.	Navigatsiooniline hüdro-meteoroloogia	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4	-	-	3+1F	-	3+1F	-	-	3	3	-
27.	Elektronavigatsiooni vahendid	10+1F	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4	-	-	2+2F	-	2+2F	-	-	3	3	-
28.	Raadionavigatsiooni vahendid	9+2F	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4	-	-	2	-	2	-	-	3	3	-
29.	Merekaubavedude tehnoloogia	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	8	-	-	+2F	+2F	-
30.	Laeva kommerts-ekspluateerimine	8+2F	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	7	-
31.	Mereõigus	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+3F	-	+3F	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32.	Tuukriasjandus	+3F	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
33.	Metallide tehnoloogia ja masinate konstruktsioon	6	2	-	-	-	2	4	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
34.	Teoreetiline mehaanika	10	-	-	-	-	-	10	-	-	7	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
35.	Tugevusõpetus	3	-	-	-	-	-	3	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
36.	Masina detailid	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
37.	Tehniline termodünaamika	6	-	-	-	-	-	6	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
38.	Laeva ehitus ja teooria	4	-	-	-	-	-	4	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
39.	Laeva aurukatlad, aatomi reaktorid ja nende ekspluatatsioon	7	-	-	-	-	-	3	-	-	-	3	4	-	-	4/5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
40.	Laeva auru- ja gaasiturbiinid	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	5
41.	Laeva turbomasinad	17	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	11	-	-	5/4	6	4	-	-	-	4	-	-	-
42.	Laeva mootorid ja nende ekspluatatsioon	18+2F	-	-	-	-	-	+2F	-	-	-	+2F	8	-	-	3/2	5	6	-	-	-	6	4	-	4
43.	Laeva abimehanismid ja nende ekspluatatsioon	13	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	8	-	-	3/5	5	3	-	-	-	3	-	-	-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
44.	Laeva külmutusseadmed ja nende ekspluatatsioon	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	3	-	-	-
45.	Laevaremondi organisatsioon ja tehnoloogia	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	4	-	-	-	-	-	3	-	3
46.	Laeva jõuseadmed ja nende ekspluatatsioon	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	6
47.	Automaatika ja kontroll-mööteriistad	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	8	5	-	5
48.	Õppetöökoja praktika	21	14	-	-	7	7	7	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	K o k k u	582+59F	146+14F	36+4F	36+4F	37+3F	37+3F	144+15F	36+4F	36+3F	37+3F	35+5F	140=16F	35+4F	35+5F	34+3F	36+4F	70=7F	-	34+3F	-	36+4F	72+7F	37+5F	36+2F
	K U R S U S E P R O J E K T I D +														29	36	41			29 17		42 17			42
	E K S A M I D +				3 5 6		3 5 6			1 3 5 13	4 5	1 3 13 33		14 13	2 20 22 23	39	13 42 43			11 17		11 17		11 24 31	4 11 40 45 46

+ Numbrid märgivad õppelaanis toodud ainete järjekorranumbrit.

KASUTATUD ALLIKAD JA KIRJANDUS

Allikad

Oktoobrirevolutsiooni ja Sotsialistliku Ülesehituse Riiklik Keskarhiiv,

Fond 1108, Haridusministeerium

1091, Teedeministeeriumi Veeteede Valitsus

R-14, Hariduse Rahvakomissariaat

Tallinna Linna Riiklik Arhiiv.

Fond 52, Tallinna Eramerekool

53, Tallinna linnavalitsuse haridusosakonna töötajate teenistustoimikud

Tallinna Merekooli arhiiv.

Eesti Riiklik Meremuuseum.

Fond 647, Valter Saalmann

1339, Eesti Riiklik Merelaevanud, 1945.a.

1344, Eesti Riiklik Merelaevandus, 1950.a.

Tallinna Merekooli endiste ja praeguste õpetajate R.Jõgi, A.Martónovi, E.Pässi, R.Rimmeri, A.Simonenko, L.Tünderi ja H.Veide ning endiste õpilaste E.Heinlaidi, E.Inno, G.Kase, A.Kruusmäe, H.Liidemanni, E.Ruutmanni, H.Sergo ja H.Tiitsu suulised mälestused.

Kirjandus

Eesti kaubalaevastik, Tallinn 1940.

Eesti laevanduse aastaraamat, Tallinn 1936.

Eesti NSV ajalugu, Tallinn 1957.

"Eesti Sõna" , 1942.

Eesti Vabariigi laevade register, Tallinn 1923.

"Kaubandus-tööstuskoja teataja" , 1938.

"Laevandus", 1920.

"Laevandus ja Kalaasjandus", 1927, 1930, 1935.

"Merendus", 1933.

"Морской флот", 1967.

Nõmmik, M. , Merekool ja kaubalaeva juhtkonna kutsediplomite omandamine, Tallinn 1935.

"Rahva Hääl" , 1940, 1941.

"Riigi Teataja" , 1919, 1920.

Tallinna Merekooli tegevuse aruanne 1936/37. õppeaasta eest ja muid andmeid kooli kohta, Tallinn 1937.

"Tallinna Teataja", 1919, 1920.

"Õhtuleht", 1945.

Ülevaade Eesti merekoolidest 1864-1935, Tallinn 1938.

I L L U S T R A T S I O O N I D E

N I M E K I R I

Fotod on pärit Eesti Riikliku Meremuuseumi fondidest ja autori isiklikust kogust.

1.	Tallinna Merekooli paiknemine aastail 1919 - 1968	lent	17
2.	Õpilaste päritolu kodukoha järgi	-"-	42
3.	Tallinna Merekooli I kaptenite lend 1924.a.	Tahvel	I
4.	Tallinna Merekooli lõpetajad koos õpetajatega 1926.a.	-"-	I
5.	Tallinna Merekooli õpetajad 1936.a.	-"-	II
6.	Lõpuaktus Tallinna Merekoolis 1937. aastal	-"-	II
7.	Navigatsiooniosakonna õpilased päikest observeerimas	-"-	III
8.	Mehaanikaosakonna III klassi õpilased füüsika tunnis 1939.aastal	-"-	III

9.	Merekooli ball. Esineb kooli meeskoor.	Tahvel	IV
10.	Ettevalmistava klassi õpilased 1942/43. õppeaastast	-"-	IV
11.	Tallinna Merekooli õppehoone 1944. aastast alates	-"-	V
12.	Õppelaev "Vega"	-"-	V
13.	Tallinna Merekooli lõpetajad - sotsialistliku töö kangelased	-"-	VI
14.	Õpetaja H.Tõnissoo merepraktika tunnis	-"-	VII
15.	Laevajuhtimise eriala III kursuse õpilased ettevalmistustunnis 1954/1955. õppeaastal	-"-	VII
16.	Tallinna Merekooli kursandid viljakoristustöödel 1954. aastal	-"-	VIII
17.	Grupp Tallinna Merekooli sportlasi merekoolide spartakiaadil 1954.a.	-"-	VIII
18.	Planetaariumis	-"-	IX
19.	Praktiline õppus laevamasinate laboratooriumis	-"-	IX
20.	Õpetaja V.Tarassov andmas konsultatsiooni raadiolokaatori ehitusest	-"-	X
21.	Kursandid praktikal õppetöökojas	-"-	X
22.	Tallinna Merekooli ühiselamus	-"-	XI

23.	Kursandid vabal ajal puhketoas	Tahvel	XI
24.	V.Pestrikov, Tallinna Merekooli kursant, II järgu omanik tõstmises	-"-	XII
25.	Laevajuhtide I kursuse laulukoor esinemas roodude isetegevuse ülevaatusel 1968. aastal	-"-	XII

S I S U K O R D

Sissejuhatus 2

I peatükk. TALLINNA MEREKOOL AASTAIL 1919-1944 11

1. Tallinna Merekool 1919 - 1940 . . 11

a. Tallinna Merekooli asutamine . . 11

b. Tallinna Merekooli areng . . . 14

c. Merekoolide seadus 26

d. Õppetöö 33

e. Õpetajad 38

f. Õpilased 40

2. Tallinna Merekool esimesel nõukogude aastal 1940 - 1941 48

3. Tallinna Merekool saksa fašistliku okupatsiooni perioodil 1941 - 1944 . . 59

II peatükk. TALLINNA MEREKOOL AASTAIL 1945-1944 66

1. Materiaal-tehniline baas 66

a. Merekooli taastamine 66

b. Õppehoone, ühiselamu . . . 67
c. Õppetöökojad, kabinetid . . . 69
d. Raamatukogu 70

2. Kursandid 72
a. Kursantide koosseis . . . 72
b. Lõpetajad 75

3. Õppejõud ja metoodiline töö . . 78
a. Õppejõud 78
b. Pedagoogikanõukogu . . . 80
c. Ainekomisjonid ja õppe-metoodiline töö 81

4. Õppetöö ja praktika 83
a. Õppeplaan, õppeained . . . 83
b. Õppetöö 84
c. Õppeedukus 87
d. Õppepraktika 89

5. Kasvatustöö 93
a. Käitumine, distsipliin . . . 93
b. Ideelis-poliitiline kasvatustöö . 95

6. Klassiväline töö 97
a. Aineringid 97
b. Isetegevus 98
c. Kehakultuur ja sport . . . 98

7. Ühiskondlikud organisatsioonid . . 100

III peatükk. TALLINNA MEREKOOL AASTAIL 1955-1968 104

1. Materiaal-tehniline baas . . . 104

a. Õppehoone, elamu 104

b. Õppetöökojad, kabinetid, laboratoorium-

umid 105

c. Raamatukogu 107

2. Kursandid 108

a. Kursantide koosseis . . . 108

b. Lõpetajad 110

3. Õppejõud ja metoodiline töö . . 111

a. Õppejõud 111

b. Pedagoogikanõukogu . . . 113

c. Ainekomisjonid ja metoodilised konverentsid 114

4. Õppetöö ja praktika 116

a. Õppeplaan, õppeained . . . 116

b. Õppetöö 118

c. Õppeedukus 120

d. Õppepraktika eesmärk ja ülesanded 122

e. Õppepraktika laevajuhtidel . . 123

f. Õppepraktika laevamehaanika erialal 124

5. Kaugõpe 125

6. Kasvatustöö 127

a. Distsipliin 127

b. Ideelis-poliitiline kasvatustöö . 130

7. Klassiväline töö 131

a. Aineringid 131

b. Isetegevus 132

c. Kehakultuur ja sport 133

8. Ühiskondlikud organisatsioonid . . 134

Kokkuvõte 138

Resümee vene keeles 144

Lisad 147

Lisa 1. Nõudmised vastuvõtmisel merekooli-
desse 1919.a. sügisel . . . 148

Lisa 2. Õppeplaan 1921/22. õppeaastal . 151

Lisa 3. Tallinna Merekooli õpetajad
1919 - 1944 153

Lisa 4. Tallinna Merekoolis õppinud ja lõpe-
tanud õpilaste arv 1920 - 1940 156

Lisa 5. Navigatsiooniosakonna I klassi tun-
niplaan 1943/44. õppeaastal . 158

Lisa 6. Kursantide väljalangemine aastail
1945 - 1955 159

Lisa 7. Andmed õpetajate kohta aastail 1945 - 1955 160
Lisa 8. 1954/55. õppeaasta õppeplaan ja faktiliselt antud tundide arv 161
Lisa 9. Kursantide väljalangemine aastail 1955 - 1968 165
Lisa 10. Andmed õpetajate kohta aastail 1955 - 1968 167
Lisa 11. Õpilastele avaldatud karistused ja kiitused 169
Lisa 12. 1955/56. õppeaasta õppeplaan ja faktiliselt antud tundide arv 171
Lisa 13. Tallinna Merekooli õppeplaan 1967/68. õppeaastal . . . 174

Kasutatud allikad ja kirjandus . . . 177
Allikad 177
Kirjandus 178

Illustratsioonide nimekiri 180